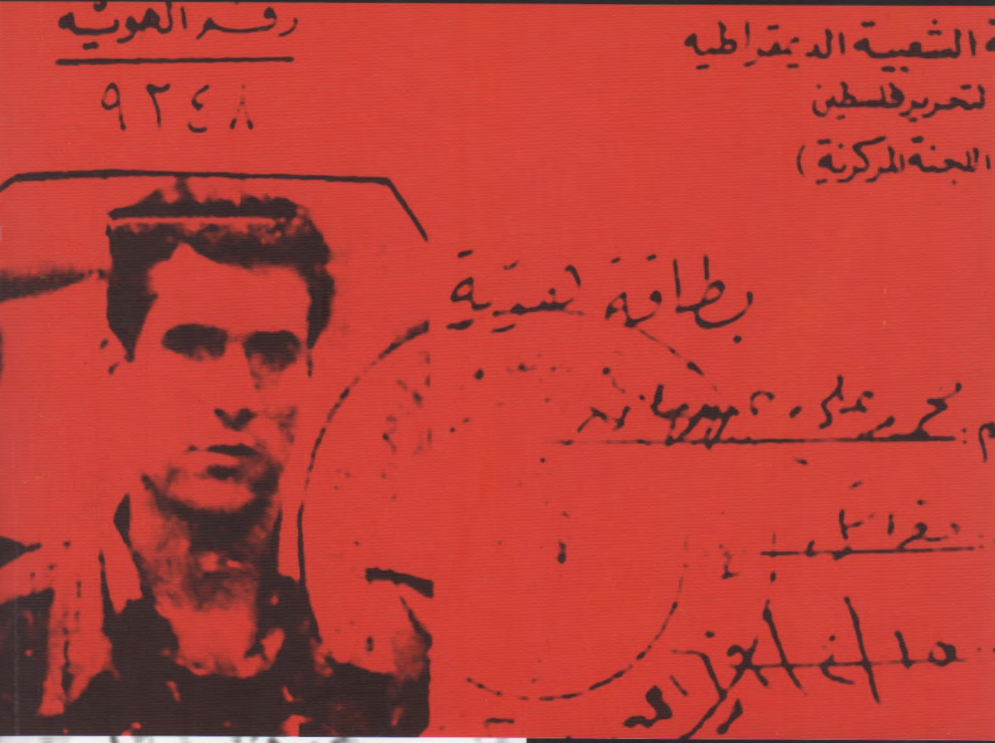

DENİZLER VE FİLİSTİN

TURHAN FEYİZOĞLU

ALFA

DENİZLER
VE
FİLİSTİN

TURHAN FEYİZOĞLU, 1958'de İspir'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda (1980-83) ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Fransızca Öğretmenliği Bölümü'nde okudu (1983-87). 1979 yılında Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan ilk yazısından bu yana, Cumhuriyet, Bizim Gazete, Çağdaş Marmara, Devrim, Alternatif Süreç gibi gazetelerde ve Yarın, Yazın, Berfin Bahar, Özgürlük, Devrimci Gençlik, Sosyal Demokrat, Mustafa Kemal, 68'liler Birliği Vakfi Bülteni, Güney, İleri, Türk Solu, Eski, Dünyada Türk Haber, Bilim-Sanat, Akköy gibi dergilerde yazıları, araştırmaları yayınlandı.

Yayınlanmış kitapları şunlardır: Deniz: Bir İsyancının İzleri, Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi (1960–1968), Mahir: On'ların Öyküsü, İbo: İbrahim Kaypakkaya, Sinan: Nurhak Dağları'ndan Sonsuzluğa, Fırtınalı Yıllarda Ülkücü Hareket, Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)/Demokrasi Mücadelesinde Sosyalist Bir Öğrenci Hareketi, Yılmaz Güney/Bir Çirkin Kral, Fırtınalı Yılların Gençlik Liderleri Konuşuyor, Ahh Marilyn/ Marilyn Monroe, İki Adalı/Hüseyin Cevahir-Ulaş Bardakçı, Mustafa Suphi/ Türk Ocağı'ndan Türkiye Komünist Partisi'ne, Bir Paylaşma Planının Perde Arkası/Türkiye 1945.

DENİZLER VE FİLİSTİN

TURHAN FEYİZOĞLU

ALFA

Alfa Yayınları **2180**
Anı-Anlatı **27**

DENİZLER VE FİLİSTİN

Turhan Feyizoğlu

1. Basım: Mart 2011
ISBN: 978-605-106-318-8
Sertifika No: 10905

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Yayın Yönetmeni Rana Alpöz
Pazarlama ve Satış Müdürü Vedat Bayrak
Kapak Tasarımı Gökhan Burhan
Yayına Hazırlayan Volkan Alıcı

© 2010, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Tel: (212) 674 97 23 Faks: (212) 674 97 29

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sokak No: 53 34110 Cağaloğlu İstanbul, Turkey
Tel: (212) 511 53 03 - 513 87 51 - 512 30 46 Faks: (212) 519 33 00
www.alfakitap.com
info@alfakitap.com

Annem Meryem Feyizoğlu ile babam
Kemal Feyizoğlu'na sonsuz sevgilerimle

İÇİNDEKİLER

Önsöz xi

Birinci Bölüm: Emperyalizme Karşı Mücadele Çağı 1

İkinci Bölüm: Akın Akın Filistin'e Gidiliyor 25

Üçüncü Bölüm: Deniz Gezmiş Üzerine Biyografik Notlar 47

Dördüncü Bölüm: Teslim Töre ile Söyleşi 91

EKLER 135

Ek 1- Filistin Tarihi Kronolojisi 137

Ek 2- Filistin Halkıyla Dayanışma İnisiyatifi 161

KAYNAKÇA 165

ALBÜM 171

KISALTMALAR

AÜTB : Ankara Üniversitesi Talebe Birliği
AÜYOTB : Ankara Üniversitesi Yüksek Okullar Talebe Birliği
BAAS : Arap Sosyalist Diriliş Partisi
FKÖ : Filistin Kurtuluş Örgütü
FDHKC : Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi
FKF : Fikir Kulüpleri Federasyonu
İTİA : İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
İTÜ-ÖB : İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği
İTÜ-TOTB : İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okulu Talebe Birliği
İYTOTB : İstanbul Yüksek Teknik Okullar Talebe Birliği
ODTÜ ÖB : Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği
TDGF : Türkiye Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu
TÖS : Türkiye Öğretmenler Sendikası

ÖNSÖZ

"Siyonistler, Sultan Abdülhamit'ten Siyonist hareketin Filistin'e yerleştirilmesini talep etmiş ve reddedilmişlerdir. Bu nedenle bu tarihsel bağların sorumluluğu omuzlarınızdadır."

Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) Yürütme Kurulu Başkanı ve Filistin Devrim Konseyi Başkomutanı Yaser Arafat. (1 Nisan 1978'de yaptığı konuşmadan)

Türkiye solunun, Filistinli direniş örgütleriyle ve Filistin halkının kurtuluş mücadelesiyle kurduğu ilişkilere daha yakından bir bakışın önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle, iki halkın devrimcilerinin kurduğu bu ilişkilerin yoğunlaştığı dönemleri (1968 ve sonrası) incelemenin, bizi, bu yılların karakteristiğini gösterecek gerekli verilere ulaştıracağını sanıyorum.

Kitapta, bu nedenle, Filistin direnişini ya da Filistin-İsrail arasında uzun bir tarihsel geçmişi olan sorunları değil; 1968–1978 arasında Türkiye devrimci hareketiyle Filistinli direniş örgütleri arasında yaşanan ilişkileri inceleyeceğim; kurulan bağlara örnekler vererek kısa hatırlatmalar yapmaya çalışacağım.

Türkiye, Osmanlı İmparatorluğu'nun bakiyesidir. Osmanlı İmparatorluğu'nun emperyalist işgalci güçlerin saldırısı sonucu yıkılmasından sonra, eski Osmanlı topraklarında yaşamış, halen yaşamakta olan binlerce Türkiye vatandaşı var.

İngiltere'nin, Birinci Dünya Savaşı'mn sonunda, Osmanlı İmparatorluğu'nun yönettiği Filistin bölgesini işgal etmesiyle sorunlar başladı.

Her yerde kan görülmeye başlandı.

Filistin'i 1920'den itibaren yöneten İngiltere, 1947'de Birleşmiş Milletler'e devretti.

19. yüzyıldan beri bölgeye göç eden Yahudiler, işgal ettikleri Filistin toprakları üzerinde 14 Mayıs 1948'de "İsrail" devletini ilan etti.

Türkiye, İsrail'i 28 Mart 1949'da tanıdı. 9 Mart 1950'de iki ülke arasında ilk diplomatik ilişki kuruldu.

Filistinliler de kendi topraklarındaki işgale karşı direnişe başladı; haklarını aramak için her türlü yolu denedi. Çalışmamızın, biraz da bu tarihsel arka plana dayandığını anımsatmak istiyorum.

***

Kitabı hazırlarken birçok arkadaşımın desteğini gördüm. Belirtmeyi borç biliyorum:

Abdurrahman Atalay, Alev Çukurkavaklı, Ali Ednan Feyizoğlu, Aynur Karataş, Barbaros Akyıldız, Ali Işık, Bülent Gönen, Celal Karaca, Çisem Karataş, Dilruba Nuray Erenler, Edibe Buğra, Ercan Dolapçı, Erol Karavaizoğlu, Fevziye Göl, Gülseher Abay, Halil Erol, Halil İbrahim Özcan, Hasan Demirer, Hüseyin Haydar, İdris Atmaca, İk-

lime Pesen, İsmail Yeşilyurt, İsmet Arslan, Kemal Deniz Feyizoğlu, Kemal Özdemir, Mehmet Şinasi Duman, Meral Kasar, Mustafa Gezmiş, Mustafa Işık, Nadya ve Ömer Yeşilyurt, Namık Kemal Nomak, Nazan Çetintaş, Mehmet Ülker, Orhan Samih Feyizoğlu, Perihan Koca, Raziye Duman, Recep Sahip Tatar, Riyaz Güder, Sema Tapan, Serpil Tatar, Sevilay Topal, Seyhan Bakan, Sönmez Targan, Süphan Şahin Feyizoğlu, Vezir Bülent Sarıyer, Yıldız Aksoy.

Turhan FEYİZOĞLU

güvercin yüreğim...
ardından ismini bilmeden
ağladığım aykırı çiçek
yağmurunun sesine vals yüreğim
gökler çatlar gün sandığa dürülmeden
yüzünde eksilir çatısı
renksiz portrelerin
kına saçlı çocuk acımasız
öfke yüklü kalabalığa
geceyi örtmeden üstüne kaldırım
bedeni sardunya duruşu
oyun ipine mermi dizer
soğuğu kıştan dönencelere
yanağında iki katre yaş
döner hangi mevsime
saatin kadranı hangi yüzyıla geri
sarkacını kim durdurur uyku kuşunun
kesik başlı çölden
bulut süzüp
güvercin bıraktım nöbette
bir de gezegen
ayaklarında sahte bir peygamber
sevginin kâğıt yüreğinde korku çivili..."

Dilruba Nuray ERENLER

BİRİNCİ BÖLÜM

Emperyalizme Karşı Mücadele Çağı

Ortadoğu Devrimci Çemberi

Özellikle 27 Mayıs 1960'tan sonra Latin Amerika, Çin, Sovyetler Birliği, Avrupa, Afrika, Uzakdoğu, Ortadoğu sosyalizmleri, değişik gruplarca Türkiye'de temsil edilir.

ODTÜ SFK'nın dünyada gelişen olayları yansıtan haftalık bir panosu, İngilizce yayınlanan "Prep News" adında bir dergisi vardır. Panoda, haberlerin yanında bir de dünyadaki devrimci eylemleri gösteren bir harita asılıdır.

SBF SFK da, "Haftanın Yorumu" adında haftalık bir bülten çıkarmaktadır.

Sol düşünce, kitleleri sadece teorik gücüyle, ideolojik ve politik duruşuyla ya da mücadeleci özelliğiyle değil, yaşam biçimi olarak da etkilemiştir.

Türkiye'de bazı kesimler, bazı önderlerle kendilerini özdeşleştirirler. Parka, bot ve kadife pantolon giyilir. Saç, sakal ve bıyık ona göre kesilir. Başa gerilla kepi ve kasket geçirilir. Ekonomik durum iyi olsa da "Birinci" sigarası içilir. Bazı devrimci önderler, birer idol olarak benimsenmiştir.

İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisi Nuri Yazıcı "Kastro Nuri", Ankara İTİA öğrencisi Şaban İba "Zapata", Nail Ka-

raçam "Panço", ODTÜ öğrencisi Mustafa Yalçmer, Bolivyalı gerilla lideri Inti Peredo'dan etkilendiği için "Endi" adını almıştır. Ankara Tıp Fakültesi öğrencisi Ruhi Koç, Alman öğrenci lideri Rudy Doutcke'ye benzetilir, ODTÜ öğrencisi Alpaslan Özdoğan bir çizgi kahramanından esinlenerek "Goofy" olarak adlandırılır; İbrahim Seven ise "Brejnevci" olarak bilinir.

Sinan Cemgil statik, mukavemet gibi derslerde canı sıkıldığı zaman kâğıtlara, "Comandante Arif" diye yazarak Arif Şentek'e mesaj gönderir.

Özellikle Che Guevara'nın sol'dan etkilemediği kimse yoktur. Erzurum Kandilli'de 1966-69 yılları arasında batarya komutanı olarak görev yapan Teğmen Alpaslan Batu, Che'nin, altında "Ölüm nereden ve nasıl gelirse gelsin..." sözü olan posterini, karargâh garajında eratın çay ocağına asar.

İzlenen film, okunan kitap, söylenen şiir, hep bu konular hakkındadır.

Latin Amerika'daki direnişleri anlatan *"Beş Kişilik Ordu"* isimli filmler seyredilir.

Ergin Günçe, yazdığı bir şiirinde, "Hayat denilen kavgaya girdik/Çocuk adımlarla yürüyoruz./Biz bu işin sonunda/kendimizi dağlarda buluyoruz," diyerek, dönemin duygularını dile getirir.

Ertesi gün olmasa bile, birkaç hafta içinde, birkaç ay içinde, belki birkaç sene içinde devrimin gerçekleşeceğine inanılmaktadır.

Bu duygu ve düşünceler, o dönemin gençlik ve öğrenci örgütlerinin bildirilerine, açıklamalarına ve eylemlerine de yansımıştır.

ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Muammer Soysal, 1 Ekim 1965 Cuma günü, üniversitenin açılış töreninde yaptığı konuşmada, şunları söyler:

"Üniversitemiz, Türkiye'nin dışında; bayrakları ayrı ama dertleri, problemleri bizimle aynı olan memleketlerden gelmiş arkadaşlarımızı da çatısı altında toplaması bakımından büyük anlam taşımaktadır. Onların ve bizim ortak olan birçok acımız vardır.

"Örneğin haksız bir saldırıya uğrayan Pakistan karşısında, en az Pakistanlı arkadaşlarımız kadar heyecanlandık. En az onlar kadar haksızlığa uğrayan Pakistanlıya yardım etmek istedik. Onları haklı davalarında sonuna kadar destekleyeceğiz.

"Geniş doğal kaynaklarına rağmen sefalet içinde yaşayan Arap ülkelerinin ve Afrika'nın Batı egemenliğinden kurtulması, bir Afrikalı, bir Iraklı kadar bizi de etkileyecektir. Zira onların sorunlarının çözümü, bizim sorunlarımızın çözümü demektir. Bizim problemlerimizin çözümü, onların problemlerinin çözümü demektir. Çünkü hepimiz aynı gayeler için kullanılmaya çalışılan bir tek kitleye mensubuz.

Bugün Batılılarla birleşip kendi çıkarı uğruna memleketini satmaktan çekinmeyen bir diktatörün idaresinde, ilkçağ insanının hayat koşullarında yaşayan İranlının da kurtuluşu bizi de sevindirir."

Üniversite Gençliği, ABD, Yunanistan ve Vietnam Elçiliklerine Çelenk Koyuyor

ODTÜ ÖB, ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü, FKF, TMTF, AÜYOTB ve AÜTB, 25 Mayıs 1967'de ortak bir bildiri yayınlar. Amerika'nın, Yunanistan ve Vietnam'da giriştiği

faaliyetlerin eleştirildiği bildiride özetle şu görüşlere yer verilir:

"Emperyalizm ve yerli satılmışların, bütün dünyada sahneye koydukları yeni oyunlar karşısında duyduğumuz öfkeyi, kamuoyuna haykırmayı bir görev sayıyoruz. Bugün Yunanistan'da, Vietnam'da, Kıbrıs'ta ve bütün Asya, Afrika, Latin Amerika ülkelerinde emperyalizm korkunç cinayetler işlemektedir.

"Emperyalistler aynı oyuna Brezilya'da, Arjantin'de, Dominik'te, Endonezya'da ve en son olarak Yunanistan'da başvurmuştur.

"Ordumuzun şanlı tarihinin devrimci geleneğinin mutlaka ağır basacağına kesin olarak inanıyoruz. CIA, Türkiye'de bir General Patakos bulamayacaktır.

"Amerika, özgürlüğü için savaşan Vietnam halkını yok etme çabasındadır. Gün gelecek bütün Vietnam, emperyalistlerden ve satılmışlardan arınacaktır. Çünkü dava ölüm kalım davasıdır.

"Biz Türk milliyetçileri olarak şu anda oyuna getirilmiş olan, emperyalizmin yönettiği bir faşizm darbesinin kurbanı olan Yunan halkının ve kurtuluş savaşı veren Vietnam halkının milliyetçi güçleriyle dayanışma halindeyiz.

"Bütün dünya halkları yakın bir gelecekte, emperyalizmin ve yerli ortaklarının üstesinden gelecek, yurtlarında kendi ulusal geleneklerine uygun halktan yana demokrasiler kuracaklardır."

Bildiriyi yayınlayan örgütler, ABD, Yunanistan ve Güney Vietnam elçiliklerinin kapılarına, üzerlerinde "Dünya halkının kurtuluşu yakındır!" yazılı siyah birer çelenk de bırakırlar.

Bundan sonra yürüyerek Kurtuluş Parkı'nda bir çadırda açılmış olan "Atom İş Başında" sergisine giden öğrenciler, bir çelenk de sergi kapısına bırakırlar.

Öğrenciler toplu halde sergiyi gezerken, sergiyi hazırlayanlara soru sormak isterler. Ancak buna izin verilmez. Çıkan tartışma sonucunda Can Savran, İbrahim Seven ve Mehdi Beşpınar, polis tarafından gözaltına alınırlar.

Öğrenci Örgütleri Arap Halklarını Destekliyor

Filistinliler ile İsrail devleti arasında 1948'den sonra yaşanan en büyük sorun, kendini, 1967'deki yaşanan savaşla ortaya koyar.

Türkiye'de çeşitli üniversitelerde okuyan ve çoğu Filistinli, Pakistanlı, İranlı, Iraklı, Suriyeli, Ürdünlü olan öğrenciler ile Afrika ülkelerinden gelen gençlerin kurduğu öğrenci örgütleri, güncel gelişmelere yönelik tepkilerini zaman zaman bildiri ve eylemlerle dile getirmektedir. Üzerlerindeki polis baskısı da bu etkinlikleri ölçüsünde artmaktadır.

Örneğin, Arap Devletleri Talebe Derneği üyelerinden Ürdün uyruklu altı üniversite öğrencisi, 5 Haziran 1967 Pazartesi günü, "siyasi polis" tarafından kaldıkları yurtlardan gözaltına alınır.

Yetkililer, en son Bebek'teki Mısır Konsolosluğu önünde, Nasır lehine gösteriye katılan Ürdünlü gençlerin sınırdışı edilmek üzere gözaltına alındıklarını belirtir.

Öğrenciler, emniyetteki işlemleri bitince, muhtemelen bir ciple Suriye sınırına kadar götürülecek ve oradan sınırdışı edileceklerdir. Uçak bileti almak için paraları olmadığı için, ayrıca Arap devletlerinin uçak alanları da trafiğe ka-

palı olduğu için kara yoluyla gönderilmeleri zorunluluğu doğmuştur.

Arap Devletleri Talebe Derneği yönetimi; Selami Akkor, Süleyman Dağlas, Musa Mağdı ile Munzır, Recai ve Münür Bargusu adlarındaki kardeşlerin, yurttan siyasi polis tarafından alındığını açıklar. Emniyet yetkilileri ise resmi bir açıklama yapmaz fakat altı Ürdünlü öğrencinin, aynı gece, geç saatlerde sınırdışı edilmek üzere yola çıkarıldığını bildirir. Öğrencilerden ikisi, Teknik Okul ve Teknik Üniversite son sınıfında; diğer üç kardeş ise Edebiyat Fakültesi'nde öğrencilerdir.

İstanbul'daki gençlik örgütleri, Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler üzerine, 6 Haziran 1967'de ortak bir bildiri yayınlar.

"Bütün yurttaşların dikkatine!" diye başlayan bildiri şöyledir:

"Türk Yüksek Öğrenim Gençliği temsilcileri olarak, Arap-İsrail çatışmasında Arap ülkelerini desteklediğimizi açıklarız.

"Çünkü: Bu savaş, yoksul Arap ülkelerinin saldırgan İsrail'e karşı yaptığı bağımsızlık savaşıdır.

"Çünkü: Bu savaşın kısa zamanda barışa ulaşması, haklıların saldırganlar karşısında haklarını elde etmesine bağlıdır.

"Çünkü: Bu savaşın uzaması, Ortadoğu ülkelerinin değil, petrol sömürüsünü sürdürmek istiyen ve iki tarafa da silah satan emperyalistlerin yararınadır.

"Çünkü: Kıbrıs meselesi de Arap ülkelerinin desteğine bağlıdır.

"Bu sebeple, NATO üslerinin Arap ülkelerine karşı kullanılmaması gereklidir.

"Hiçbir ülke İsrail'e silah ve harp aracı yardımında bulunmamalıdır.

"Kıbrıs'ta Türk halkının ezilmesi için kullanılan 6. Filo'ya, bu kez de Arap ülkelerine karşı kullanılması için Türk limanlarından ikmal yaptırılmamalıdır.

"Türkiye'deki üs ve tesisler, Arap ülkelerine karşı kullanılmamalıdır.

"Ancak böyle bir davranış bağımsızlık politikamızın belgesi olacaktır.

"Bütün bunlardan dolayı, 'Yurtta sulh cihanda sulh' ana ilkeli Türk Yüksek Öğrenim Gençliği adına bütün yurttaşların ve Millet Meclisi üyelerinin Arap ülkelerini desteklemelerini dileriz. Mutlu ve güzel günler Türk ulusunundur."

Bildirinin altındaki imzalar şöyledir: TMTF İkinci Başkanı Faruk Yalnız, İTÜTB Başkanı Hasan Yalçın, İTÜTOTB Başkanı Taner Çakıroğlu ile İYTOTB Başkanı Sait Bülbül.

Aynı isimler, Robert Koleji Öğrenci Birliği Başkanı Engin Deniz Akarlı'nın da katılımıyla, 7 Haziran 1967 Çarşamba günü bir basın toplantısı düzenlerler. Toplantıda, aynı konu hakkında şu açıklama yapılır: "Türk gençliği emperyalizme karşı savaş veren Arap dünyasını bütün varlığı ile desteklemektedir ve desteklemeye devam edecektir. Türkiye'nin elinde tarihi bir fırsat vardır. Türk hükümeti, antiemperyalist cephe içinde yerini almalı ve Üçüncü Dünya devletlerinin lideri olma imkânını kaçırmamalıdır. Gençliğin bu görüşünü yüzbinlerce bildiri ile kamuoyuna 67 ilimizde duyuracağız."

Arap Öğrenciler Ülkelerine Gidiyor

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin Filistinli, Suriyeli, Iraklı, Ürdünlü öğrencileri ve stajyer doktorları; Ortadoğu'da, İsrail ile Arap ülkeleri arasında patlak veren savaş nedeniyle, ülkelerine gruplar halinde, gönüllü olarak dönmeye başlarlar.

İlk kafilesi iki gün önce yola çıkan gönüllüler grubuna, 9 Haziran'da, 80 kişilik iki grup daha katılır; sabah otobüslerle hareket edilir. Tamamen kendi imkânları ile yola çıkan gönüllüler, yanlarına, burada kullandıkları çeşitli tıbbi araç ve gereçleri, edinebildikleri ilaçları da almışlardır.

Teşvikiye'deki Suriye Arap Cumhuriyeti Başkonsolosluğu'nun önünden hareket eden gönüllüleri, başkonsolos teker teker kucaklar ve başarı dileyerek uğurlar.

Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı (TMGT) Merkez Yürütme Kurulu, İsrail-Arap çatışması ile ilgili 15 Haziran'da yayınladığı bildiride, bu çatışmada İsrail'i destekleyen ABD ve İngiliz hükümetlerini eleştirir. Bildiride, İsrail devletinin Ortadoğu'daki Anglo-Amerikan petrol şirketlerinin çıkarlarını korumak amacıyla kurulmuş yapay bir devlet olduğu vurgulanır: "Kökleri Amerika ve Amerika'nın milyarder Yahudilerine dayanan İsrail devleti Ortadoğu'da vurucu kuvvet haline gelmiştir. Son yıllarda gelişen Arap milliyetçiliğinin, Anglo-Amerikan çıkarlar için tehlike halinde gelişmesi, İsrail-Amerika birliğini perçinlemiştir."

ABD ve İngiltere'nin, İsrail'i en modern silahlarla donatıp Arap ülkelerinin üzerine saldırtmalarının nedenini, "Süveyş Kanalı'nın millileştirilmesinden bu yana Arap ülkelerinin kendi ulusları yararına tedbirler alması neticesin-

de bu emperyalist ülkelerin menfaatlerinin tehlikeye girmesi" olarak açıklayan bildiride şunlar vurgulanmaktadır:

"Arap ülkelerinin zengin petrol kaynaklarına Anglo-Amerikan kapitalistleri el koymuşlardır. Birtakım gerici şeyh, kral ve prenslerle ortaklaşa sömürdükleri Arap halkları milli bilince kavuşup yeraltı zenginliklerine sahip çıkmak istediği gün, Anglo-Amerikalıların Ortadoğu'daki çıkarlarına en büyük darbe indirilmiş olacaktır. Bu açık durum karşısında Türkiye'deki siyasi iktidar başlangıçtan itibaren savaş suçlularını lanetleyecek ve barışın kurulması için gerekli kesin tavrı alacak yerde susmuş, bu arada Arap ülkelerine ait toprakların saldırgan İsrail tarafından ahlaksızca ele geçirilmesinden sonra, seçimlerde vatandaşların oylarını almak ve sonra da kendi zevk âlemlerine dalıp, Yahudilere hizmet edip, daha çok para kazanmak için hareket etmektedirler. Büyük Türk ulusu, dünya barışını tehlikeye atan emperyalist saldırganları lanetleyen bir tarih bilincine ve milli uyanıklığa sahiptir."

Bildiride ayrıca, "İktidar partisine mensup bazı gazetelerin İsrail lehindeki ve Arap ülkeleri aleyhindeki devamlı propagandaları ile Türk kamuoyunun yanlış istikametlere sevk edilmek istendiği" ileri sürülür.

Bu arada, TMGT Genel Başkanı Alp Kuran, 16 Haziran'da dünyadaki çeşitli gençlik örgütlerine yolladığı bildiride, "İki süper devletten biri haline gelen Rusya'nın, son istekleriyle kendi sınırları içinde kalmaya niyetli olmadığı ve emperyalist gayeler güttüğü kesinlikle anlaşılmıştır," diyerek, "Türk boğazları üzerindeki Rus isteklerini" kınar.

"Ortadoğu'da İsrail ile Arap ülkeleri arasında patlak veren son savaş, bir ülkenin savunmasında ne Amerika'ya

ne de Rusya'ya güvenilemeyeceğini bir kere daha bütün çıplaklığı ile gözler önüne sermiştir," sözleriyle başlayan bildiride şöyle denilir:

"Anglo-Amerikan emperyalizminin bir aleti olan saldırgan İsrail karşısında Sovyet Rusya, önceki bütün kışkırtmalarına rağmen Arap âlemini yalnız bıraktığı gibi; barış için oturulan Birleşmiş Milletler müzakere masasını da kendi çıkarları için bir vasıta haline sokmuştur.

"Akabe Körfezi ve Süveyş Kanalı'nın bütün denizci ülkelere (yani büyük devletlere) açık tutulmasını isteyen Batılı emperyalistlerin tekliflerini fırsat bilerek, dünyadaki belli başlı su geçitlerinin, bu arada Türkiye'nin ayrılmaz parçası olan boğazların uluslararası denetime bağlanmasını istemiştir.

"Böylece Sovyet Rusya, Çar Deli Petro tarafından çizilen 'Boğazları ele geçirip Akdeniz'e çıkmak' emperyalist politikasının bir takipçisi olmakta devam ettiğini bir kere daha ortaya koyduğu gibi; Deli Petro'dan çok daha geniş emperyalist amaçlar güttüğünü, Birleşik Amerika ile birlikte dünya hegemonyasını paylaşmak ve az gelişmiş ülkeleri nüfuzu altına almak sinsi çalışmaları içinde bulunduğunun yeni bir delilini de vermiştir.

"Dünyadaki iki süper devletten biri haline gelen Sovyet Rusya'nın, son istekleriyle, kendi sınırları içinde kalmaya niyetli olmadığı ve emperyalist gayeler güttüğü kesinlikle anlaşılmıştır.

"Gerçekten, emperyalist devletler, bütün tarih boyunca (Afrika'da, Asya'da, Amerika'da) daima denizlere ve başlıca su geçitlerine hâkim olma politikası gütmüşler; uluslararası ulaşımın kilit noktası olan su geçitlerini gerektiğinde

silah yoluyla denetimleri altına almak ve kendilerine açık bulundurmak suretiyle, az gelişmiş ülkeleri sömürme ve yutma yoluna sapmışlardır.

"Kesinlikle belirtiriz ki; hiçbir yabancı ülkeye sınırı bulunmayan ve tamamen Türkiye'ye ait olan Boğazlar üzerinde, yabancıların tek tek ya da uluslararası kuruluşlar kılığı altında besleyecekleri egemenlik emellerinin bedeli kandır. Bu kan, önce yabancıların sonra da son ferdine kadar bütün Türklerin kanıdır. Dünya barışı adına, Türk gençliğinin sesi olarak, bütün dünya kamuoyuna duyurulur."

31 Mart 1968 Pazar günü, ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Cengiz Haksever imzasıyla, Ürdün Kralı Hüseyin'e çekilen bir telgrafta, İsrail saldırısına karşı Ürdün'ün sonuna kadar desteklendiği bildirilir.

Kral Hüseyin'e çekilen telgrafta şöyle denilir:

"Ekselans, uzun süredir emperyalist İsrail karşısında kahramanca savaşan Ürdünlü Arap kardeşlerimizi, bu haklı ve mutlaka zaferle sonuçlanacak antiemperyalist kavgalarında, ODTÜ'nün Arap ve Türk bütün öğrencileri olarak sonuna kadar destekleriz."

Emperyalizme Karşı Mücadele Çağı

Dönemin devrimci gençlik liderlerinden Deniz Gezmiş, 19.11.1968 tarihli *Türk Solu* dergisinin 13. sayısında yayınlanan yazısında şunları söyler:

"Çağımız, devrimcilerin Amerikan emperyalizmini adım adım kovaladığı çağdır. Çağımız, gençliğin Çekoslovakya'da ve diğer revizyonist ülkelerde devrimci olduğu çağdır. Çağımız, biz yaştakilerin Vietnam'da,

Dominik'te, Meksika'da Amerikan emperyalizmine karşı dövüşerek öldüğü çağdır.

"Azgelişmiş dünya halkları emperyalizme karşı bir savaş verirken gençlik bunun dışında kalamaz. Biz daima ezilenlerden yana çıkmak zorundayız. Eğer bizim kavgamız antiemperyalist kavganın paralelinde yürümezse, ayaklarımız havada kalır.

"Devrimci gençlik, Amerikan emperyalizmine ve oportünizmine karşı duran gençliktir. Onların görevi, sayısının azlığına, düşmanın çokluğuna bakmadan, Amerikan emperyalizmine karşı sonuna kadar dövüşmektir. O, en iyi biçimde karar veren ve uygulayandır. O, boş gecelerini değil, boylu boyunca ömrünü bu kavgaya verendir.

"Yaşasın Bağımsızlık Savaşı Veren Dünya Halkları! Yaşasın Tam Bağımsız Türkiye."

Dağa Çıkmaya Karar Verdik

Bu sırada, Vietnam'da görev yapmış olan CIA ajanı Robert Komer, Türkiye'ye ABD büyükelçisi olarak atanır. Devrimci öğrenciler, 28 Kasım 1968 günü, Robert Komer'i protesto etmek amacıyla Atatürk Havalimanı'na giderler.

Yapılan eylem sonrasında gözaltına alınan 18 öğrenciden Deniz Gezmiş, Mustafa Zülkadiroğlu, Mustafa Gürkan, Toygun Eraslan ve Rahmi Aydın, 29 Kasım'da Bakırköy Nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklanırlar.

Rahmi Aydın, Sultanahmet Cezaevi'ndeki tutukluluk günlerinden birinde, Deniz Gezmiş'le yaptığı bir konuşmayı şöyle anlatır:

"Cezaevi avlusunda, Deniz ile bir taraftan volta atıyoruz, bir taraftan sohbet ediyoruz. Deniz anlatıyor, ben din-

liyorum. Sohbetin bir yerinde, Deniz, 'Fakülteyi bitirmek, diploma almak. Bunların hiçbirisinin devrimcilikle bir ilgisi yok. Bunlar burjuva işi. Bir kere okulu bırakmak lazım. Zaten okulu bırakmış gibiyim. Nasıl olsa tutuklamalar peş peşe,' dedi. Peki, okulu bıraktıktan sonra ne yapacağız?' diye sordum. 'Yirmi otuz kişi, dağa çıkarız,' dedi."

Bolu Dağı'nda Eğitim

1969 kışında, Deniz ve bazı arkadaşları, Akın Nejat Önal'ı bulurlar ve "Abi, Alpaslan Türkeş'in adamları her yerde kampa girdiler. Bolu Dağı'nda bir yerimiz var diye hep söylerdin. O dağa gidip eğitim yapabilir miyiz?" diye sorarlar.

Akm Nejat Önal, Deniz Gezmiş, Mehmet Mehdi Beşpınar, Mustafa Lütfü Kıyıcı ve Mustafa İlker Gürkan, Bolu Dağı'nın eteğindeki Elmalı Köyü'ne giderler. Amaçları Bolu Dağı'nda eğitim yapmaktır.

Elmalı Köyü, Akın Nejat'ın annesi Hacer Hanım ve akrabalarının yaşadığı bir Çerkez köyüdür. Eğitim yapmaya gelenler, çok kar olduğu için evden dışarı adım atamaz. Önal, bunun üzerine, "Sizi başka bir dağa götüreceğim," diyerek, Deniz ve arkadaşlarını İstanbul'da Taksim-Elmadağ'a götürür; "Siz ancak burada talim yaparsınız," diyerek, onları orada bırakır.

1960'tan Sonra Filistin'de İlk Kayıp

1960'lı yılların sonunda, Türkiye devrimci gençlik hareketi, Filistinli ulusal kurtuluş örgütlerinin kamplarında gerilla eğitimi almak için ilk adımlarını atmaya başlar.

Türkiye'den Filistin'e ilk gidenler, Abdülkadir Yaşargün (18) ile Mustafa Çelik (19) isimli gençlerdir. Filistin'e kaçak yollardan 1 Ekim 1968 tarihinde varmışlardır.

İkisi de Türkiye İşçi Partisi (TİP) Gençlik Kolları'na kayıtlıdır. Amaçları, Moskova'da Lumumba Üniversitesi'nde okumaktır. Suriye'deki SSCB Büyükelçiliği'nden gerekli ilgiyi göremeyince, Filistin'de gerilla eğitimi almaya karar verirler ve El-Fetih örgütüyle ilişkiye geçerek eğitime başlarlar.

Mustafa Çelik, 8 Haziran 1969 tarihinde Filistin'deki bir çatışmada yaşamını yitirir. Abdülkadir Yaşargün ise, defalarca Türkiye'ye gelip yeniden Filistin'e gider ve çatışmalara katılır; bu çatışmalardan birinde hayatını kaybeder. 26 Ağustos 1969 tarihinde bir gazetede yayınlanan haberde konuyla ilgili şu bilgilere rastlarız:

"İsrail ile Savaşmaya Giden Türk Öğrenci Cephede Öldü!"

"Bir süre önce İsrail birliklerine karşı savaşmak üzere, gizli olarak Suriye'ye geçen Gaziantep Ticaret Lisesi son sınıf öğrencilerinden Mustafa Çelik, cephede ölmüş, arkadaşı Kadir Yaşargün ise hastalanarak yurda dönmüştür.

"Suriye komando birliklerine katılan Mustafa ve Kadir'in günlerce İsrail topraklarında çeşitli sabotajlar yaptıkları ve zaman zaman kıyasıya çarpıştıkları ifade edilmiştir. Bu çarpışmalar sırasında Mustafa Çelik ölmüş, Kadir Yaşargün hastalanmıştır.

"Polis, Kadir Yaşargün'ün gizlice sınırı geçerek Gaziantep'e geldiğini öğrenmiş ve yakalayarak nezarete almıştır. Mustafa Çelik'in babası Ali Çelik, Gaziantep Valiliği'nden bir yazı alarak oğlunun cesedini yurda getirmek üzere Suriye'ye gitmiştir."

Deniz ve Arkadaşları Filistin'e Gidiyor

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Ömer Erim Süerkan, Filistin'e gitme kararını şöyle anlatır:

"9-10 Haziran 1969 olayları çok önemli bir hareketti. Polisle sokak savaşları yapıldı. Hemen hemen bütün üniversite öğrencileri, o mıntıkada bulunan esnaf, işçi yekvücut halinde polise karşı çatıştı. İstanbul polisi bütün gücünü Beyazıt-Hürriyet Meydanı'na yığdı. Buna rağmen alanda barmamadı. Öğrenci gençlik, halktan da aldığı destekle polise karşı direnmiş ve galip gelmişti.

"Olaylar sonrasında üniversiteyi tatil ettiler. Haziran sınavları eylül ayına kaydırıldı. Öğrenci gençlik liderleri aranmaya başlandı. O sıralar, Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi'nin Türkiye devrimci gençliğiyle ilişki kurma girişimleri ve Filistin'e daveti söz konusuydu. Bunu değerlendirelim dedik.

"İlk önce arkadaşları Ankara'ya gönderdim. İstanbul'da işleri yoluna koydum. Ardından Ankara'ya gittim. Haziran ayı sonlarında Ankara ve İstanbul öğrenci hareketinin liderleri olarak bir araya geldik. Bu sırada Yusuf Küpeli ve Mahir Çayan ile daha yakın ilişki içindeyiz.

"Filistin'e öğrenci hareketi içinden ilk gidenler bizdik: Ben, Deniz Gezmiş, Cihan Alptekin, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencisi Kıbrıslı Fadıl Hasan, Suriye uyruklu Süleyman isimli bir arkadaş, Monşer takma isimli diğer bir Kıbrıs uyruklu İstanbul Üniversitesi Dişçilik Fakültesi öğrencisi, Kıbrıs Türk Ulusal Öğrenci Federasyonu (KTUÖF) İkinci Başkanı Kuydul Turan ve FKF Genel Başkanı Hasan Yusuf Küpeli. Mahir Çayan da bizimle gele-

cekti. Fakat Mahir, çeşitli nedenler ileri sürerek gelmedi. Ankara'da olmasına rağmen Hüseyin İnan da Filistin'e gitmedi."

FKF Genel Başkanı Hasan Yusuf Küpeli de, Filistin'e gidişler hakkında şunları söyler:

"Filistin'e gidiş işini bana Deniz açmıştı. Ben zaten gidecektim. Benim Filistin'e gidişimle onların gidişleri böylece çakışmış oldu.

"Deniz'le kaçak olarak kaldığımız eve, Mahir Çayan ve Gülten Savaşçı birbirlerinden habersiz, ayrı zamanlarda uğradılar. Gülten ile Deniz ilk kez o evde karşılaştı ve tanıştı. Gülten, bir saat kadar oturdu, sorular sordu, gitti. Başka bir gün Mahir geldi ve bizlerle Filistin'e gitmek istediğini söyledi. Fakat, gideceğimiz zaman da onu bulamadık. Deniz, bu olayı ciddiye almıştı.

"Üçüncü kaldığımız yer, Bahçelievler civarında, en üst katta bir apartman dairesiydi. İşte bu evdeyken Cihan Alptekin ve Selahattin Okur gelip, Deniz'i ve beni bulacaklardı. Cihan ve Selahattin, yanlarında iki valiz dolusu kitap ve dört silah ile bir Sürmene kama getirmişlerdi. Dediklerine göre, bu kadar çok kitabı daha uzun süre kalacaklarını düşündükleri için yanlarına almışlardı.

"Kısa bir süre için kayboldular, tekrar geldiler ve sonra bu evden Suriye'ye doğru yola çıktık. Antep'te durup bir otele gidecektik. İstanbul Üniversitesi'nden Deniz ve arkadaşlarının tanıdığı, aynı zamanda Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi üyesi olan Abu Süleyman isimli kılavuzumuz; biz daha otelde bir gece geçirmeden gelmiş, bizi bulmuştu. Bir arabaya atlayacak ve sınırda akrabalarının olduğu bir köye gidecektik. Tam sınırdan giden bir

istasyona inecek, gar memuruna adam başına 10 TL verip karşıya geçecektik. O ağır valizlerle karşıya geçip 600-700 metrelik hafif bir yokuşu çıktıktan sonra, tepenin üzerinde bir eve girdik. İçeride entarili iki üç adam vardı. Biraz sonra bir arazi arabası geldi. Bizleri aldı. Bir kilometre kadar sonra küçük bir köyün içinden geçtik. Fırat kenarına, bir salın bağlı olduğu yere dek geldik. Araba bizi bıraktı. Bekledik. Sala bindik ve karşıya geçtik. Yine yüz metrelik bir yokuşu çıktıktan sonra, Halep, Hama, Humus üzerinden Demaskus'a (Şam'a) giden karayolunun kenarına çıktık. Arabalara işaret etmeye başladık. Sonunda eski bir taksi durdu. Şoför, içinde ne olduğunu anlayamadığı ağır valizleri bagaja koydu. Arabanın içine sıkıştık ve gazladı.

"On on beş dakika kadar ya gitmiştik ya da gitmemiştik, yol çevrildi. Arama vardı. Bize hiç bakmadılar. Bagajı açtırdılar. Araçtaki herkesi indirdiler. Deniz ve arkadaşları ile gelen valizleri açmışlar, içindeki silahları, kitapları görmüşlerdi. Silahlardan rahatsız olmuşlardı. 'Bunlar kimin?' diye sordular. Mecburen öne çıktık. Abu Süleyman böylece ilk çevirilerini yapmaya başladı. Benim de belimde bir silah vardı. İlerde bir olay çıkmasın diye bu tabancayı milislere vermek için elimi belime atınca, milisler aniden gerildiler ve silahlarını üzerimize doğrulttular. İşaretle sakin olmalarını söyledim ve tabancayı yavaşça çıkartıp verdim. Abu Süleyman, bizlerin Demokratik Cephe'ye gittiğini söylemiyor, Suriye pasaportunu da gizliyordu. Demokratik Cephe'yi Suriye'de illegal sayıyor, güya örgütünü koruyordu. Milisler bizi, resmi bir arabaya koydular ve Lazkiye'ye doğru gazladılar.

"Deniz sloganlar atmaya, marşlar söylemeye başlamıştı. Son derece tuhaf bir durumdu. Sanki Türkiye'de polise yakalanmış, gösteri yapıyordu.

"Suriyeliler yolda aniden geri döndüler, bu kez arabayı Halep'e doğru sürmeye başladılar. Halep'te bizi polise veya istihbarata ait ufak bir binanın zemin katındaki hücrelere koydular. Burada dört gün kaldıktan sonra bir otobüse bindirip Şam'da büyük bir askeri binaya götürdüler. Burada bizi yazılı sorguya çektiler; hiç baskı yapmıyorlardı. Kâğıtları verip, 'Kim olduğunuzu yazın!' dediler. Burada da dört-beş saat kadar kaldıktan sonra yine bir arabaya bindirilip Şam'ın kenarındaki bir askeri birliğe götürüldük. Garnizon içindeki bir binanın yaklaşık 40 metrekare büyüklüğündeki bir odasına koydular. Odada karyolalar, tuvalet, lavabo, masa vb. vardı. Pencereleri, askerlerin eğitim gördükleri bahçeye bakıyordu. Deniz, arada bir gelip bize bakan bir subayla kavga çıkarttı. Adam sinirlendi ama bir şey demeden gitti.

"Burada on iki gün kaldık. Sonunda aramızda tartıştık, Abu Süleyman'ın askeri yetkililere her şeyi anlatmasına, nereye gittiğimizi söylemesine karar verdik. Abu Süleyman gitti, subaya her şeyi anlattı. O bir yerlerle ilişki kurdu. Ertesi gün, Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi'nin adamları güle oynaya geldiler. 'Neden daha önce haber vermediniz?' diyorlardı ve olanlara gülüyorlardı. Bizi bir arabaya attılar ve Şam'ın kenar mahallelerinde olan merkezlerine götürdüler.

"Burası, kocaman tabelasıyla legal bir yerdi. Burada üç gece, dört gün kaldık. Şam'da bizlere cephe kimlikleri yapacaklar, takma isim vereceklerdi. Aralarındaki anlaşmaya

göre, bu kimlikler, Suriye ile Ürdün sınırında pasaport gibi geçerlilik taşıyordu. Fakat örgütün Lübnan'da hiçbir legalitesi yoktu."

Gizli Bir Örgütün Özel Misyonu Olan Temsilcisi

Yusuf Küpeli, sonraki gelişmeleri şöyle anlatır:

"Şam'dan Amman'a doğru yola çıkmadan önce, Demokratik Cephe'nin adamları ile bir askeri birliğe uğradık. Burada, aldıkları valizleri, kitapları ve silahları iade ettiler.

"Örgütün merkezi ufak bir villaydı. Deniz, 'Biz bir örgütüz; Naif Havatme ile görüşmemiz gerek!' diye ısrar ediyor ve Abu Süleyman'ı da bunları çevirmesi için zorluyordu. Bana özellikle rica etti. Onlarla gözükecek, işini bozmayacaktım. 'Çok büyük gizli bir örgütün özel misyonu olan temsilcisi' olarak tanıtacaktı kendini Naif Havatme'ye. 'Bizleri örgüt yollamış' olacaktı. Onunla sanki eşit şartlardaymış gibi konuşmak istiyordu. Ben de bu oyunu bozmamalıydım.

"Çok canım sıkılmıştı, böyle bir şeye alet olmak istemiyordum. Fakat yapacak bir şey yoktu. Toplantıya katılmazsam birbirimize küsmemiz gerekiyordu. Günleri olaysız geçirmek gerekliydi.

"Deniz'in Naif Havatme ile görüşme isteğini biraz temkinli karşıladılar. 'Şimdi burada yok, bekleyin!' dediler ve bizleri biraz ilerideki açık arazide kurulmuş olan bir çadıra götürdüler. Bu çadırda bir grup kalıyordu. Başlarında çok iyi Arapça ve İngilizce konuşan, atletik yapılı, uzun boylu, 30 yaşlarında bir Fransız genci vardı. Deniz, bununla hemen takıştı, üzerine yürüyüp bağırdı vb. Fransız genci, yalnızca o topluluktaki kuralları ve kendi görevini anlat-

maya çalışmıştı. Deniz ise başında başka bir otorite görmek istemiyordu.

"Yanılmıyorsam üçüncü gün bizleri Naif Havatme ile görüştürdüler. Kenarda dinleyecek, hiçbir konuşmaya karışmayacaktım. Deniz, büyük ve gizli bir örgütü temsil ettiğimizi, kendisinin bu örgütün sözcüsü olduğunu vb. söyledi. Burada kalıp çarpışacağız, belki öleceğiz vb. diye durumu iyice dramatize etmeye başladı.

"Naif Havatme, çok kibar, son derece diplomat bir adamdı. Çocuğu yaşındaki genci, büyük bir nezaketle, gülümseyerek dinliyordu. Abu Süleyman da çeviriyordu. Havatme, kibarca, 'Biz zaten enternasyonal bir tugay kurmak istiyoruz, buna katılmanız, diğer arkadaşlarınızı da getirmeniz yararlı olur,' dedi. Bu kez Deniz, Havatme'ye ne yapması gerektiğini, nasıl savaşmaları gerektiğini anlatmaya başladı. Heyecanlanmış, el kol hareketleriyle konuşuyor, bu işin şakaya gelmeyeceğini söylüyor, Che Guevara'dan örnekler vererek garip bir şeyler anlatıyordu. Abu Süleyman bunları çevirmek istemeyince de onu payladı, zorladı. Deniz bağırınca çevirdi. Havatme, durumu anlamıştı. Hiç bozuntuya vermedi. Öyle kafa sallayarak, sadece dinledi. Saatine baktı ve biz oradan ayrıldık."

"Havatme ile Görüştük"

Ömer Erim Süerkan, bundan sonra ne yaptıklarını şöyle anlatır:

"Oraya değişik ülkelerden gelmiş bizim gibi gençlerle birlikte FDHKC'nin düzenlemiş olduğu konferanslara katıldık. Bu konferanslarda Filistin sorunu, yürütülen savaşım, FDHKC'nin amacı gibi konular anlatıldı. Daha sonra

zaman buldukça bizi gerilla eğitimlerine kattılar. Silah kullanmasını, silahların nasıl sökülüp takıldığını, bakımını, korumasını öğrendik.

"Gerillaların yaşamına uygun olarak günlük yaşantımızı düzenledik. Gerillalar gibi üzerimizdeki elbiselerle, botlarımızla yatıp kalkarak yaşamasını öğrendik. Yaklaşık bir aylık sürenin sonunda, yine Amman'daki FDHKC'nin Siyasi Bürosuna uğrayıp Havatme ile görüştük. Aynı yollardan geçerek Türkiye'ye giriş yaptık.

"Ürdün'de kaldığımız sırada bizim aramızda bazı tartışmalar çıktı. Bu tartışmalar daha sonra ayrılıkların iyice ortaya çıkmasına neden oldu. Deniz, hemen dağa çıkıp gerilla faaliyetlerine başlamak istiyordu. Öyle hemen dağa çıkılır, gerillacılık yapılır mı? Neyse, Türkiye'ye girdikten sonra Ankara'ya gittik. Orada ben birkaç gün kaldım. Ardından İstanbul'a geçtim. Deniz, bir süre daha Ankara'da kaldı."

Filistin'e haziran ayının sonunda gidilmiş, ağustos ayında ise geri dönülmüştür.

"Merhaba Ernesto Gibi Ölenlere"

Deniz Gezmiş, Filistin'den döndükten sonra, Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) Öğrenci Derneği'nin düzenlediği bir anma toplantısmda görünür.

3 Eylül 1969'da ölen, Vietnam İşçi Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve Kuzey Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Devlet Başkanı Ho Chi Minh için 7 Eylül'de SBF'de, 9 Eylül'de de ODTÜ'de anma törenleri düzenlenir.

Cengiz Çandar'ın başkanlığını yaptığı SBF Öğrenci Derneği'nin düzenlediği tören, SBF'nin konferans salo-

nunda yapılır. Salona Mustafa Kemal Atatürk ile Ho Chi Minh'in iki posteri yan yana asılır. Bu anma törenine katılan Deniz, burada bir de konuşma yapar. Deniz, özetle şunları söyler:

"Amerikan emperyalizmine karşı yedi iklim, dört cephede mücadele ettiğimiz; Bolivya'da, Venezüela'da, Angola'da ve Vietnam'da kahramanca ölmesini bildiğimiz bugünlerde Ho Chi Minh arkadaşı kaybettik.

"Onun Amerikan emperyalizmine karşı verdiği kavgada, kararlı, azimli tutumu zor günlerimizde bizlere yol gösterecek ve Vietnam halkının milli demokratik devrim mücadelesinde inançlı adımları oportünizme karşı mücadelemizde bizlere örnek olacaktır."

Deniz, sözlerini Özkan Mert'in şiirinden dizeler okuyarak tamamlar:

"Merhaba Ernesto gibi ölenlere
Merhaba Camillo gibi ölenlere
Merhaba Ho Chi Minh'lere
Yuh olsun emperyalizme."

İKİNCİ BÖLÜM

Akın Akın Filistin'e Gidiliyor

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının FDHKC kamplarında gördüğü gerilla eğitimi, diğer devrimci gençleri de etkilemiştir. Neredeyse herkes Filistin ulusal kurtuluş örgütlerinin kamplarına katılarak gerilla eğitimi almak hevesindedir.

Marksist eğitim ve gerilla eğitimi almak amacıyla Sovyetler Birliği'ne, Küba'ya, Vietnam'a, Latin Amerika ülkelerine gitmek isteyenler olur. Enternasyonal dayanışma için Türkiye'deki devrimciler açısından en yakın olan yer Ortadoğu ülkeleridir.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencisi Demir Küçükaydın, o dönemde yaygın olan Filistin'e gitme eğilimi konusunda şunları anlatır:

"İbrahim Kaypakkaya, ben ve Cihan Alptekin, oturduk konuştuk. Yeni bir ekip kuralım, dedik. Bu arada Filistin'e gitme durumları oldu. Cihan, İstanbul'da kalacak, İbrahim Kaypakkaya ile ben, Filistin'e gideceğiz. O sıra, Zihni Çetiner ile İbrahim Kaypakkaya arasında bir kavga oldu. Cihan, 'İbrahim gelmiyor,' dedi. Zihni Çetiner ile ben Ankara'ya gittik. Ankara'da ODTÜ'ye, Hacettepe'ye

uğruyoruz, araştırıyoruz. Fehmi Erbaş, bu sıra hapisten çıktı. Onunla karşılaştık. O da Filistin'e gitmek istiyormuş. ODTÜ'den İbrahim Seven bizimle gelmek istedi. Biz, daha sonra, 30 Kasım 1969 Pazar akşamı bir otobüs bulduk, sabaha karşı Adana'ya gittik. Oradan da Filistin'e geçtik."

"Milli Kurtuluş Savaşlarıyla ve Vietnam Halkıyla Dayanışma Derneği"

Ulusal kurtuluş savaşlarıyla ilgili duygular o kadar güçlüdür ki, bununla ilgili bir de dayanışma derneği kurulur.

"Milli Kurtuluş Savaşlarıyla ve Vietnam Halkıyla Dayanışma Derneği" adıyla kurulan örgütle ilgili, Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın (TÖS) yayın organı olan *TÖS Gazetesi*'nin 1.2.1970 tarihli 47. sayısında yayınlanan haber özetle şöyledir:

"Derneğin amacı: Elli yıl önce Türkiye halkını esir etmek için yurdumuzu istila etmiş olan ve bugün Türkiye'yi yarı-sömürge bir ülke olarak sömüren emperyalizme karşı, milli kurtuluş savaşı veren halklarla ve emperyalizme karşı yıllardır kahramanca mücadele eden Vietnam halkıyla, halkımız arasındaki dayanışmayı güçlendirmektir. Bu amaçla dernek, milli kurtuluş savaşlarının niteliklerini anlatmak ve kendi milli kurtuluş savaşımızla bağlarını göstermek için konferanslar ve açıkoturumlar düzenler, bu yolda yayın yapar.

"Derneğin kurucuları:

"1) Tarık Almaç: İTÜ Öğrenci Birliği Başkanı, 2) Dursun Akçam: Öğretmen. Yazar. TÖS İkinci Başkanı, 3) Muammer Aksoy: SBF Profesörü, Türk Hukuk Kurumu Başkanı, 4) Çetin Altan: Yazar, Eski İstanbul Milletvekili, 5)

Nahit Arda: Emekli Kurmay Albay-Yazar, 6) Ahmed Arif: Şair- Gazeteci, 7) Türkkaya Ataöv: SBF Doçenti-Yazar, 8) Mehmet Barlas: Cumhuriyet Gazetesi Dış Politika Yazarı, 9) Fakir Baykurt: TÖS Genel Başkanı, Yazar, Romancı, 10) İbrahim Çamlı: Dış Politika Yazarı, 11) Cengiz Çandar: SBF Öğrenci Derneği Başkanı, 12) Ayberk Çölok: Halk Oyuncuları Sanatçısı, 13) Deniz Gezmiş: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi, 14) Mevlüt Karakaya: Köylü, Değirmenözü Köyü. Kütahya, 15) Hamdi Konur: Öğretmen, Yazar, 16) Uğur Mumcu: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Asistanı, Türk Hukuk Kurumu Yönetim Kurulu Üyesi, 17) Tuncer Necmioğlu: Halk Oyuncuları Genel Başkanı, 18) Ömer Özerturgut: İşçi Köylü Gazetesi Yazı İşleri Müdürü, 19) Doğu Perinçek: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Dr. Asistan, 20) İlhan Selçuk: Cumhuriyet Gazetesi Yazarı, 21) Bahri Savcı: SBF Profesörü, TÖDMF Eski Başkanı, 22) Ali Sirmen: Akşam Gazetesi Dış Politika Yazarı, 23) İsmet Sungurbey: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Profesörü, 24) Güner Sümer: AST Yönetmeni, Oyun Yazarı, 25) Ahmet Yıldız: Senatör, MBK Üyesi, 26) Gün Zileli: TDGF Merkez Yürütme Kurulu Üyesi."

O dönem SBF'de öğretim üyesi olan Prof. Bahri Savcı, dernek üyeliği nedeniyle Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca yargılanmıştır.

Filistinli Gençler Türkiye'de Eylemde

Türkiye devrimci gençlik hareketinin birçok kadrosu, Filistinli kurtuluş örgütlerinin kamplarında gerilla eğitimi almak için Filistin'e giderken; Türkiye'de öğrenci olan bazı Filistinli gençler de bu dönemde bazı eylemler yapar.

23 Ağustos 1969 Cumartesi gecesi, İzmir Fuarı'nda, İsrail temsilciliğine bomba atmak isteyen iki Filistinli gençten biri olan, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğrencisi Fettah Semli, bombanın elinde patlaması sonucu yaşamını yitirir.

Bu arada 50 kadar genç, İsrail temsilciliğinin önünde, Mescid-i Aksa'da çıkan yangın üzerine İsrail'i protesto eylemi yapar.

Filistinli örgütlerde gerilla eğitimi alan Abdülkadir Yaşargün ve Deniz Gezmiş, 1969 yılının Ağustos ayında, birbirinden habersiz, Türkiye'ye gelirler.

Deniz ve Abdülkadir, ODTÜ Öğrenci Birliği Genel Kurulu'nda ve FKF Olağanüstü Genel Kurulu'nda arkadaşlarına, El-Fetih kamplarında yaşadıklarını anlatırlar.

Abdülkadir Yaşargün, kendisinin yeniden El-Fetih kamplarına döneceğini, gitmek isteyen olursa götürebileceğini söyler. Yaşargün'ün bu konuyu daha çok Hüseyin İnan'la konuşur.

Hüseyin İnan ve bir grup arkadaşı, silahlı mücadeleye katılmak amacıyla, bir süredir Vietnam ve Latin Amerika'da gerilla mücadelesi veren bir ülkeye ya da Küba'ya gitmeyi düşünmektedir. Fakat Vietnam, Latin Amerika ve Küba'ya gitmek o dönem kolay değildir. En yakın yer Filistin'dir. Hüseyin İnan ve bir grup arkadaşı, Abdülkadir Yaşargün'le El-Fetih kamplarına gitmeye karar verirler.

10 Ekim 1969'da, otobüsle Ankara'dan Gaziantep'e giderler. Burada diğer arkadaşlarıyla bir araya gelen Hüseyin İnan, Abdülkadir Yaşargün, Yusuf Tunbay Aslan, Celal Özcan, Ahmet Tuncer Sümer, Mustafa Yalçıner, Alpaslan Özdoğan, Halil Çelimli, İbrahim Seven, Fevzi Yaşar, Cemal Bağcı, Recep Alpay ve Ercan Kanar, Gaziantep'ten

Birecik'e geçerler. Sınırı yürüyerek geçme planları kimi aksilikler nedeniyle uygulanamaz.

Sonuçta, 12 Ekim'de, Nizip-Karkamış istasyonundan trene binen 13 kişi, Suriye sınırına giren trenin bir rampada yavaşlamasından yararlanarak birer birer trenden atlarlar; artık sınırın karşı tarafında, Suriye topraklarındadırlar.

Geceyi, yaktıkları bir ateşin etrafında geçirirler. Sabah olunca, yürüyerek Fırat kıyısında bir yere ulaşırlar. Salla Fırat Nehri geçilir, sonra da Halep'e gidilir. Abdülkadir Yaşargün, Halep'te El-Fetih örgütüyle ilişki kuracaktır.

Hüseyin ve Arkadaşları Gerilla Eğitimi Alıyor

Suriye üzerinden Ürdün-Amman'a geçen 13 kişi, El-Fetih liderlerinden Ebu Cihad ile görüşür.

Hüseyin İnan ve arkadaşları, El-Fetih'in eğitim kamplarında askeri eğitimin yanı sıra Türkiye'den götürdükleri bazı kitapları okuyup tartışarak teorik eğitim de yaparlar.

13 kişi arasmda, bir süre sonra, daha çok yerel kültürel özelliklerden kaynaklanan bazı anlaşmazlıklar çıkar. Gaziantep grubu, Hüseyin İnan ve arkadaşlarından ayrılır, başka bir kamp kurar. Bir süre sonra, Hüseyin İnan ve Ercan Kanar, yeni kadrolar getirmek için Türkiye'ye dönerler. Onlardan önce de, Halil Çelimli ve İbrahim Seven, kısa bir eğitim sürecinin ardından Filistin'deki kamptan ayrılıp yurda dönmüşlerdir.

Hüseyin, Filistin'e gideceği dönem ne düşündüğünü arkadaşlarına şöyle anlatmıştır:

"Türkiye bağımsız olacak. Bunun için ilk önce toprak reformunun yapılması, petrolün, milli kaynakların, bankaların, fabrikaların millileştirilmesi ve milli bir sanayinin

kurulması gerekir. Buna milli demokratik devrim diyoruz. Türkiye'deki idare tam bağımsız ve gerçekten demokratik değil. Milli Demokratik Devrim'in (MDD) yapılması sürecinde öncelikle köylere okul, elektrik, su, hastane getirilerek halk bilinçlendirilecektir. MDD tamamlandıktan sonra, halkın kendi temsilcilerini kendi içlerinden seçerek parlamentoya sokmaları sağlanmış olacaktır. Bu şekilde devrim yine devam edecek ve proletarya ile burjuvazi arasında sınıf mücadelesi başlayacak. Bu defa sosyalist devrim yapılarak proletarya başa geçecek. Böylece, işçi ve köylü idaresi kurulacak. Sonuçta sınıflar ortadan kalkmış olacak. Bugün anayasa, Milli Demokratik Devrim yapmaya uygundur."

Bazı arkadaşlarına düşüncelerini, planlarını anlatan Hüseyin, El-Fetih kamplarına katılmak isteyen Ahmet Müfit Özdeş, Ercan Enç, Hamid Yakup, Teoman Ermete, Bahtiyar Emanet, Ali Tenk, Hüseyin Elmacı, Halis Özkan ve Yavuz Kaçar ile Adana'da buluşur. Birkaç gün burada kaldıktan sonra trene binen grup, sınırı geçtikten sonra aynı yolla Suriye'ye geçer; 1970 yılbaşında Amman'dadırlar.

Filistin'den Dönenler Diyarbakır'da Yakalanıyor

Hüseyin İnan ve on beş arkadaşı, El-Fetih kamplarmda aldıkları eğitimden sonra, kaçakçılar tarafından, 1 Şubat 1970 Pazar günü Suriye sınırından Türkiye'ye geçirilir.

Grubun bir kısmı ayrı ayrı Diyarbakır'a gelmiştir; önceden, Diyarbakır Tıp Fakültesi önünde buluşmak için anlaşmışlardır.

Asistan Turgay Budak'ı bulmak için Tıp Fakültesi kampusuna giden Ahmet Tuncer Sümer ve arkadaşlarından şüphelenen bazı kişiler, onları polise ihbar ederler.

Tıp Fakültesi önüne geldiklerinde, fakültenin polis tarafından basılmış olduğunu gören Hüseyin İnan, Alpaslan Özdoğan ve Mustafa Yalçıner; Adana'ya gitmek için, Diyarbakır dışından bir benzin istasyonundan otobüse binerler. Hüseyin İnan ve Alpaslan Özdoğan yan yana, Yalçmer tek başına oturur.

Gaziantep yakınlarında durdurulan otobüs, jandarmalar tarafından aranır. Hüseyin ve Alpaslan, yan yana oturdukları için gözaltına alınırlar. Şans eseri yakalanmaktan kurtulan Yalçmer, ilk önce Adana'ya, daha sonra da Ankara'ya gider.

Müfit Özdeş, Teoman Ermete ve Atilla Keskin ise Malatya tren garında yakalanırlar.

Yakalananlardan Hüseyin İnan, Atilla Keskin, Teoman Ermete, Müfit Özdeş, Ercan Enç, Alpaslan Özdoğan, Hamit Yakup, Ahmet Tuncer Sümer, Kadir Manga, Ali Tenk, Bahtiyar Emanet tutuklanarak Diyarbakır Cezaevi'ne konulurlar.

Savaş Al ve Yusuf Aslan, 4 Şubat 1970'te, yeniden Filistin'e gitmek isterken Gaziantep'te yakalanırlar. Daha sonra Diyarbakır'a getirilirler; birkaç gün gözaltında tutulup sorgulandıktan sonra da serbest bırakılırlar.

Bağımsızlık Haftası'nda Her Yerde Eylem Var

Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu'nun (TDGF) düzenlediği "Bağımsızlık Haftası" etkinliklerinin üçüncü gününde, devrimci öğrenciler, bir forumda bir araya gelirler. 18 Mart 1970 Çarşamba günü, İTÜ Maçka Maden Fakültesi'nde gerçekleştirilen forumda, öğrenciler, "Emper-

yalizme ve onun yerli işbirlikçilerine karşı savaştıklarını ve savaşmayı sürdüreceklerini" belirten konuşmalar yaparlar.

Öğrenciler, forumdan sonra Gümüşsuyu'na doğru yürüyüşe geçerler. İTÜ Rektörlüğü'nün bulunduğu Taşkışla binası önüne gelindiğinde, protesto Rektör ve Üniversite Senatosu'na yönelir. İstanbul Tıp Fakültesi öğrencisi Ömer Güven'in burada yaptığı konuşmadan sonra öğrenciler, Şişli'deki Atatürk Müzesi'ne doğru tekrar yürüyüşe geçerler. Yürüyüş sırasında, Pan Amerikan Hava Yolları'nın binası ile Türk-ABD Dış Ticaret Bankası'nın, Alman Lufthansa Hava Şirketi'nin ve İsrail El-Al Hava Şirketi bürosunun camları öğrencilerce tahrip edilir.

Saat 13.00'te Şişli'deki Atatürk Müzesi önüne gelen öğrenciler, binaya Türk bayrağı çekerler ve sol yumruklarını havaya kaldırarak saygı duruşunda bulunup İstiklal Marşı'nı söylerler. Burada bir konuşma yapan İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Mustafa İlker Gürkan, "Arkadaşlar! Bu bina, Birinci Kurtuluş Savaşı'mn planlarının yapıldığı bir evdir. Ve bu çağ, halkların emperyalizme karşı kurtuluş çağıdır," der; üç yüze yakın genç, hep bir ağızdan, "Yaşasın halk savaşı!" diye slogan atar.

Bu eylemde gözaltına alınanlar da olur; bazılarının isimleri şöyledir:

Turan Özlü, Mehmet Ulusoy, Akm Özdemir, Şafak Morgül, Gündüz Taner, Mehmet Koç, Celal Ünlü, Mustafa Çetinkaya, Hikmet Başkaer, Yusuf Kesten, Mehmet Albayrak, Hüseyin Karanlık, Mehmet Akkoç, Hasan Kartal, Mehmet Çetin, İhsan Ölçmen, Rıza Yıldırım, Suat Işıldak, Mustafa Durmaz, Hüseyin Gürkaynak, İbrahim Sümbül, Faruk Kurdoğlu, Şener Özgül, Bilal Çevik ve Hamza Darendeli.

Bağımsızlık Haftası'nın dördüncü gününde de çeşitli etkinlikler yapılır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde düzenlenen ve Prof. Edip Çelik, Doç. Bülent Tanör ile gazeteci-yazar İlhan Selçuk'un katıldığı açıkoturum büyük ilgi toplar.

ODTÜ'de ABD ve İsrail Bayrakları Yakılıyor

ODTÜ'de okuyan Filistinli öğrenciler, 15 Mayıs 1970 Cuma günü, "15 Mayıs Filistin Günü" dolayısıyla ODTÜ kampusunda bir protesto gösterisi yaparlar.

Saat 09.45'te, ellerinde Filistin bayraklarıyla yürüyüşe geçen gençler, Ho Chi Minh ve Che Guevara şarkıları ve sloganlarıyla, Amerikan karşıtı marşlar söyleyerek yürüyüşe geçerler. Önce fakülteler arasında dolaşan, daha sonra da Atatürk Anıtı önüne gelen gençler, burada toplandıktan sonra ABD ve İsrail bayraklarını yakarlar.

Bayrakların yakılmasından sonra söz alan öğrenciler, İsrail'in ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki bir sıçrama tahtası olduğunu belirtirler ve Yahudiler tarafından işgal edilen Arap topraklarını geri almak için Arap halklarıyla birlikte mücadele edeceklerini açıklarlar.

ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Erhan Erdoğmuş ile Sinan Cemgil, yaptıkları konuşmalarda, "ABD'nin dünya ve Ortadoğu halklarına karşı emperyalist amaçlar güttüğünü" söylerler.

Ellerinde, "Yaşasın halk savaşı!", "Filistin halkının savaşı, dünya halklarının antiemperyalist savaşının bir parçasıdır!" yazılı pankartlar taşıyan öğrenciler, daha sonra dağılırlar.

"Diyarbakır Olayı, CIA ve İsrail Oyunudur"

Devrimci Avukatlar Derneği Başkanı Niyazi Ağırnaslı, Diyarbakır'da tutuklu bulunan gençleri ziyaret ettikten sonra Ankara'da yaptığı basın toplantısında şunları söyler:

"Gençler bize, 'Biz feyzaldığımız bir üniversiteyi sabote etmeyi değil, gerekirse onu emperyalizme maşalık yapan irtica kuvvetlerine karşı kanı pahasına korumayı düşünen devrimcileriz,' dediler ve kendilerine yüklenen bu suçu reddettiler. Onlar imkân bulabilselerdi Vietnam'a bile gidip emperyalizme karşı savaşacaklardı. Türkiye'deki bir mihrak, emperyalizmle birlikte savaşmayı meşru, emperyalizme karşı savaşmayı ise suç saymaktadır. Diyarbakır olayı CIA ile İsrail entelijansmın bizdeki bazı kimselerle birleşerek birlikte düzenledikleri bir siyasi oyundur."

Hüseyin ve arkadaşlarının, serbest bırakılana kadar Türkiye'nin her tarafından ziyaretçileri olur. Hatta ziyarete gelenler arasında, "Filistin'e gitmek için kendilerine yardımcı olmalarını" isteyenler de vardır.

BAAS ve El-Saika

Sendikal yasalarda antidemokratik değişimler yapılacağı gerekçesiyle, 15-16 Haziran 1970 günleri özellikle İstanbul'da kitlesel gösteriler olur. Bu gösterilere bütün devrimci sosyalist hareketler güçleri oranında katılır.

15-16 Haziran direnişi ile birlikte Sıkıyönetim tarafından aranır duruma gelen ve aralarında Mustafa Zülkadiroğlu, Taner Kutlay, Nahit Tören, Metin Eşrefoğlu, Celal Doğan, İbrahim Özlen, Erol Dolunay (Sarı Erol), Namık Kemal Boya, Gökalp Eren, Haşmet Atahan, Ahmet Çeti-

ner, İbrahim Öztaş, Necati Sağır ve Tarhan Özgür'ün de bulunduğu birçok isim, Ankara'ya giderek SBF ile ODTÜ yurtlarında kalmaya başlarlar.

6 Nisan'da İstanbul Üniversitesi merkez binasında meydana gelen olaylar nedeniyle gıyabi tutuklama kararıyla aranan Mustafa İlker Gürkan da bir süreden beri Ankara'dadır. Bu sırada, Ege bölgesinde olan Kenan Rıfkı Ertuğrul da (Dinamit Kenan), Ankara'ya gelmiştir.

Bu ekipten Necati Sağır, Salman Kaya, Süleyman Asaf Taneri, Süleyman Aslan, İbrahim Öztaş, Kenan Rıfkı Ertuğrul, Metin Eşrefoğlu, Mustafa İlker Gürkan, Namık Kemal Boya, Tarhan Özgür, Taner Kutlay ve Hüseyin Onur, Toroslar'a gerilla eğitimine giderler.

Hüseyin Onur'un ailesinin Pozantı civarındaki Tekir Yaylası'nda bulunan yayla evinde bir süre konaklayan grup, Adana'dan Mersin'e kadar karayolunu takip ederek yürür; gençler daha sonra da Ankara'ya geri dönerler.

Toroslar'a katılanların da aralarında bulunduğu birçok genç; Mehmet Zihni Çetiner, Mustafa İlker Gürkan, Mustafa Zülkadiroğlu, Kürşat İstanbullu, Taner Kutlay, Süleyman Aslan, Kenan Rıfkı Ertuğrul, Ahmet Çetiner, Engin Mert (Sarı Engin), Ahmet Cem Yücesoy ve Tarhan Özgür, gerilla eğitimi almak amacıyla Filistin'e gitmeye karar verirler.

Ankara'dan yola çıkan grup, ilk önce İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrenci temsilcisi İbrahim Özlen'in Mardin'deki evinde bir gece kalır. Burada kendilerine rehberlik yapan bir kişinin aracılığıyla Nusaybin'den sınırı geçerler. Suriye Kamışlı'da BAAS yetkilileriyle görüştükten sonra, kendilerine verilen bir jiple Şam'a doğru yola çıkarlar. Şam'ın biraz dışında, El-Saika örgütünün yerleştiği alana götürülen grup, burada bir eve yerleştirilir.

BAAS ve El-Saika yöneticileriyle Mustafa İlker Gürkan ve Taner Kutlay görüşür. Bu sırada Şam'da uluslararası bir fuar vardır. Fuara katılan Kore, Çin, Vietnam ve Rusya ile sosyalist olarak bilinen ülkelerin standları ziyaret edilir. Rus standında Lenin ve Stalin'in, Çin standında Mao'nun, Küba standında Che ve Castro'nun posterleri asılmıştır. İstenildiği kadar rozet, poster ve broşür alınabilmektedir. Türk standına gidildiğinde ise Mustafa Kemal Atatürk'ün posteri ya da rozeti bile yoktur. "Bu ulusun hiçbir ulusal lideri yok mu ki, posteri ya da resmi bile asılmamış!" denilerek olay çıkartılır. Ertesi gün, yetkililer, bir Atatürk resmi asarlar.

1970 yılının Eylül ayının ilk haftasında Suriye'de ve Ürdün'de iç savaş başladığı için, grup, sınırdan gizlice geçerek Türkiye'ye geri döner.

Gençler, 23 Eylül 1970 Çarşamba günü, Ürdün'de yaşanan iç savaş konusunda tepkilerini dile getirmek amacıyla, Ankara'daki Ürdün Elçiliği'nin önünde toplanırlar. Ürdün bayrağını indirerek, Filistin bayrağını elçiliğin balkonuna asarlar ve "Yaşasın Arap Gerillaları!" sloganını atarlar.

"El Fetih'e Niçin Gittim?"

Filistin'e gerilla eğitimi almak amacıyla gidenlerden Yusuf Aslan, "El-Fetih'e Niçin Gittim?" başlıklı yazısında şunları söyler:

"Bugün Ortadoğu'da Amerikan emperyalizminin ileri karakolu olan İsrail'e karşı Arap halkları antiemperyalist bir savaş yürütmektedir. Bu savaş Asya'da, Afrika'da, Latin Amerika'da ve bütün dünyada emperyalizmin baskısı altında ezilen halkların yürüttüğü devrimci kavganın bir parçasıdır.

"Emperyalizme karşı yürütülen savaş, bütün dünya halklarının ortak savaşıdır. Vietnam'da, Ortadoğu'da, Latin Amerika'da emperyalizme karşı sıkılan her kurşun, aynı zamanda Türkiye halkının kurtuluşu için sıkılmaktadır."

"Dünya Halklarının Mücadelesinin Bir Parçasıyız"

Hüseyin İnan ve arkadaşları, Diyarbakır Cezaevi'nde, "Türkiye Halklarına" başlığıyla bir açıklama yaparlar. Hem tutukluluk nedenlerinin hem de Ortadoğu'da sürmekte olan direnişle ilgili görüşlerinin açıklandığı açıklama şöyledir:

"Bizler günlerdir, 'Diyarbakır Tıp Fakültesi'ne sabotaj yapmak isterken yakalandı', 'Türkiye'de sabotaj yapmak için El-Fetih'de yetiştirilen sabotajcılar yakalandı' gibi kasıtlı, sansasyonel haberlerle kamuoyuna yansıtılan olaydan dolayı Diyarbakır Cezaevi'nde tutuklu bulunan devrimcileriz.

"Bu manşetler işbirlikçi iktidar yetkililerinin ve polisin kamuoyundaki maksatlı, asılsız suçlamaları, tertipleridir. Hiç şüphe yoktur ki, bu tertipler de diğerleri gibi er geç iflas edecektir.

"Suçsuzluğumuz, ezilmişliğimiz kadar meşru, alın terimiz kadar kutsaldır. Tek suçumuz geri kalmış bir ülkenin çocukları olmamız ve emperyalizmin ne olduğunu bilmemizdir. Türkiye'nin gerçeklerinden haberdar olmamız ve emperyalizmin bütün dünyada tezgâhladığı oyunları bilmemiz, emperyalizme karşı mücadele etmemiz, geri kalmış bir ülke olan Türkiye'de suçmuş gibi gösterilmek isteniyor.

"Biz, dünya halklarının başbelası emperyalizme karşı çarpışan Ortadoğu halklarının haklı mücadelesini desteklemek için Filistin'e gittik. Amacımız bir taraftan Arap halklarının kurtuluşunu desteklemek, diğer taraftan Türkiyeli devrimciler olarak bize düşen görevlerin bir kısmını yerine getirmekti.

"Fakat biz, dünya halklarının dayanışmasına ve kurtuluş mücadelesinin gelişmesine emperyalizmin tahammül edemediğini biliyorduk. Çıkarlarını devam ettirmek için emperyalizmin her türlü insanlıkdışı metotları tatbik etmekten geri kalmayacağını da biliyorduk. Artık bütün Türkiye halkları da son olarak bize karşı girişilen tertip dolayısıyla emperyalizmi ve işbirlikçilerini bir kez daha tanımalı ve bilmelidirler.

"İşbirlikçi iktidar, Arap halklarının haklı mücadelesi için gittiğimiz Filistin'e ardımızdan ajanlarını göndermiştir. İleride tatbik edeceği oyunların planlarını hazırlamıştır. Yurda dönüşümüzde bizleri ustaca hazırlanmış tertiplerle yakalatıp bizi kamuoyuna 'sabotajcı', 'kiralık ajanlar' olarak tanıtmak için TRT'yi ve basını da aynı tertip içine sokmaya çalışmıştır.

"Yüz elli saatten fazla işkenceye tabi tutulduk. Önceden hazırlanmış ifadeler bize imzalattırılarak suç dosyaları haline getirildi. Güdülen amaç, Türkiye'de tüm devrimci hareketi bu tertibin içine sokmak ve kitlevi tutuklamalarla bir faşist terör ortamı yaratmaya çalışmaktı.

"Günlerce süren işkenceler ve insanlıkdışı uygulamalar, adli makamlara 'tahkikatı derinleştiriyoruz' şeklinde yansıtıldı. Bütün bunlar, altı günlük işkence, binlerce cop, sopa, küfür ve sayısız ifadeler, işbirlikçilerin ve ortaklarının çıkarlarını korumak içindi.

"Türkiye halklarına şu noktayı kesinlikle açıklamak isteriz: Bizim şurayı ya da burayı bombalayacağımız, sabotaj yapacağımız iddiaları yalandır, kasıtlıdır, tertiptir.

"Biz devrimciyiz. Türkiye'nin devrimci mücadelenin neresinde olduğunu biliyoruz. Hepimizden kuruş kuruş toplanarak, hepimizin parasıyla, emeğiyle, çilekeş Doğu Anadolu halkına binbir güçlükle açılan bir üniversiteyi bombalamak hiçbir devrimcinin düşünebileceği bir şey değildir. Bu tertipleri ancak, bütün dünya halklarını olduğu gibi Türkiye halklarını da inleten emperyalizm ve işbirlikçileri düşünebilir.

"Bu yalanlar; emperyalizme ve onun Ortadoğu'daki ileri karakolu saldırgan İsrail'e karşı savaşan Arap halklarının devrimci mücadelesini bütün yüreğiyle destekleyen Türkiye halklarının, bu devrimci mücadele ile bağlarını gevşetmek, onları kuşkuya düşürmek için hazırlanan tertiplerdir.

"İsnat edilen suç ne kadar ağır olursa olsun, zulüm ne kadar artarsa artsın, devrimci kavgamızdan asla dönmeyeceğiz.

"Kavgamız dünya halklarının devrimci mücadelesinin bir parçasıdır. Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin bu planı da suya düşecektir. Biz devrimci yolumuzda azimle, inançla, inatla sonuna kadar yürüyeceğiz.

"Zafer mutlaka devrimci dünya halklarınındır. Yaşasın bağımsızlık kavgamızın yılmaz militanları! Kahrolsun emperyalizm ve bütün uşakları! Yaşasın Ortadoğu Halklarının Devrimci Kurtuluş Dayanışması! Yaşasın halkımızın ve tüm dünya halklarının zafere yönelmiş devrimci mücadelesi!"

"Emperyalizme ve Siyonizme Karşı Mücadelede Arap Halklarıyla Beraberiz!"

6 Haziran'da, Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (TDGF) İstanbul Bölge Yürütme Kurulu, İstanbul Üniversitesi Merkez binasının kapısına büyük bir pankart asar. Pankartta, "Emperyalizme ve Siyonizme Karşı Mücadelede Arap Halklarıyla Beraberiz!" yazmaktadır.

11 Haziran'da, Ankara'da, Ürdün'de üç gündür devam eden iç savaşın durdurulmasını isteyen 50 Ürdünlü öğrenci, Dr. Vali Reşit Caddesi'nde bulunan Ürdün Büyükelçiliği'ni işgal eder. Öğrenciler, ülkelerinde sürdürülen kardeş kavgasını kınadıklarını, kuvvetlerinin bölünmeden ortak düşmana karşı yönelmesini istediklerini belirtirler. Öğrenciler, ayrıca büyükelçilik binasında bir forum düzenleyerek Ürdün'e iletmek istedikleri metni hazırlarlar.

Ürdün Büyükelçiliği'ni işgal eden öğrenciler, gece yarısı işgali bitirirler.

"Kuran Kursuna Adam Gönderme"

"Filistin 2. Dünya Kongresi", Filistin Öğrencileri Genel Birliği'nin (GUPS-General Union of Palestinian Studients) çağrısı üzerine, Filistin devrimini ve silahlı mücadelesini desteklemek amacıyla, Ürdün'ün başkenti Amman'da, 2-6 Eylül 1970 tarihleri arasında toplanır.

Kongreye, Asya, Afrika, Latin Amerika ve Avrupa'dan yüze yakın devrimci örgütün ve iki yüze yakın halk kurtuluş cephesinin temsilcileri ile Proleter Devrimci Aydınlık (PDA) temsilcisi de katılır.

26 Nisan 1971 günü ilan edilen sıkıyönetimden sonra, Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi'nin (TİİKP) bazı kadro-

ları, Parti kararıyla; Naif Havatme'nin Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi (FDHKC) ile Yaser Arafat'ın El-Fetih örgütünde siyasi ve askeri eğitim görmeleri amacıyla Filistin'e gönderilir.

Yurtdışmdan, özellikle Almanya, İsviçre ve Fransa'dan Türkiyeli öğrenciler de Filistin'e giderler; amaçları, askeri eğitimden sonra Türkiye'ye giderek mücadeleye katılmaktır.

Türkiye'den Filistin'e giderken, kadroları sınırdan geçirmek görevi Muzaffer Oruçoğlu, Kabil Kocatürk ve Ali Turan'a verilmiştir. Yaklaşık kırk kişi Filistin'e gönderilir. Parti içinde Filistin'e adam göndermek, "Kuran kursuna adam gönderme" olarak adlandırılmaktadır.

Atıl Ant, Şahin Alpay, Cengiz Çandar ve Müfit Özdeş, "Oflu Hoca" diye anılan Ayhan Özer, Ali Mercan, Abdülahat Muhittin, Cem Somel, Ali Turan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı İsmet Tufan Yazıcı, Sabetay Varol, Fuat Karasu, Mümtaz Çeltik, İrfan Çelik, Muzaffer Oruçoğlu, Hasan Sakarya ile *Şafak* dergisi dağıttığı için tutuklu bulunan ve 13 Kasım 1971'de Mamak Askeri Cezaevi'nden başka birisinin kimliğiyle tahliye edilen Kerim Öztürk, Filistin'e gidenler arasındadır. Sabetay Varol'un Yahudi olduğu ise, Filistinlilerden gizlenir.

Bu arada, Eyüp Cüneyt Akalın, Filistin'e giderken, 14 Aralık 1971'de, Viranşehir'de jandarmalar tarafından yakalanmıştır.

Elrom Öldürülüyor

İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom, Mahir Çayan ve arkadaşlarınca kaçırıldıktan sonra 23 Mayıs 1971 günü öldürülür.

Elrom'un öldürülmesinin çok büyük etkileri olur. İstanbul Tıp Fakültesi öğrencisi Suriyeli Şerafettin Eyüp Abaza'nın, olay sonrası yapılan operasyonlardan birinde, "Suriye casusu" olduğu iddiasıyla tutuklanması, eylem sonrası yaşanan gelişmelerden yalnızca birisidir. Abaza, 1978 yılında, Suriye'de tutuklu olan iki Türk karşılığında Suriye'ye iade edildi.

Filistin'de FDHKC kamplarına gidip dönenlerden, "Kasım" takma isimli, İstanbul Gazetecilik Yüksek Okulu öğrencisi İsmet Dişbudak da bir eyleme hazırlanır. FDHKC kamplarında aldığı eğitimle bir bomba yapar; fakat yaptığı bombanın düzeneklerini iyi ayarlayamamıştır. 30 Aralık 1971 Perşembe gecesi, kendi hazırladığı bombayı İsrail Sefaretin'e atmaya giderken bomba elinde patlar, Dişbudak o anda yaşamını yitirir.

Misilleme

1972'de, devrimci öğrenci liderlerinden Bora Sabri Gözen ve Melek Ulagay, Suriye sınırını gizlice geçerek Filistin'e giderler. Gülten Çayan da bu sırada Filistin'dedir fakat görüşemezler. Filistin'deki mülteci kampında bir süre kalan Melek Ulagay, Avrupa'ya gider. Hollanda'da siyasi mülteciyken 1974'te çıkartılan aftan yararlanıp Türkiye'ye döner.

Lübnan'da Nahr el-Bared kampında kalan Bora Sabri Gözen, Kerim Öztürk, Cafer Topçu, Ahmet Özdemir, Yücel Özbek, Ali Kiraz, Şükrü Öktü ve Gürol İlban, 21 Şubat 1973'de, İsrail Deniz Kuvvetleri'nce düzenlenen baskında öldürülür. "Cin Ali" lakaplı Ali Ergün ile Faik Bulut ise çatışmadan sağ olarak kurtulurlar.

Bu baskının, "Elrom'un öldürülmesine misilleme" olduğu iddia edildi.

Büyük Ortadoğu Projesi

İsrail devleti tarafından bu baskınlar daha sonra da yapılır; kamplarda bulunan birçok Türkiyeli devrimci hayatını kaybeder, birçoğu da esir alınır, yıllarca İsrail hapishanelerinde tutsak edilir.

İsrail'in Filistin kamplarına yaptığı baskınlardan en büyüğü 1982 yılında yaşanır. Bu baskında Mustafa Çetiner ve İmam Ateş öldürülür. Yine İsrail'in 1986'da Lübnan'a yaptığı başka bir saldırıda Cevat Sait Çelen öldürülür.

Bir süre sonra Filistin'deki kampların büyük çoğunluğu kapatılır. Orada bulunan Türkiyeli devrimcilerin bir kısmı orada kalır, bazıları da Avrupa'ya gider ya da Türkiye'ye geri dönmek zorunda kalır.

Bu arada, 1968 döneminin devrimci gençlik liderlerinden Taner Kutlay, 1977-1978 yılları arasında "Özgür Filistin" adında bir dergi de yayınlar.

2011 yılına geldiğimizde...

ABD ve İngiltere'nin bölgeye yönelik temel politikası olan Büyük Ortadoğu Projesi'nin (BOP), Ortadoğu halklarına yeni bir dayatma anlamına geldiğini söyleyebiliriz. Bunun sonuçlarının ne olacağını ise ilerleyen zamanlarda göreceğiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Deniz Gezmiş Üzerine Biyografik Notlar

Deniz'ler Çoğalıyor, Okyanus Oluyor

Kamuoyu onu ilk kez 1966'da tanıdı. Çorumlu elli dört belediye işçisi, yalınayak yürüyerek Çorum'dan İstanbul'a gelmiş, sonra da 31 Ağustos 1966 Çarşamba günü, Türk-İş yöneticilerini kınamak amacıyla Taksim Meydanı'nda eylem yapmıştı. On dokuz yaşmda, TİP Üsküdar İlçe Sekreteri olarak katıldığı eylemde gözaltına alınmıştı Deniz. İdam edildiği 6 Mayıs 1972 Cumartesi gününe kadar, sayısız kez gözaltına alınıp tutuklanacaktı.

O, yirmi beş yıllık yaşamını; kaçak olduğu anlar da dahil, adaletsizliğe, sömürüye karşı mücadele etmekle geçirdi. Yaptığı eylemlerle ve darağacında ölümsüzleşen ismiyle, konuk olmadığı ev kalmamıştı. Herkes onu çok sevdi. Aileler doğan çocuklarına onun ismini verdi.

Deniz, bir bakıyorsunuz üniversite reformu için işgal başlatıyor, bir bakıyorsunuz siyasi iktidarı Atatürk'e şikâyet etmek amacıyla Samsun-Ankara yürüyüşünde; bir bakıyorsunuz bir panelde sosyalizmin sorunlarını tartışı-

yor, bir bakıyorsunuz ABD Büyükelçisi Kommer'i kınama eyleminde gözaltına alınmış... Beyazıt Meydanı'nda polisle çatışan da o, Filistin'e gerilla eğitimi almaya giden de; Ho Chi Minh'i anma toplantısında konuşmacı, ABD Büyükelçiliği önünde nöbet tutan iki polise ateş açarak yaralayan eylemci, dört ABD'li askeri arkadaşlarıyla kaçıran bir militan... Evet, Şarkışla'da silahlı çatışma sonunda yakalanan da, tutukluyken 1961 Anayasası'nın değiştirilmesini kınamak amacıyla açlık grevine giden de o...

Her olayda ismi geçiyor. Tanısın tanımasın herkes onun hakkında bir şeyler anlatıyor. Bu nedenle, kamuoyu onu yaşarken bir efsane haline getiriyor, idam edildiğinde öldüğüne uzun süre inanamıyor.

Bugün, Deniz Gezmiş posterleri, antiemperyalist gösterilerin vazgeçilmez görüntülerinden biri... Devrimci gençler, onun fotoğrafının basıldığı tişörtleri giyiyor.

Deniz'ler çoğalıyor, okyanus oluyor.

Latin Amerika'nın Che'si, Türkiye'nin Deniz'i

Deniz Gezmiş, 28 Şubat 1947 Cuma günü Ankara'nın Ayaş ilçesinde doğdu.

İlkokulu Sivas'ın Yıldızeli kazasındaki okullardan birinde okudu. Sonra Sivas Selçuk İlkokulu'nda eğitimine devam etti. Ortaokulu Sivas Atatürk Ortaokulu'nda bitirdi.

Dokuz-on yaşındayken "Yedi Bela çetesi"ni kurmuştu. Yedi kişi değillerdi ama adı nedense "Yedi Bela" idi. Aydın Çubukçu bu konuda şunları anlatıyor: Aydm Çubukçu, bu konuda şunları anlatıyor: "Yedi Bela çetesinin aslında pek bir şey yaptığı yoktu ama grup olarak hareket etmek, ne bileyim bir yerde top oynanıyorsa takımı belirlemek, başka

mahallenin çocuklarını dövmek gibi şeyler oluyordu. Demokrat Partili ailelerin çocuklarıyla dövüşürdük."

Lise eğitimine İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde başladı, Bilir Koleji'nde bitirdi.

Tarihçi-yazar Rasih Nuri İleri, "Deniz'i sadece bana değil, bütün İstanbul'a sorun. Herkes onun hakkında bir şeyler anlatır," demişti.

Babası Cemil Gezmiş, "Deniz'i sevenler de, sevmeyenler de var. İdamında ağlayanlar da var, 'Oh!' diyenler de. Bunu gayet normal karşılıyorum. Kendini düşünmeyen bir çocuktun. Kardeşlerine alınan bir giysi için kıskanmaz, sevinirdin. Özgeci bir yaradılışın vardı. Paraya hiç kıymet vermezdin," diyordu.

Deniz'in bu özelliği hakkında ayrıca şunlar da anlatıldı:

"Bir gün evlerine gelen bir komşu kadın, Deniz'in çöplükte millete maaş dağıttığını söylemişti. Hemen evden çıkan anası baktı ki, Deniz, bir taşın üstünde çevresindekilere para dağıtıyor. Ayaklarına da anneannesinin ayakkabılarını giymiş. Sonradan anlaşıldı ki, üç aydan üç aya emeklilik maaşı alan anneannesinin parasını almış ve onun ayakkabılarını giyerek, mahallenin yoksullarına maaş dağıtmaya gitmişti. Deniz, annesinin geldiğini görünce ürkmüş, fakat yaptığı işin yanlış olduğunu söyleyenlere hiçbir zaman inanmamıştı."

Deniz'in bu mücadeleci kişiliğinin yanında, bir diğer önemli özelliği de, şakacılığıydı. Deniz bu özelliğini yaşamının her anında korumuş, bulunduğu her ortamda arkadaşlarına da yansıtmıştı.

Deniz'in fiziki özellikleri, 1971'de yakalandığı zaman üzerinde çıkan Filistin Demokratik Halk Merkezi'nden verilen kimliğe göre şöyle belirtilmişti:

Boy: 1.91
Göz: Siyah
Saç: Siyah
Renk: Buğday
Burun: Arabi
Özelliği: Tam

Nurettin Demirdöven, Deniz'in kadınlarla ilişkisi hakkında şunları anlatıyor:

"Bizim kadına bakış açımız o zamanki entelektüel anlayışa denk düşerdi. Kısmen de olsa erkek egemenliğinden delikanlı olarak hoşlanırdık. Sosyal çevreden etkilenerek kadınlar hakkında konuşurduk. Bilinen zamparalık hikâyeleri, fıkralar anlatırdık. Güzel kadınlar hakkında konuşulurdu. Deniz kesinlikle kadınlara laf atmazdı. Öyle bir huyu yoktu. Geneleve gittiğini bilmiyorum. Gitseydi bilirdim. Yalnız, mahallede bu işi parayla yapan bir kadın vardı. Bir arkadaşın odasının anahtarını aldı, kadınla orada yattı. Ben bunu eleştirdim, 'Ulan, nasıl miden aldı bu karıyı?' dedim. Deniz de, 'Ne olacak. Mekanik bir iş,' dedi. Deniz, kızların peşine düşüp arkadaş olalım falan dememiştir. Bu öneri devamlı karşı taraftan Deniz'e gelmiştir."

Erim Süerkan da, bu konuda, "Deniz, atak, girişken, yakışıklı bir adamdı. O, kızlarla değil, kızlar onunla ilgilenirdi," diyor.

Nurettin Demirdöven, Deniz'in kültür-sanat tutkusu hakkında ise şunları anlatıyor:

"Deniz'in edebi yönü çok zengindi. Sinemayı, tiyatroyu, edebiyatı çok severdi. Hikâyeyi severdi. Şiire çok tutkundu. Tutkun olduğu için belleğinde tutardı. Memet Fuat'ın çıkarttığı *Yeni Dergi* isimli edebiyat dergisini sürekli alırdı.

Nâzım Hikmet'i zaten bilirdi. Oktay Rifat, Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya ve bunların ardından Özkan Mert, Ataol Behramoğlu ve İsmet Özel'in şiirlerini de bilirdi. Sinemaya ilgi duyardı. Osman Saffet Arolat'la sinema üzerine tartışırlardı."

Deniz'in politik görüşlerinde ve eylemlerinde dünya siyasi hareketlerinin dönemsel etkilerinin izleri de vardı.

Nurettin Demirdöven, Deniz'in bu yanını şöyle anlatıyor:

"Liderler içinde en çok Che Guevera'yı severdi. Che hakkında bir olay anlatırdı, çok gülerdik. Güya, Küba'da devrim olduktan sonra bir gün Castro, arkadaşlarını toplayarak, 'Devrimi başardık. Şimdi bize bir ekonomist gerekli,' demiş. Hemen Che atılmış: 'Ben varım,' demiş. Castro şaşırmış: 'Yahu ben seni doktor olarak bilirdim. Ekonomistlik nereden çıktı?' Che, hemen karşılık vermiş: 'Ben komünist arıyorsun zannettim,' demiş."

Hasan Ataol, bir benzetme yaparak, "Latin Amerika'nın Che'si, Türkiye'nin de Deniz'i vardır," der.

Deniz, lise öğrenimini 1965–66 öğretim dönemi, Aksaray-Özel Bilir Koleji'nde tamamladıktan sonra, Üniversitelerarası Giriş Smavı'na 6 Temmuz 1966 Çarşamba günü, Saint Joseph Lisesi "A zemin" katta girdi.

Sınav sonuçları açıklandığında Deniz, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Hukuk ve Fen fakültelerini yedek listeden kazanmıştı. Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırdı.

Nurettin Demirdöven bu tercihle ilgili, "Deniz, üniversite sınavlarına girerek Fen ve Hukuk fakültelerini kazanmıştı. Sosyal konulara daha yatkın olduğundan siyasi ve sosyal çalışmalarına kolaylık olur düşüncesiyle Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırdı," diyor.

Deniz, Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırmak için belgeleri hazırladı; 11 Ekim 1966'da Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırdı; fakültenin 10058 No'lu öğrencisi olarak 7 Kasım 1966 Pazartesi günü üniversiteye ilk adımını attı.

Deniz'in Hukuk Fakültesi'ne adımını attığı gün, üniversitede haksız bir uygulamaya karşı öğrencilerin bir eylemi vardı; o da bu eyleme katıldı. Fakültede, 1.500'den fazla öğrencinin belge verilerek kayıtlarının silinmek istenmesi üzerine derslere girmeme eylemi yapılıyordu.

Eylemler devam etti.

Deniz, 12 Haziran 1968 Çarşamba günü, İstanbul Üniversitesi işgal eylemini başlatan öğrenci lideriydi. Üniversiteyi işgal ettiği iddiasıyla, İstanbul Üniversitesi'nden atılmak istendi.

Deniz Gezmiş, 1969'da yaptığı konuşmada, "Teslim olmayacağım," diyordu:

"Senato, konuyu oldubittiye getirdi ve ortada fol yokken, yumurta yokken atılmama karar verdi. Bu, Senato'nun oyunudur. Ben doğru yolda olduğuma inanıyorum ve doğru yoldayım. Bu yüzden teslim olmayı hiç düşünmüyorum.

"Yakalanmamaya çalışıyorum. Zor oluyor. Ayrıca fiilen kavganın dışındayım. Bundan da üzüntü duyuyorum. Ama en kısa zamanda yine katılacağım. Bu kaçış devrime kadar sürecektir, tabii polisler yakalayamadıkları sürece."

Deniz, 1966'da TİP Üsküdar İlçe Sekreteri'ydi.

Deniz, partiye üye olmak için 16 Eylül 1965'te başvuruda bulundu. İlçe yönetimi, 11 Ekim'de üyelik başvurusunu onayladı, 2 Nisan 1966'da ise aday üyelikten asıl üyeliğe alındı. Böylece Deniz, Üsküdar TİP örgütünün 35 No'lu, İstanbul örgütünün 208 No'lu üyesi oldu. 1966'da

yapılan ilçe kongresinin ardından da sekreterlik görevine getirildi.

Deniz, TİP'ten ayrıldıktan sonra kendi doğruları çerçevesinde hareket etti.

1968'de Devrimci Hukuklular Örgütü (DHÖ) kurucusu ve Devrimci Öğrenci Birliği (DÖB) başkanıydı.

"Gençlik ve Antiemperyalist Kavgası"

Deniz'in, 19 Kasım 1968 tarihli *Türk Solu* dergisinde yayınlanan, "Gençlik ve Antiemperyalist Kavgası" başlıklı yazısı siyasi amacını yansıtması bakımından önemlidir. Yazı aynen şöyledir:

"Çağımız, devrimcilerin Amerikan emperyalizmini adım adım kovaladığı çağdır. Çağımız, gençliğin Çekoslovakya'da ve diğer revizyonist ülkelerde devrimci olduğu çağdır. Çağımız biz yaştakilerin Vietnam'da, Dominik'te, Meksika'da Amerikan emperyalizmine karşı dövüşerek öldüğü çağdır.

"Azgelişmiş dünya halkları emperyalizme karşı bir savaş verirken gençlik bunun dışında kalamaz. Biz daima ezilenlerden yana çıkmak zorundayız. Eğer bizim kavgamız antiemperyalist kavganın paralelinde yürümezse, ayaklarımız havada kalır.

"Yalnız, gençlik bu paralelde savaşırken politik partilerden bağımsız olmak zorundadır.

"Geçmişteki örnekler bağımlılığın zararlarını göstermiştir. Bu hataları bir kere daha tekrar etmenin hiçbir anlamı yoktur. Gençlik yalnızca devrime karşı sorumludur, politik partilere değil. Zaman olur ki, bütün politik partiler karşıdevrimci olabilirler. Bugün Türkiye'de olduğu gibi...

Bu nedenlerden ötürü gençliğin görevi antiemperyalist kavgaya katılmak, fakat bağımsız olmaktır.

"Bugün bu zorunlu kavgada tek umut olması gereken devrimci gençlik bölünmüştür. Bunda şüphesiz ki oportünist kişilerin rolü büyüktür. Dürüst, yiğit, devrimci kardeşlerimizden bir kısmı, sekterlikleri yüzünden oportünistlerin etki alanına girmiştir. Bu giriş, onları giderek karşıdevrimcilerin safına düşürmüştür. O kadar ki, Amerikan erlerini denize atmak isteyenlere engel olmak için barikat kurmaya kadar götürmüştür. Bu gidiş onları aktif direnmenin başladığı yerde pasif direnmeye itmiştir. Cağaloğlu'da görüldüğü gibi... Bu oportünist kişiler hiçbir şey yapamadıkları zaman faşizm gelir fobisini ortaya atarak devrimci gençliği eylemden çekmeyi denemişlerdir. Bu fobi kısmen başarı sağlamış ve devrimci eyleme büyük darbe vurmuştur.

"Bu iddiayı dikkatle incelemek gerekir. Sosyalist örgütün yüzde 3 oy aldığı bir ortamda faşizme gitmek için hiçbir sebep bulunmazken bunu söyleyenler, Hürriyet Meydanı'nda ve Kızılay'da hiçbir şey halledilmez diyenlerle aynı düşünceye sahiptirler. Fakat bütün bunları olağan karşılamak gerekir. Çünkü küçük burjuva sosyalistlerinden daha fazlası beklenemez. Onlar, elbette ki rahat mücadeleyi tercih edeceklerdir. Bizim bu gibilere söyleyeceğimiz tek şey şudur:

Düşmesin bizimle yola
Evinde ağlayanların gözyaşlarını
Boynunda ağır bir zincir gibi taşıyanlar.

"Devrimci gençlik Amerikan emperyalizmine ve oportünizme karşı duran gençliktir. Onların görevi, sayısının

azlığına, düşmanın çokluğuna bakmadan, Amerikan emperyalizmine karşı sonuna kadar dövüşmektir. O, en iyi biçimde karar veren ve uygulayandır. O, boş gecelerini değil, boylu boyunca ömrünü bu kavgaya verendir.

"Yaşasın Bağımsızlık Savaşı Veren Dünya Halkları. Yaşasın Tam Bağımsız Türkiye."

"Hapishaneden Çıkıyor, Yolda Eylem Planlıyor"

Deniz, 24 Kasım 1968'de genel kurulunu yapan Demokratik Devrim Derneği'nin yönetim kuruluna seçildi.

Deniz'in yönetim kuruluna alınmasını öneren Rasih Nuri İleri, bu konuda şunları anlatıyor:

"Yönetim kurulu üyesi Deniz Gezmiş zaten bürokratik görevlere katılmazdı, tartışmalara da katılmazdı, yalnızca tarafımızı tuttu. Toplantılara katılmak Deniz için zaman kaybı anlamına geliyordu. 'Deniz, hiç olmazsa toplantılara gel, alman kararlara katıl,' derdim. Deniz ise, 'Rasih Ağabey, siz kararları alın, ben uygularım,' derdi."

Bu konuda, 1969 yılı Eylül ayında, *Günaydın* gazetesi muhabiri Yurdaer Acar'a, "Bundan sonraki mücadelemiz parlamento dışı muhalefet şeklinde olacaktır," diyordu Deniz.

Üniversiteye girmesiyle birlikte bazı düşünceleri kafasında iyice olgunlaşmaya başlamıştı.

İlhan Selçuk, bu konuda şunları yazıyordu:

"Yıl 1968...

"Öğrencinin gözleri kor gibiydi; gizemli bir bakışla, alçak sesle sordu:

"'Abi ne zaman olacak?'

"İçimden, 'Kerata,' diye düşündüm. 'Üniversiteye iki yıl önce girdi, çıkıncaya kadar devrim olsun istiyor.'

"Sevgili bir çocuktu...

"Astılar."

Denizlerin DÖB'lü olarak katıldığı en önemli eylem, 30 Ekim ile 10 Kasım 1968 günleri arasında, Samsun'dan Ankara'ya yapılan, "Tam Bağımsız Türkiye İçin Mustafa Kemal Yürüyüşü"ydü.

Yürüyüşe katılanlar, yayınladıkları bildiride amaçlarını şöyle açıklamışlardı:

"1919'da başlayan Mustafa Kemal devrimi kendisinden sonra gelen yöneticiler tarafından amacından saptırılmış, cumhuriyetin bütün kurumları yozlaştırılmıştır. Bugün Türkiye'miz dünyada ilk antiemperyalist ve antikapitalist devrimi gerçekleştiren Mustafa Kemal'e rağmen yabancıların desteklediği karşıdevrimcilerin etki alanına girmiştir. Biz Mustafa Kemal gençliği olarak, saptırılan devrimi rayına oturtmaya azimliyiz, kararlıyız. Bugün başlayan yürüyüşün amacı budur."

Rahmi Aydın, bir işgal eylemi nedeniyle tutuklanıp Sultanahmet Cezaevi'ne gönderilen Deniz'le yaptığı bir konuşmayı şöyle anlatmıştı:

"Cezaevi avlusunda, Deniz'le bir taraftan volta atıyoruz, bir taraftan sohbet ediyoruz. Deniz anlatıyor, ben dinliyorum. Sohbetin bir yerinde, Deniz, 'Fakülteyi bitirmek, diploma almak... Bunların hiçbirinin devrimcilikle bir ilgisi yok. Bunlar burjuva işi. Bir kere okulu bırakmak lazım... Zaten okulu bırakmış gibiyim. Nasıl olsa tutuklamalar peş peşe,' dedi.

"'Peki, okulu bıraktıktan sonra ne yapacağız?' diye sordum.

"'Yirmi-otuz kişi dağa çıkarız,' dedi.

"'Tamam. Bizim şehirlerde işimiz ne? Dağa çıkalım,' dedim.

"Deniz anlatıyor, ben onaylıyorum. O gün görüş günüydü. *Türk Solu, Aydınlık, Ant* gibi dergiler ve birçok kitap getirdiler. Dergilerdeki bazı yazıları okuduk. Ve o yazılara göre, bir saat içinde üç kez tavır değiştirdik. İlk önce dağa çıkmaya karar vermiştik. Bir yazı okuduk, 'Bu iş gerillayla olmaz, ilk önce parti kurmak lazım. Parti kurmadan milli demokratik devrim olmaz,' dedik. Deniz, 'Bu iş dağa çıkmayla olmaz. İlk önce parti kuracağız,' diyor, ben, 'Tamam Deniz. Parti kuralım,' diyerek onaylıyorum. Bir başka yazı okuduk, 'Cephede partinin olması gerekli ama öncü olması gerekmez,' diyor. O zaman, Deniz'le beraber, 'Madem öncü olması gerekmez, partiyi başkaları kursun,' diye karar aldık. Ondan sonra, bir başka yazı daha okuduk, tekrar dağa çıkmaya karar verdik.

"Fakat Deniz'le sonra ayrı düştük. Deniz, kişi olarak yürekli, insancıl, arkadaşlarına düşkün, çok ayrı özellikleri olan bir kişiydi. Deniz'le ne zaman tartışsam, söylediklerime hep hak vermiştir. Ama Deniz'le oturup tartışamıyorsun. Bir bakıyorsun ki, Deniz içeride. Deniz hapishaneden çıkıyor, geliyor, üniversitede eylem yapıyor. Yani hapishaneden, Sultanahmet Cezaevi'nden üniversiteye yürüyüp geliyor ya, o arada bir eylem planlıyor, geliyor bir hocanın dersini basıyor. Deniz böyle bir adam..."

Kendisi Cezaevinde ama Bakana Göre Eylemde

Yetmiş altı devrimci kuruluşun desteklediği "Emperyalizme ve Sömürüye Karşı İşçi Yürüyüşü", 16 Şubat 1969 Pazar günü yapılacaktı.

Kaçak ve "her yerde aranan" yazar Mehmet Şevki Eygi, 16 Şubat 1969 Pazar günü, *Bugün* gazetesinde yayınlanan yazısında, İslami kesime "Cihada hazır olunuz!" diye seslendi.

Bu tür kışkırtmaların sonunda, İstanbul'a değişik kentlerden otobüslerle gelen yaklaşık 15 bin kişi, 16 Şubat Pazar günü, Taksim'de yasal miting düzenleyenlere muşta, bıçak, zincir gibi aletlerle saldırdı ve TİP üyesi Duran Erdoğan ile Ali Turgut Aytaç'ı öldürdü.

Kanlı Pazar adıyla anılan saldırılarda, Cihan Alptekin de, devrimci gençlere saldıran gerici grubun içinde, Beykoz'da oturan akrabası Besim Kutluata ile karşı karşıya gelecekti.

İçişleri Bakanı Faruk Sükan, yaptığı açıklamayla olayların sorumluluğunu saldırganlara değil, saldırıya uğrayanlara yükledi, onları suçladı. Hatta Sükan, bu olayın olduğu gün Sağmalcılar Cezaevi'nde tutuklu bulunan Deniz Gezmiş'i bile "olayı yaratan elebaşılardan birisi" olarak açıkladı.

Gazeteci Yavuz Donat, Faruk Sükan'ın TBMM'de yaptığı konuşma hakkında özetle şunları yazmıştı:

"İçişleri Bakanı Faruk Sükan, 16 Şubat'ta Taksim Meydanı'nda meydana gelen ve iki kişinin ölümü, yüzlerce kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan 'Kanlı Pazar' olaylarıyla ilgili olarak 48 kişinin 'suçlu' ve bunların hepsinin de 'solcu' olduğunu açıklarken, İstanbul Savcılığı, ikisi halen tutuklu olan sadece 4 kişi hakkında dava açmıştır. Hakkın-

da dava açılan bu 4 kişiden biri toplum polisi Haşim Bozkurt, biri de belediye zabıta memuru Seyit Atmaca'dır.

"Bakan Sükan, Milli Emniyet ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün soruşturmaları sonucunda, 'suçlu' oldukları saptanan bu 48 kişinin hepsinin solcu olduğunu, İstanbul'daki bütün fabrika ve üniversite işgalleriyle, kanunsuz gösteri ve mitinglere katıldıklarını ileri sürerken, izinli mitingi basarak olaylara karışan ve gazetelerde resimleri yayınlanan eli bıçaklı, sopalı, sakallılar grubundan tek söz etmemiştir.

"İçişleri Bakanı Sükan'a göre, 'Kanlı Pazar' olaylarının suçluları olarak gösterilen 48 kişi şunlardı:

"Ali Özgentürk, Bekir Sıtkı Coşkun, Bogos, Masis Kürkçügil, Bozkurt Nuhoğlu, Mehmet Cavit Kavak, Celal Doğan, Cengiz Gülderen, Cevat Ercişli, Cihan Alptekin, Çetin Uygur, Deniz Gezmiş, Ertuğrul Günay, Ertuğrul Tığlay, Harun Karadeniz, Hasan Faruk Kurdoğlu, Hasan Yalçın, Haşmet Atahan, Kemal Bingöllü, Mehmet Dinçel, Mehmet Mehdi Beşpmar, Veysi Kemal Sarısözen, Mustafa İlker Gürkan, Mustafa Lütfü Kıyıcı, Mustafa Zülkadiroğlu, Nabi Yağcı, Namık Behramoğlu, Nihat Emeksiz, Nihat Fındıkçı, Osman Saffet Arolat, Öcal Okay, Önder Aktosun, Rafael Avidor, Rahmi Aydın, Raif Ertem, Kazım Kolcuoğlu, Rıfat Çaldırık, Savaşkan Oral, Selahattin Okur, Süleyman Balkan, Şevket Açıkelli, Taner Kutlay, Taner Mersin, Toygun Eraslan, Turhan Celayir, Ümit Şen, Yücel Yaman.

"Yukarıda isimleri olan ve Kanlı Pazar olaylarına karıştıkları gibi daha önceki kanunsuz gösterilere de katıldıkları ileri sürülen 48 kişinin dışında, Taksim olaylarının 'elebaşıları' olarak MİT ve emniyet teşkilatı tarafından saptanan öteki solcular ise şunlardır:

"Zihni Turgay Anadol, Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Suad Vecdi Özgüner (eski komünist, halen takipte), Rasih Nuri İleri, Latife Fegan (İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği üyesi), Kutber Akalın (Turgut Akalın'ın eşi), Hüsnü Özdemir, Bekir Sıtkı Coşkun (FKF Genel Sekreteri), Ali Kemal Yalçın."

Eylemlerde hep ön saflarda olan Deniz, duvarlara, sokaklara, caddelere resmi asılarak hedef haline getirilmişti, 1969'da.

Nurettin Demirdöven, Deniz'e yönelik bir saldırıyı şöyle anlatıyor:

"Bir dönem MTTB'nin başkanlığını yapan Rasim Cinisli evlerine gelmiş. Uzaktan ya tanışıyorlar ya Denizlerin akrabası ya da hemşerisi oluyor. Babasına, 'Oğlunun başına bazı şeyler gelebilir. Bunu bu işlerden geri çek,' demiş. Bu olay Deniz'in öğrenci hareketinde iyice sivrildiği sıralar oluyor. Bu ziyaretin ardından kısa bir süre sonra arabalı vapurdan tek başına inip evine giderken bir grup bunu yakalamış ve kovalamış. Sonra Deniz mahalle içine girince kurtulmuş."

Eyüp Neşat Yıldırım bu olayı şöyle anlatıyor:

"15 Mart 1969 Cumartesi günü, sağın önde gelen adamlarından Ekrem Özer ve çevresindekilere İstanbul Üniversitesi merkez binada iyi bir dayak attık. Ekrem Özer ve grubu da bu dayağın acısını Deniz'den çıkartmak için plan yapıyor. Bu olaydan birkaç gün sonra Deniz eve tek başına giderken, vapurdan indikten hemen sonra 15–20 kişilik bir grubun zincirli, bıçaklı, falçatalı saldırısına uğradı. Deniz karşı koyuyor ama adamlar kalabalık. Çevreden insanlar yetişiyor. Deniz bu saldırıdan alnında bir falçata sıyrığıyla kurtulmuştu."

Deniz, bu saldırıdan sonra Üsküdar'daki evine, zaman zaman Eyüp Neşat Yıldırım ve Metin Eşrefoğlu gibi arkadaşlarıyla gider.

Gençler Filistin'de Gerilla Eğitimine Gidiyor

9-10 Haziran 1969 günleri Beyazıt Meydanı'nda yaşanan öğrenci-polis çatışmasında, Deniz yine en öndeydi.

Bu çatışmalarda yaralanan ve aranan Deniz, Ankara'ya gitti.

Filistin, bu günlerde de gündeme geldi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Ömer Erim Süerkan, Filistin'e gitme olayını özetle şöyle anlatıyor:

"9–10 Haziran 1969 olayları çok önemli bir hareketti. Polisle sokak savaşları yapıldı. Hemen hemen bütün üniversite öğrencileri, o mıntıkada bulunan esnaf, işçi vb. yekvücut halinde polise karşı çatıştı. İstanbul polisi bütün gücünü Beyazıt-Hürriyet Alanı'na yığdı. Buna rağmen Beyazıt-Hürriyet Alanı'nda barınamadı. Öğrenci gençlik, halktan da aldığı destekle polise karşı direnmiş ve galip gelmişti.

"Olaylar sonrasında üniversiteyi tatil ettiler. Haziran sınavları Eylül ayına kaydırıldı. Öğrenci gençliğin liderleri için aranma durumu çıktı.

"O sıralar Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi'nin Türkiye devrimci gençliğiyle ilişki kurma ve Filistin'e davet girişimleri vardı. Bunu böyle bir durumda değerlendirelim dedik.

"Filistin'e öğrenci hareketi içinden ilk gidenler biz olduk. Ben, Deniz, Cihan, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fa-

kültesi öğrencisi Kıbrıslı Fadıl Hasan... Suriye uyruklu Süleyman isimli bir arkadaş... Monşer takma isimli diğer bir Kıbrıs uyruklu İstanbul Üniversitesi Dişçilik Fakültesi öğrencisi ve Kıbrıs Türk Ulusal Öğrenci Federasyonu (KTUÖF) İkinci Başkanı Kuydul Turan ve FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli birlikte gittik. Mahir Çayan da bizimle gelecekti. Fakat Mahir çeşitli nedenler ileri sürerek gelmedi."

Filistin'e haziran ayının sonunda gidildi, ağustos ayında ise geri dönüldü.

Filistin'e gidip gerilla eğitimi almak o dönem devrimci gençler için bir amaç ve bir hevesti.

Faik Bulut, 1970 yılında, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin önünde bir masa olduğunu; isteyenin adını yazarak gerilla eğitimi almak için kayıt yaptırdığı söylentisi üzerine yaklaşık 40 kişinin kayıt için Hukuk Fakültesi'ne gittiğini anlatıyor.

Deniz, Filistin'den döndükten sonra ilk kez ODTÜ Öğrenci Birliği seçimlerinde, daha sonra da SBF Öğrenci Derneği'nin 7 Eylül 1969 Pazar günü düzenlediği bir anma toplantısında göründü.

Anma töreninin yapılacağı salona Mustafa Kemal Atatürk ile Ho Chi Minh'in iki posteri yan yana asıldı. Bu anma töreninde Deniz, şunları söyledi:

"Amerikan emperyalizmine karşı yedi iklim, dört cephede mücadele ettiğimiz, Bolivya'da, Venezüela'da, Angola ve Vietnam'da kahramanca ölmesini bildiğimiz bugünlerde Ho Chi Minh arkadaşı kaybettik.

"Onun Amerikan emperyalizmine karşı verdiği kavgada, kararlı, azimli tutumu zor günlerimizde bizlere yol gösterecek ve Vietnam halkının milli demokratik devrim

mücadelesinde inançlı adımları oportünizme karşı mücadelemizde bizlere örnek olacaktır."

Deniz sözlerini Özkan Mert'in şiirinden dizeler okuyarak bitirdi:

"Merhaba Ernesto gibi ölenlere
Merhaba Camillo gibi ölenlere
Merhaba Ho Chi Minh'lere
Yuh olsun emperyalizme."

Deniz'in de kurucusu olduğu Milli Kurtuluş Savaşlarıyla ve Vietnam Halkıyla Dayanışma Derneği, 1970 yılı Aralık ayında kuruldu.

Derneğin amacı kuruluş bildirgesinde şöyle ifade edildi: "Elli yıl önce Türkiye halkını esir etmek için yurdumuzu istila etmiş olan ve bugün Türkiye'yi yarı-sömürge bir ülke olarak sömüren emperyalizme karşı, milli kurtuluş savaşı veren halklarla ve emperyalizme karşı yıllardır kahramanca mücadele eden Vietnam halkıyla, halkımız arasındaki dayanışmayı güçlendirmektir. Bu amaçla demek, milli kurtuluş savaşlarının niteliklerini anlatmak ve kendi milli kurtuluş savaşımızla bağlarını göstermek için konferanslar ve açıkoturumlar düzenler, bu yolda yayın yapar."

"Devrimler Hep Üniversite Kampuslarından Başlar"

Kolluk kuvvetleri, 20 Aralık 1969 Cumartesi günü, DMMA'da bir arama yaptı. Aramada DMMA Dev-Genç İkinci Başkanı Hüsnü Akkaya'nın satın almış olduğu 22 kalibrelik tüfek de bulundu. Tüfeğin Deniz'e ait olduğu-

nu öne süren kolluk kuvvetleri, TMGT'ye baskın yaptı ve Deniz'i gözaltına aldı.

Adliyeye sevk edilen Deniz Gezmiş ve TDGF İstanbul İl Sekreteri Cihan Alptekin'i, gece Nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesi, "hürriyeti tehdit, darp, av tüfeği bulundurmak ve halk mahkemesi kurmak" suçlarından tutukladı.

Sağmalcılar Cezaevi'ndeyken kaleme alman ve TDGF'nin merkez yayın organı olan *İleri* dergisinin 1970 Haziran sayısında yayınlanan yazı, Deniz'in bu dönemdeki amacını ortaya koymaktaydı.

TDGF İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı Cihan Alptekin, Sekreteri Ömer Güven, daha sonra THKO hareketine katılan İbrahim Öztaş, Kenan Rıfkı Ertuğrul ve Deniz Gezmiş imzasıyla yayınlanan "manifesto" şöyledir:

"1968'den beri yoğunlaşan gençlik eylemleri bu yıl nitelik bakımından büyük bir değişime uğrayarak yeni bir döneme girmiştir. Profesyonel devrimci kadrolar yetişmiş, emperyalizme karşı dövüşen dünya halklarıyla organik bağlar kurulmuş ve en önemlisi militan örgütlenmeye doğru ilk adımlar atılmıştır. Bunlar yeni dönemin olumlu gelişmeleri. Buna karşılık Amerikan emperyalizmi-işbirlikçi sermaye-feodal mütegallibe üçlüsü, devrimcileri silahla susturmaya yönelmişler, hapishaneler hiçbir dönemde olmayan bir sayıda devrimciyle dolmuş ve kendilerine devrimci adını veren birtakım pasifist entelektüel eğilimler saflarımızda bozguncu çalışmalara girişmişlerdir. Filistin'de yürütülen devrimci mücadelenin ülkemizde de etkisini göstermesi karşısında telaşa kapılan egemen sınıflar, birtakım provokasyonlarla Filistin'de emperyalizme karşı dövüşmüş devrimci kardeşlerimize aşağılık tertipler hazırlamıştır.

"Önümüzdeki dönem, karşıdevrimin silahlı saldırısını artıracağı, egemen sınıfların faşist yöntemlere başvuracağı dönemdir. Her dönemin politik çizgisi tutarlı bir askeri çizgiyle birleştirilmedikçe başarıya ulaşamaz. Bu dönemde ne yapmalıyız?

1. Militan örgütlenmeye önem ve hız vermeliyiz.
2. Karşı-devrimcilerin silahlı saldırganlıklarını etkisiz bırakmalı, mücadelenin her biçimine hazırlıklı olmalıyız.
3. Emperyalizmle dövüşen dünya halklarıyla bağlarımızı daha da sıklaştırmalıyız, bu bağ en güçlü, en sağlam biçimde ülkemizde emperyalizme karşı mücadeleyle kurulacaktır.
4. Saflarımızda bozguncu, pasifist ve küçük burjuva entelektüel eğilimleri açığa çıkarıp etkisiz hale getirmeliyiz.
5. İşçi, köylü yığınlarının kendiliğinden gelme hareketlerinin örgütleyicisi olmalı ve proleter devrimci politik düzeye ulaşmalıyız.

"Marksist, her dönemde devrimcidir. En iyi Marksist odur ki, mücadelenin her safhasında devrimci öfkesini pratiğiyle birleştirendir. Her devrimcinin görevi devrim yapmaktır."

Bursa Cezaevi'nden 1970 Eylül ayında serbest bırakılan Deniz, İstanbul'a gelip bazı arkadaşlarıyla görüştü.

Neler görüştüklerini Mustafa Lütfü Kıyıcı şöyle anlatıyor:

"Deniz ve Cihan'm tutuklu bulundukları Bursa Cezaevi'nden bize gönderdikleri mektupların sonu 'Yaşa-

sın Halk Savaşının Zaferi' diye bitiyordu. Onları Bursa Cezaevi'nde de ziyaret ettim. Daha sonra serbest bırakıldılar. Deniz İstanbul'a geldi. Çok kısa bir süre kaldı. Deniz'in baştan itibaren belli düşünceleri vardı. Bunları o sıra yeniden konuştuk. Biz 15–16 Haziran işçi olayları nedeniyle, eski DÖB'lüler olarak baştan beri etkilendiğimiz Che, Castro, Vietnam, Küba, Filistin vb. gibi hareket ve kişilerin düşüncelerinden, gelişen olaylar içinde ister istemez uzaklaşmıştık. Oysa Deniz'de daha çok 'yapalım, edelim' havası vardı. Deniz için önemli olan başlamaktı, gerisi gelirdi. 'Biz başlattıktan sonra da devam edecektir bu hareket,' diyordu. Biz, 'Yok olmaz,' dedik. Sonra baktı ki, bizimle istediği, beklediği ilişkiyi kuramıyor, bütün bağlar koptu. Böylece Deniz yalnız kaldı. Mustafa Gürkan'la Deniz'in bir tartışması vardır. Sonuçta Deniz'le var olan bütün köprüleri atmıştık."

O dönem polis tarafından arandığı için kaçak yaşayan Mustafa İlker Gürkan, Deniz'le yaptığı görüşmeyi şöyle anlatıyor:

"Deniz'le Osmanbey'deki Sami Çan'ın evinde buluştuk. Evde benimle birlikte Zihni Çetiner, Mustafa Zülkadiroğlu, Mustafa Lütfü Kıyıcı, Cihan Alptekin var. 'Polis baskını olacak,' diye bir haber aldık. Oradan Yücel Gürsel'in Levent Zeren Aralığı 4/B'deki evine gidip konuşacağız. Deniz buradayken bana, 'Seninle toplantıdan önce bir konuşalım,' dedi.

"Sami'nin evinden çıktık. Bomonti Bira Fabrikası'nın orada çöplük vardı. Oraya kadar gittik, yol bitti. Yolda tek kelime bile konuşmadık. Deniz orada bana, 'Gürkan, Che Guevara'nın yoluna inanıyorum,' dedi.

"Che Guevara'yı benim çok sevdiğimi bildiği için 'Gerillacılık yapalım,' demiyor da öyle bir psikolojik yaklaşımla beni ikna etmek umuduyla, Che Guevara'ya inandığını söylüyor. Ben, 'İnanmıyorum,' dedim. Deniz, 'O halde yollarımız ayrıldı seninle,' dedi.

"'Evet!'

"'Dönelim.'

"'Tabii.'

"Tartışma falan yok. Hepsi bu kadar... Yine yürüyoruz. Mecidiyeköy civarına geldik. Deniz bu kez:

"'Arkadaşlar ne düşünüyor?'

"'Arkadaşlar da benim gibi düşünüyor. İstersen bir konuş. Ben onları ikna edemem. Bir kısmı Mahir'le beraber... Geri kalanları da benim gibi düşünüyor. O kadrolar içindeki insanları etkilemen de olanaksız diye düşünüyorum.'

"'Beni bu ülkede öldürecekler. Benim bu ülkede yaşama şansım yok. Filistin'e gitmek istiyorum.'

"Filistin Fedai kartı vardı. Onları istedi. Komando subayı olan babamın Beşiktaş'ta kaldığı evde saklıyorduk onları. Ayrıca benden başka isteklerde de bulundu. Filistin'e giderken sınırdan geçmek için kendisinin yanına Engin Mert ile Ahmet Çetiner'i vermemi istedi.

"'Tabii, arkadaşlara söyleriz, gelirler. Senin Filistin'e sağ salim gitmen için elimizden geleni yaparız. Bugün ya da yarın, hemen gidecek misin?'

"'Yok. İlk önce ODTÜ'ye gidip bekleyeceğim. Arkadaşlar oraya gelsin.'

"'Olur.'

"Deniz ertesi gün Ankara'ya gitti. İşte ne olduysa ODTÜ'de oldu. ODTÜ'de onu Filistin'e gitmekten vazgeçirip THKO'ya girmeye ikna ettiler."

Deniz, Devrimci Doğu Kültür Ocağı (DDKO) Başkanı Hikmet Bozcalı'yla Diyarbakır Yurdu'nda bir görüşme yaptı.

Deniz, Hikmet Bozcalı'nın, "kır gerillacılığı yapmak amacıyla kendisine katılmasını" istedi. Hikmet Bozcalı bazı siyasi sorumlulukları olduğu gerekçesiyle katılamayacağını söyledi.

Hikmet Bozcalı, bu konuda özetle şunları anlatıyor:

"Bir gün Deniz Gezmiş, Bursa Cezaevi'nden çıktıktan sonra İstanbul'da Diyarbakır Öğrenci Yurdu'na geldi, benimle görüştü. Bana, 'üniversitelerin bizleri artık koruyamayacağını, burjuvazinin eline geçeceğini' söyleyerek Doğu'da dağa çıkma teklifini yaptı. 'Dağa çıkalım, Türk ve Kürt halkının mücadelesi için hareket başlatalım,' dedi. Ben de ona bunun yanlış olduğunu, buna hazır olmadığımızı ve onaylamadığımızı belirtip, 'Üç tane eşkıya bizi öldürür,' dedim. O da bana, 'Biz dağa çıkarsak zaten öleceğiz, ama bu bir kıvılcım olur ve bu hareket yayılır,' yanıtını verdi. Ben de Deniz'e, birkaç ay önce yazın İstanbul DDKO olarak ben, Mustafa Özer, Erdinç Uzunoğlu, Ömer Ağın, Ömer Ayna, Selahattin Şahin ve Fazlı Can adlı arkadaşlarla önce Kozluk'a, ayrıca Baykan, Bitlis, Tatvan, Van ve Başkale'ye kadar gittiğimizi, bazı köyleri dolaştığımızı, İran sınırına yakın köylere kadar gittiğimizi söyledim. Kırsal bölgede dolaşmanın, yaşamanın ve mücadele etmenin ne kadar zor olduğunu Deniz'e anlattım. Beni dinlemedi, bana biraz kızarak yanımdan ayrıldı."

Deniz ile Kenan Rıfkı Ertuğrul, kurulmuş olan ilişkileri görmek amacıyla Yusuf Arslan'la birlikte bazı yerlere gitmeye karar verdiler.

Malatya'da Teslim Töre'yle görüştüler.

Deniz, Kenan ve Yusuf, Teslim Töre'yle görüştükten sonra Elazığ'a geçtiler; burada, Metin Güngörmüş ve Palulu Yusuf Aslan'la görüştüler.

Deniz, Kenan ve Metin Güngörmüş, Sün Köyü'nde bir hafta kaldıktan sonra Tunceli'ye hareket ettiler.

Deniz ve Kenan, Tunceli'de kaldıkları süre içinde, başta Kemal Burkay ve Kalman Yüksel olmak üzere bölgenin önemli isimleriyle de görüştüler. Daha sonra, önce Elazığ'a ardından otobüsle Ankara'ya gittiler.

Hüseyin İnan, Ahmet Tuncer Sümer, Teoman Ermete, Ercan Enç, Müfit Özdeş, Alpaslan Özdoğan, Kadir Manga ve arkadaşları, tutuklu bulundukları Diyarbakır Cezaevi'nden 8 Ekim 1970 Perşembe günü serbest bırakıldılar.

Böylece, daha sonra Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) adını alacak hareketi oluşturan önder kadronun tamamı serbest kalmıştı.

Fransız reklamcı Jacques Seguela, *"C'est toujours dès campus que partent les revolutions* - Devrimler hep üniversite kampuslarından başlar," demişti.

Bu sözü doğrularcasına, 68'li yıllarda, değişik ülkelerin üniversitelerinde öğrenciler tarafından devrimci örgütler kuruldu: Almanya'da Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF), İtalya'da Kızıl Tugaylar, Türkiye'de ise Türk Halk Kurtuluş Ordusu (THKO). (Mahir Çayan ve arkadaşlarının kurduğu Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi'ni de buraya ekleyebiliriz.)

İstanbul devrimci gençlik hareketi liderlerinden Deniz Gezmiş ile Ankara devrimci gençlik hareketi liderlerinden Hüseyin İnan, 1970 Ekim ayında ODTÜ'de bir araya geldi ve THKO'yu kurdu.

Hasan Ataol bu konuda şunları söylüyor:

"THKO, bir parti gibi görevleri yazılı olarak belirlenmiş insanların oluşturduğu bir örgütlenme değildi. Hani, toplumda yasalaştırılmamış, teamülen uygulanan bazı kurallar vardır. THKO işte öyle bir şeydi. Aynı duyguları paylaşan, aynı amacı güden, birbirlerine alabildiğine güvenen, birbirlerini seven, sayan insanlarm oluşturduğu dar bir arkadaş grubuydu. Kimin başta, kimin sonda olduğu öyle kurallarla belirlenmemişti. Hiyerarşik bir sıra yoktu. Kendiliğinden ortaya çıkan bir hiyerarşi vardı. Herkes yerini, görevini bilir, yapması gerekeni yapardı."

Böyle bir dar arkadaş grubu olduğu için, "71 hareketinin yenilgisiyle THKO'nun örgütsel yapısı da hemen tümüyle dağılmıştı."

Oluşturulan yapı, daha çok bireysel önderliklere dayanan özelliğiyle "öncü savaşçı" anlayışına uygun olduğu için, haklarında açılan dava, kamuoyunca THKO adıyla değil, "Deniz Gezmiş Davası", "Gezmiş Davası", "Deniz Gezmiş ve Arkadaşlarının Davası" diye bilindi.

Deniz'in de katıldığı ilk silahlı THKO eylemi, 29 Aralık 1970 Sah günü sabaha karşı, ABD Büyükelçiliği önünde nöbet bekleyen Nuri Selçuk ve Vahap Çınar adlarındaki iki polisin silahla taranmasıydı.

İkinci eylem, 11 Ocak 1971'de, Türkiye İş Bankası'nm Emek Şubesi'nin saat 16:30 sularında soyulmasıydı.

4 Mart 1971'de, Ankara-Gölbaşı semtinde bulunan Amerikan üssünde görevli dört ABD'li asker kaçırıldı, sonra serbest bırakıldı.

Aynı yılın 15 Mart'mda, akşama doğru, iki motosiklete binmiş dört kişi, Ankara'nın birkaç kilometre dışında bu-

luşarak Sivas'a doğru yola çıktı. Motosikletlerin birinde Deniz ve Yusuf, diğerinde Tayfur Cinemre ve Sinan Cemgil vardı.

Deniz'le Yusuf'un bulunduğu motosiklet yolda arızalandı. Arızalı motosikletle, Sarıkaya ilçesine ulaştılar.

"Bir sorun yaşanırsa yardımcı olur" düşüncesiyle adresini öğrendikleri Sarıkaya Askerlik Şubesi'nde görevli Üsteğmen Alpaslan Batu'nun evine uğradılar. Deniz, Sinan, Yusuf ve Tayfur, burada bir süre dinlendiler. Sinan ve Tayfur, arızalı motosikletin yapılması için Sarıkaya ilçesinde beklerken, Deniz ve Yusuf, çalışır durumdaki motosikletle Sivas'a doğru yola koyuldular.

Deniz, 16 Mart 1971 Salı günü polislerle girdiği silahlı çatışma sonucu yakalandı.

Kendini Devrime Adamak

Deniz Gezmiş ve 21 arkadaşının yargılanmasına, 16 Temmuz 1971 Cuma günü sabah saat 09:00'da, Altındağ'da Veteriner Okulu binasında, Tuğgeneral Ali Elverdi'nin başkanlığındaki Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Mahkemesi'nde başlandı.

Deniz, burada özetle şu savunmayı yaptı:

"İddia makamı bizim vermekte olduğumuz bağımsızlık savaşına karşıdır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na karşı, reformlara karşıdır ve bu nedenle bizim Anayasa'yı ilgaya teşebbüs ettiğimizi ileri sürmektedir. Çünkü Süleyman Demirel hâlâ ortada gezmektedir. Kudreti yetiyorsa Süleyman Demirel hakkında aynı şekilde dava açsın. Onlar 36 milyonluk ülkenin bütün yükünü 20 gencin üzerine

yıkmaya alışmışlardır. Bizi bağımsız bir ülkenin çocukları olmaktan mahrum eden, hepiniz dahil, sizlersiniz. Çünkü Amerika sizin döneminiz sırasında Türkiye'ye girdi ve hiçbiriniz sesinizi çıkarmadınız ve Demokrat Parti iktidarma on yıl ses çıkarmadınız, ta ki 38 yurtsever subay ses çıkarana kadar ve onları devirene kadar.

"Ve bugün aynı savcılar bu şahıslar hakkında da idam kararı istemektedir. Süleyman Demirel'in Anayasa'yı ihlaline ve despotizmine ve ülkeyi Amerika'ya satmasına ses çıkarılmadı. Ve meydanlarda bunlara karşı bizler dövüşmek mecburiyetinde kaldık, bizler kurşunlandık. Ve sonunda idam isteğiyle buraya getirildik. Dediğim gibi Türkiye'yi bu hale getiren eski yöneticilerin bütün suçları bize yüklenmek istenmektedir. Türkiye'nin bağımsızlığından başka hiçbir şey istemedik ve hayatımızı bu yola koyduk, varlığımızı Türkiye halkına armağan ettik. Bunun aksini iddia edenler vatan hainidir.

"12 Mart Muhtırası muvaffak olmasaydı, bizi itham eden makam onları da aynı şekilde itham ederdi, buna da kanaatim tamdır. 12 Mart Muhtırası Anayasa'mn uygulanmadığını iddia etmektedir. Ve parlamentoyu açıkça suçlamaktadır. Biz stratejik olarak düşüncelerimizi hiçbir zaman saklamayız. Hangi şartlar altında olursak olalım bunu açıkça söyleriz. Düşüncelerimizi mezara kadar götürürüz. Nasıl burada namluların ve dipçiklerin gölgesi altında konuşuyorsak, düşüncelerimizi her zaman açıkça ifade ederiz.

"Bizim Anayasa'yı ilgaya teşebbüs gibi bir kastımız bulunsaydı bunu da burada açıkça söylemekten çekinmezdik. Meclisi ıskat amacı gütmüş olsaydık, bunu da söylerdik,

hatta gider meclise de bombayı koyardık. Böyle bir amacımız olsaydı, bunu söylerdik ve yapardık. Daha evvelce de belirtmiş olduğum gibi bizim böyle bir amacımız yoktur; tek yazılı belgede, bildiride bu husus açıkça ortaya konmuştur. Orada açıkça da anlatıldığı gibi bizim düşmanlarımız Amerikan emperyalizmi ve onun yerli işbirlikçileridir.

"Yine bildiride açıkladığımız gibi yerli işbirlikçiler, hain patronlar, yani emperyalizmle işbirliği yapan patronlar, feodal mütegallibe, yani bezirgânlar, tefeciler, toprak ağaları ve diğer işbirlikçileri... Bizim bütün eylemlerimiz bu hedefe yönelmiş bulunmaktadır. Bunun dışında başka bir hedefimiz yoktur. Eylemlerimiz de savcının iddianamesini yalanlamaktadır.

"İddianamede Marksist-Leninist düzen kurmak istediğimiz iddiaları yer almaktadır. Bunlara da değinmek istiyorum. Bu iddiayı Marksizm ve Leninizmin cahili olan kimseler ortaya atabilir. Marksizm ve Leninizm'in metodu, içinde bulunduğu şartları tahlil eder, değerlendirir, o şartlara göre değerlendirme yapar. Durum böyle iken Marksist-Leninist düzen kurulacağı iddiası, bunun iyi bilinmemesinden doğmaktadır.

"Profesyonel devrimci olmak bir suç unsuru olarak ileri sürülmektedir. Bu da bir cehalet örneğidir. Bu konuların bilinmemesinden ileri gelmektedir. Profesyonel devrimci, bugünün Türkiye'sinde kendini hayatı boyunca Türkiye'nin bağımsızlığına adayan kimsedir. Birinci suçumuz, iddia makamına göre, hayatımızı boşu boşuna Türkiye'nin bağımsızlığına adamış olmamızdır. İkincisi, Dev-Genç üyesi olmakla suçlanıyorum, aramızda Dev-Genç üyesi olmayan arkadaşlar da mevcuttur. Dev-Genç

üyeliği bir suç değildir. Dev-Genç, sıkıyönetime kadar faaliyette bulunmuş legal bir örgüttür. Kanunen faaliyeti tahdit edilmemiş ve yasaklanmamıştır.

"Kanunların himayesinde olan ve faaliyetini kanunlara uygun olarak yürüten bir derneğe üye olmak hiçbir zaman suç teşkil etmez. Kaldı ki ben şahsen Dev-Genç üyesi değilim. Kanunların himayesinde olan ve faaliyet gösteren derneğe girmek suç değildir, bunu iddia makamının da bilmesi gerekirdi.

"Marksizm-Leninizm konusuna gelince, daha evvel de bunun ne olduğunu açıkladık. Bu konuda daha fazla bilgi sahibi olmak isteyenler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı inceleyebilirler. Burada üç tane suç unsuru ileri sürülüyor, üçünü de açıklamış bulunuyorum. Birincisi, varlığımızı Türkiye'nin bağımsızlığına armağan etmiş olmak; ikincisi, kanuni ve legal bir örgütün üyesi olmak, kaldı ki çoğunluk bu derneğin mensubu değildir; üçüncüsü ise doğru olmayan birtakım bilgilere müsteniden itham edilmek ve Recai Galip Okadan'ın kitaplarından derlenmiş bilgilerle Marksist-Leninist düzen kurmak istemekle itham ediliyoruz. Bu iddiaların hiçbirisi varit değil. İddialar ortadadır. Mesnetsizdir, bu iddialarla idamımız istenmektedir.

"Karakollarda işkence gören bizler olduk, meydanlarda kurşunlanan gene bizler olduk. Bakanların emriyle hapishanelere atılan bizler olduk. Buna rağmen kişi güvenliğini bozan olmakla itham ediliyoruz, yukarıda anlatılanlar, asıl kişi güvenliğini bozanlar ise serbestçe meydanlarda dolaşmaktadır. Mülkiyet hakkını ortadan kaldıracağımız iddia ediliyor. Bizatihi, Anayasa mülkiyet hakkını toplum yararına kısıtlamıştır. Mutlak mülkiyet hakkı tanımamıştır. Elli

köye sahip bir toprak ağasını Anayasamız kabul etmemiştir. Egemenlik ilkelerine karşı çıkmakla itham edilmekteyiz. Asıl egemenlik ilkelerine karşı çıkanlar halkın sırtından geçinenlerdir. Ayrıca milli bütünlüğe karşı çıkmakla da suçlanıyoruz.

"101 tane Amerikan üssünün bulunduğu ülkede, bizim, milli bütünlüğü bozmak istemekle itham edilmemiz gülünç olmaktadır.

"35 milyon metrekare vatan toprağı işgal altında iken, bizim milli bütünlüğü bozmakla suçlanmamız gülünçtür. Mustafa Kemal sağ olsaydı bugün çok şaşırırdı. İddianame baştan beri arz ettiğim gibi sırf kelle istemek maksadıyla hazırlanmıştır. Şeklen de hukuk mantığından mahrumdur. Hukuki kıymetten ve değerden mahrumdur. 21 yılın hesabını 21 gençten sormak maksadıyla ve suçluların telaşı içerisinde hazırlanmış bir iddianamedir.

"Ben şunu iddia ediyorum ki, hareketimiz tamamen Anayasal bir harekettir. Anayasa'nın başlangıç ilkesinde belirtilen, ulusun zulme karşı direnme hakkını kullandık. Bu sebeple Anayasal bir davranışta bulunduk. Yaptıklarımızın haklı olduğuna inanıyorum. Halen de bu inancı taşıyorum. Türkiye'nin bağımsızlığından başka bir şey istemedik ve bu sebeple Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilerine karşı mücadele verdik. Bundan dolayı ölümden korkmuyoruz. Onu ancak işbirlikçiler düşünsün ve ancak onlar kendi canının telaşına düşsün ve ben 24 yaşındayken kendimi Türkiye'nin bağımsızlığına armağan etmekten onur duyuyorum. Bağımsızlık düşüncesini mezara kadar götüreceğiz."

16 Temmuz 1971'de başlayan mahkeme, 9 Ekim'de bitti.

Deniz ve arkadaşları, 9 Ekim 1971 Salı günü, Ankara 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nde idama mahkûm edildi. Mahkeme Başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi, duruşma yargıcı Albay Ahmet Tetik ile üye yargıç Mehmet Turan, eski bir geleneğe uyarak kararı imzaladıkları kalemlerini kırdılar.

Duruşmada yüzlerine okunan karar karşısında Deniz'in tepkisi, "Yaşasın Bağımsız Türkiye!" oldu.

6 Mayıs 1972... Deniz, Yusuf, Hüseyin idam edildi.

Deniz'in söz sözleri şöyleydi: "Yaşasın tam bağımsız Türkiye! Yaşasın Marksizm-Leninizm! Yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği! Yaşasın işçiler, köylüler! Kahrolsun emperyalizm!"

Deniz'in İdamı 50 Dakika Sürdü

Ölüm, İnfaz Tutanağı'nda olay özetle şöyle anlatılmıştır:

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nı kısmen veya tamamen tebdil ve tağyir etmek ve bu Anayasa ile kurulmuş olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni ıskata cebren teşebbüs etmek suçlarından sanık olup Askeri Yargıtay 2. Ceza Dairesi'nin 10/1/1972 gün 1971/157-1972/1 esas 1972/1 karar sayılı ilamı ile kesinleşen ve Yargıtay Askeri Başsavcılığı'nm 3/2/1972 tarih 1972/187-98 sayılı kararı ile tashihi karar talepleri reddedilen Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesi'nin 9/10/1971 tarih 1971/13 esas 1971/23 karar sayılı hükmü ile TCK.nun 146/1 maddesi ile ölüm cezasına mahkûm edilmiş bulunan Erzurum Ilıca Nahiyesi Özlük Köyü'nden Cemil oğlu Mukaddes'ten

doğma 1947 doğumlu Deniz Gezmiş ile Yozgat iline bağlı Çekerek ilçesi Kuşsaray Köyü'nden Beşir oğlu Nebiha'dan doğma 1947 doğumlu Yusuf Aslan hakkında ve Sarız ilçesi Bahçe Mahallesi'nden Hıdır oğlu Server'den doğma 1947 doğumlu Hüseyin İnan hakkında ölüm cezalarının yerine getirilmesi Resmi Gazete'nin 5/5/1972 günlü nüshasında neşredilen 1586 sayılı kanunla kabul edilmiş olmakla bugün sanıklar saat 00:01'de bulundukları Askeri Cezaevi'nden Kapalı Cezaevimize getirilmişlerdir.

"Bunlardan Deniz Gezmiş ilk olarak gardiyanlar odasına alınmış, Cezaevi Müdürü Selahattin Eren bu hükümlünün daha evvelce kapalı cezaevinde bulunduğunu, hükmün buna ait olduğunu bildirdiği gibi, mahkeme heyetinden Başkan Tümgeneral Ali Elverdi ile Mahkeme Zabıt Kâtibi İsmail Ok dahil, mahkûm edilen Deniz Gezmiş'in bu şahıs olduğunu beyan etti... Müteakiben Tabip Sait Altay ile Cezaevi Tabibi Cahit Ünlüsoy tarafından bu sanığın muayenesi yapıldı, şuurunun yerinde olduğunu, infaza mani herhangi bir hastalıkları bulunmadığını beyan etmeleri üzerine hüküm fıkrası kendilerine okundu, hiçbir diyeceği olmadığını, sadece yaptığı işten nadim olmadığını, pişmanlık duymadığını beyan etmesi üzerine beyaz gömlek giydirildi ve son söz olarak da bir şey söylemeyerek bilahare saat 01:25'te sehpaya çıkarken de (suç unsuru bulunduğundan 16 kelime yazılmadı) dedi ve ip boynuna geçirildi, müteakiben de ipi boynuna geçiren cellat tarafından da altındaki sehpa çekildi, böylece doktorların arada sırada muayeneleri ile hükümlü Deniz Gezmiş 02:15'e kadar askıda kaldı. Bu arada hüküm fıkrasını ihtiva eden yazılı levha da boynuna takıldı, 02:15'te sehpadan indirildi.

"Daha sonra diğer odada beklemekte bulunan Yusuf Aslan başgardiyanlar odasına alındı ve Deniz Gezmiş'in 02:15'te tamamen ölmüş, hayatiyetini kaybetmiş olduğunu doktorlar beyan ettiler. Bu arada Deniz Gezmiş babasına sehpaya çıkmadan evvel bir mektup yazarak bunda ölümünün metanetle karşılanmasını istediğini, kendisinin Taylan Özgür'ün yanma gömülmesini istediğini, annesini, ağabeyini, kardeşini devrimciliğinin ateşi ile karşıladığını beyan etti.

"Daha sonra başgardiyan odasına alman Yusuf Aslan Cezaevi Müdürü Selahattin Eren'e sorulduğunda Yusuf Aslan'ın daha önce cezaevimizde yattığını, kendisinin bu şahıs olduğunu beyan etti. Mahkeme Başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi ile Zabıt Kâtibi İsmet Ok'tan sorulduğunda mahkemece ölüm cezasına hükmedilen şahsın bu kişi olduğunu beyan ettiler. Yusuf Aslan tarafından daha önce babasına ve bütün akrabalarına hitaben yazdığı iki adet mektup Savcı Yardımcısı Sami Uğur'a verildi ve bunların babasına her ikisinin de teslimi istendi. Kendisine dini telkinatta bulunulması istenip istenmediği sorulduğunda dini telkinat istemediğini beyan etti. Adli Tabip Dr. Sait Altay ile Cezaevi Tabibi Cahit Ünlüsoy tarafından yapılan muayenesinde kendisinde infaza mani bir hastalık olmadığını, şuurunun yerinde olduğunu, infaza mani hali bulunmadığını beyan etmesi üzerine beyaz gömlek giydirildi. Rigi marka bir kol saati ile üzerinde bulunan 17 lira 25 kuruşu Savcı Yardımcısı Sami Uğur'a teslim etti. Bilahare hüküm özeti kendisine okundu, bir diyeceği olmadığını, hükmün de kendisine ait bulunduğunu beyan etti. Bilahare sehpaya çıkarken (suç unsuru bulunduğundan 26 kelime

yazılmadı) dedi. Bilahare daha önceden temin edilen cellat tarafından saat 02:25'te ip boynuna geçirildi, altındaki masa sandalye çekildi, sanık boşlukta kaldı, saat 02:50'de cesedi muayene eden tabipler ölümünün vukua geldiğini beyan etmesi üzerine sehpadan indirildi.

"Daha sonra diğer odada bulunan Hüseyin İnan gardiyanlar odasına alındı. Kapalı Cezaevi Müdürü Selahattin Eren'den sorulduğunda bu hükümlünün de daha evvelden kapalı cezaevinde kaldığını, kendisinin Hüseyin İnan olduğunu beyan etmesi üzerine kararı veren Mahkeme Başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi ile Mahkeme Zabıt Kâtibi İsmet Ok'tan soruldukta hükmün bu şahsa ait olduğunu bildirdiler. Son arzuları soruldukta bir diyeceği olmadığını, daha evvelden babası Hıdır İnan'a yazdığı baba, anne, kardeşlerime, yakın akrabalarıma başlıklı bir mektubu Savcı Yardımcısı Sami Uğur'a 21 lira 95 kuruş parası ile teslim etti. Hükümlüyü muayene eden Adli Tabip Dr. Sait Altay ile Cezaevi Tabibi Cahit Ünlüsoy, sanığın infaza mani hiçbir hastalığı olmadığını, infazın yapılabileceğini beyan etmeleri üzerine beyaz gömlek giydirildi, hüküm özeti kendisine okundu. Bu mahkûmiyet hükmünün kendisine ait olduğunu beyan etmesi üzerine sehpa yerine getirildi ve saat 03:00'te daha evvelden temin edilen cellatlar tarafından ip boynuna geçirilmeden evvel, 'Hiçbir menfaat gözetmeden halkımın mutluluğu için çalıştım ve bu bayrağı taşıdım. Bundan sonra bunu Türk halkına emanet ediyorum. Yaşasın Türkiye'nin bağımsızlığı, yaşasın devrimciler, kahrolsun faşistler,' dedi ve ip daha evvelden temin edilen cellatlar tarafından saat 03:00'te boynuna geçirildi. 03:25'e kadar askıda kaldı. Hükümlüyü muayene eden yu-

karında isimleri yazılı tabiplerin ölümün vukua geldiğini beyan etmeleri üzerine 03:25'te sehpadan indirildi. Cesetler bilahare Ankara Belediyesi Mezarlıklar Müdürlüğü'ne teslim edildi.

"Fazıl Alp (Ankara Savcısı), Ali Elverdi (Sıkıyönetim 1 No'lu Askeri Mahkeme Başkanı, Tuğgeneral), Sami Uğur (Ankara Savcı Yardımcısı), Selahattin Eren (Kapalı Cezaevi Müdürü), İsmet Ok (Mahkeme Zabıt Kâtibi), Sait Altay (Adli Tabip, Doktor), Cahit Ünlüsoy (Cezaevi Tabibi), Halit Çelenk (Sanıklar Müdafii, Avukat), Mükerrem Erdoğan (Sanıklar Müdafii, Avukat), Ali Ödemiş (İmam), Hacı Zengin (Cellat), Halis Güven (Cellat), Necati Aygün (Savcı Zabıt Kâtibi)."

Deniz'in Gözaltı ve Tutukluluk Güncesi

1. 31 Ağustos 1966 Çarşamba: Gözaltı. Aynı gün serbest.
2. 19 Ocak 1967 Perşembe: Gözaltı. Aynı gün serbest.
3. 22 Kasım 1967 Çarşamba: Gözaltı. Aynı gün serbest.
4. 9 Mart 1968 Cumartesi: Tutuklanma. Sultanahmet Cezaevi. 2 Mayıs 1968 Perşembe günü serbest.
5. 30 Temmuz 1968 Salı: Tutuklanma. Sultanahmet Cezaevi. 21 Eylül 1968 Cumartesi günü serbest.
6. 1 Kasım 1968 Cuma: Gözaltı. Aynı gün serbest.
7. 28 Kasım 1968 Perşembe: Tutuklanma. Sultanahmet Cezaevi. 17 Aralık 1968 günü serbest.
8. 2 Ocak 1969 Perşembe: Tutuklanma. Sultanahmet Cezaevi. 26 Ocak 1969 Pazar günü Sağmalcılar Cezaevi'ne nakil. 22 Şubat Cumartesi günü serbest.
9. 19 Mart 1969 Çarşamba: Tutuklanma. Sağmalcılar Cezaevi. 31 Mart 1969 Pazartesi günü serbest.
10. 23 Eylül 1969 Cumartesi: Tutuklanma. Sağmalcılar Cezaevi. 25 Kasım 1969 Salı günü serbest.
11. 20 Aralık 1969 Cumartesi: Tutuklanma. Sağmalcılar Cezaevi. Daha sonra Bursa Cezaevi'ne nakil. 18 Eylül 1970 Cuma günü serbest.

12. 17 Mart 1971 Çarşamba: Tutuklanma. Ankara Merkez Cezaevi. 15 Nisan 1971 Perşembe günü Kayseri Cezaevi'ne nakledildi. 21 Mayıs 1971 Cuma günü Ankara'ya geri getirildi. Mamak 1 No'lu Askeri Cezaevi'ne konuldu. Deniz ve arkadaşları, 26 Kasım 1971 günü cezaevi yönetimine karşı ayaklandı. Çıkan olaylarda cezaevi müdürü atılan tahta ve demir parçalarıyla yaralandı.

SON MEKTUPLAR

Deniz Gezmiş'in, Yusuf Aslan'ın ve
Hüseyin İnan'ın idam edilmeden önce ailelerine,
yakınlarına yazdıkları son mektuplar...

Deniz Gezmiş'in Son Mektubu

Baba,

Mektup elinize geçmiş olduğu zaman aranızdan ayrılmış bulunuyorum. Ben ne kadar üzülmeyin dersem yine de üzüleceğinizi biliyorum. Fakat bu durumu metanetle karşılamanızı istiyorum; insanlar doğar, büyür, yaşar, ölürler, önemli olan çok yaşamak değil, yaşadığı süre içinde fazla şeyler yapabilmektir. Bu nedenle ben erken gitmeyi normal karşılıyorum. Ve kaldı ki benden evvel giden arkadaşlarım hiçbir zaman ölüm karşısında tereddüt etmemişlerdir. Benim de düşmeyeceğimden şüphen olmasın; oğlun, ölüm karşısında aciz ve çaresiz kalmış değildir, o bu yola bilerek girdi ve sonunun bu olduğunu biliyordu. Seninle düşüncelerimiz ayrı ama beni anlayacağını tahmin ediyorum.

Sadece senin değil, Türkiye'de yaşayan Kürt ve Türk halklarının da anlayacağına inanıyorum. Cenazem için avukatlarıma gerekli talimatı verdim. Ayrıca savcıya da bildireceğim. Ankara'da 1969'da ölen arkadaşım Taylan Özgür'ün yanına gömülmek istiyorum. Onun için cenazemi İstanbul'a götürmeye kalkma; annemi teselli etmek sana düşüyor, kitaplarımı küçük kardeşime bırakıyorum. Kendisine özellikle tembih et. Onun bilim adamı olmasını istiyorum, bilimle uğraşsın ve unutmasın ki bilimle uğraşmak da bir yerde insanlığa hizmettir, son anda yaptıklarımdan en ufak bir pişmanlık duymadığımı belirtir, seni, annemi, abimi ve kardeşimi devrimciliğimin olanca ateşi ile kucaklarım.

6 Mayıs 1972
Oğlun Deniz Gezmiş

Yusuf Aslan'ın Son Mektupları

Bütün Akrabalara,

Bu mektubumu okuduğunuz zaman artık aranızda olmayacağım. Mektubumu Senato'nun idamlarımızı tasdik ettiğini öğrendiğim anda yazıyorum. Şundan emin olmalısınız ki, bugüne kadar davama olan inancım sarsılmamıştır. Sehpaya gidene kadar da en ufak bir sarsılma olmayacaktır. Ben halkımın kurtuluşu, Türkiye'nin tam bağımsızlığı için savaştım. Sizler beni tanıyorsunuz. Bir yıldan beri bu bir avuç sömürücüler, vatan satıcıları, işbirlikçiler ellindeki bütün imkânlarla bizi dışarıdan yardım gören, beyinleri yıkanmış, vatan haini, dışarıdan emir alan, bölücü, diye tanıtmaya ve halkımızdan bizi koparmaya çalıştılar. Bu bir avuç azınlığa göre vatanseverlik: vatan satmak, yabancılarla işbirliği yapmak, NATO'yu ve Amerika'yı savunmak, 6. Filo'yu ağırlamak, milyonlarca köylünün geçimi olan haşhaş ekimini elinden almak, işçinin grev hakkını engellemek, Amerika'ya ve emperyalizme hizmet etmektir. Biz bunlara karşı çıktık. Bunun için biz vatan haini, onlar yurtsever oldular. Bizi bu mücadeleden dolayı, güya adil mahkemelerinde yargılayan ve yine adil kurumları eli ile asacak olanlar bilmelidirler ki; biz halkımızın kurtuluşu ve Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesi uğruna şerefimizle bir defa öleceğiz. Bizi asanlar şerefsizlikleri ile her gün ölecekler.

Son sözüm: Yaşasın işçiler, köylüler! Yaşasın devrimciler! Yaşasın halkımın kurtuluşu ve bağımsızlığı için savaşanlar! Yaşasın tam demokratik Türkiye'nin kurulmasından yana olanlar! Kahrolsun emperyalizm! Kahrolsun faşist koalisyon!

T. Yusuf Aslan

Sevgili Babacığım,

Bu mektubu aldığım zaman ben edebiyen bu dünyadan göç etmiş olacağım. Ne kadar sarsılacağını tahmin ediyorum. Bir buçuk seneden beri, benim yüzümden nasıl üzüntü içinde olduğunuz malum Bu son onayı da metanetle karşılamanızı sadece dileyebiliyorum.

Babacığım, bu olayda da annemin ve Yücel'in senin tesellilerine ve desteklerine ihtiyaçları çok. Bunun için ne kadar metin olursan hem senin sağlığın için hem de onlar için o kadar iyi olur. Elbette ki, yıllarca emek verip yetiştirdiğin bir oğlunun bir günde öldürülmesi, kolay göğüslenecek bir olay değildir. Fakat siz benim ne için, kimlere karşı mücadele verdiğimi biliyorsunuz. Ben bu açıdan rahat ve vicdan huzuru içinde gidiyorum. Sizlerin de bu bakımdan rahat ve huzur içinde olduğunuzu ve olacağınızı biliyorum.

Babacığım, annemin ve Yücel'in, senin desteklerine muhtaç olduklarını yukarıda söylemiştim. Onları rahat ettirmek için bütün gücünü kullanacağından zaten eminim. Babacığım, burada şunu ilave edeyim ki, Yücel'in hastalığından kendimi sorumlu hissediyorum. Yücel için her şeyinizi ortaya koyacağınız konusunda da kuşkum yok. Ablamlar için söyleyeceğim: Fazla üzülmesinler, olayın sarsıntıları geçtikten sonra normal hayatlarını devam ettirsinler. Mehtap'a ne diyeyim... Benim için her zaman bol bol öpün.

Babacığım, cezaevinde kalan arkadaşları ara sıra yoklarsan, hallerini hatırlarını sorarsan çok memnun olurum. Her birisi oğlum sayılır. Dışarıda bizler için uğraşan dostlarımı ve dostlarını hiçbir zaman unutmayacağını biliyorum.

Mektubum burada biterken sizi, anemi, Yücel'i, ablamı, Aziz Abi'yi, Mehtap'ı hasretle kucaklarım babacığım... Sağlıcakla kalın.

Hoşçakalın...

02 Mayıs 1972

T. Yusuf ASLAN

Hüseyin İnan'ın Son Mektubu

Babama, anneme, kardeşlerime ve yakın akrabalarıma,

Söyleyecek fazla söz bulamıyorum.

Bir insanın sonunda karşılayacağı tabii sonuç bildiğiniz sebeplerden dolayı erken karşıma çıktı.

Üzüntü ve acınızı tahmin ediyorum.

İleride durumunu çok daha iyi anlayacağınız inancındayım.

Metin olunuz.

Üzüntü ve acılarınızı unutmaya çalışınız.

Bütün varlığımla hepinize kucak dolusu selamlar sevgiler!..

Yazılacak çok şey var, fakat hem mümkün değil, hem de sırası değil.

Candan selamlar.

Hüseyin İNAN

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Teslim Töre ile Söyleşi

"Filistin kamplarında ölümlerden döndük"

Teslim Töre, Türkiye'nin politik hayatının en hareketli dönemlerinin (Mahirlerle ve İbolarla birlikte) önder kadroları olarak kabul gören Deniz Gezmiş'in, Hüseyin İnan'ın, Yusuf Aslan'ın yol arkadaşlarından biri. Yaşamlarının en önemli anlarında onlarla birlikte davranmış, THKO'da mücadele etmiş bir devrimci... Tüm bunların yanı sıra, aslında Töre'nin en önemli özelliği, Filistin kamplarında en uzun süre kalan devrimcilerden biri olması... Onunla hem kişisel tarihini hem de bu tarih içinde özel bir yeri olan Deniz'i, Hüseyin'i, Yusuf'u ve tabii ki Filistin kamplarındaki deneyimlerini konuştuk. Söyleşi, 2002 yılında yapıldı; ilk kez burada yayınlanıyor.

Turan Feyizoğlu: *Önce kendinizden ve aile çevrenizden biraz söz eder misiniz?*

Teslim Töre: 8 Haziran 1936'da doğmuşum. Kesin doğum tarihim bu. Doğduğum sırada babam askere gitmiş. Aristokrat, zengin bir aile... Dedemler ilk önce Kilise Köyü'ndeymişler. Daha sonra gelmiş Gölpmar'a yerleşmişler.

Toprağın yarısı bize aitmiş. Doğduğum köy ve çevresi, çok eski bir yerleşim yeri, gelişmiş bir bölge... Akçadağ Öğretmen Okulu da köye çok yakın. Eskiden Köy Enstitüsü'ydü. Enstitü'de okuyan öğrenciler ile öğretmenlerin köylülerle çok sıkı ilişkileri vardı. Bu müthiş bir kültür zenginliği yaratıyordu. Dedem, geleceği görebilen bir adamdı. Kayısı ağaçları dikmiş, daha sonra onları aşılamış. "Düdük aşısı" varmış o dönem. Ağaçları aşılarken dizleri şişiyor dedemin. Köylüler, "Yahu sen delisin. Bu ağaçları diktin bir de aşılıyorsun?" demişler. Gelişmiş bir üretim biçimi oluşturmuş o dönem dedem. "İstim damları" yapmış. Kayısıyı kasaların içine koyuyorlar. Kasaları bir yere dolduruyorlar. Kapıyı pencereyi sıvıyorlar. İçerde yanan bir soba var. Sobanın üzerine de içinde kükürt olan bir leğen yerleştiriyorlar. Soba yandıkça kükürt buharlaşıyor ve içeride olan kayısıların içine işliyor. Böylece kayısılar hem sarı oluyor hem de hiç kurtlanmıyor. Hammaddeyi böyle işleyerek pazar içi üretim haline dönüştürüyor dedem. Kapitalist bir anlayışa sahip o dönemde. Genellikle bağcılık, bahçecilik, çiftçilik işleriyle uğraşırdı ailem. Hepsi iç içeydi zaten. Köy Enstitüsü'nün bu gelişmelerde çok katkısı olmuştur. Enstitü'deki öğrenci ve öğretmenler köylere gidip köylülere, "üretim nasıl yapılır" diye eğitim veriyordu. Ben ilkokuldayken, bizim öğretmen, okulun bahçesinin bir tarafını fidanlık yapmıştı. Örnek olsun diye fidan yetiştiriyordu. O fidanları aşılıyordu. Düdük aşısından vazgeçmiş, dumur aşısını öğretiyordu köylülere. Sadece bunları değil, ev nasıl yapılır, kapı pencere nasıl yapılır; bunları da öğretiyordu. Köy Enstitüsü'ndeki kız öğrenciler, bizim köye gelir staj yaparlardı.

Kaç kardeşsiniz?

Babamın ilk eşinden iki kardeştik; ağabeyim Hasan ve ben. Babam üç kere evlenmişti. Ağabeyim, Ankara Etimesgut'ta askerliğini yaparken trafik kazasında öldü. Ağabeyimin ismini oğluma verdim. Daha sonra babam ikinci evliliğini yaptı. İkinci evliliğinden Elif ve Sakine isminde iki kızı oldu. Babamın amcasının oğlu vardı. O öldü; eşini, "Malı, mülkü yabancıya gitmesin" kaygısıyla babamla evlendirdiler; bir oğlu, bir kızı oldu. O erkek kardeşimi öldürdüler.

Nedeni neydi?

Nedenini tam çözemedik. Bir otobüsü vardı, bir şirkette çalışıyordu. Başka şirketin çalışanı olan bir şoförle kavga etmiş, onu dövmeye kalkmış. O adam da silahını çekmiş, onu vurmuş. İsmi de Hasan'dı. Ben kaçaktım o sırada. 1971'den sonra köyden ayrılınca, köydeki akrabalara gün yüzü göstermemişler. Hepsi İstanbul'a gelmiş.

Babanız kaç yaşında öldü?

Babam 53 yaşında öldü. Daha doğrusu intihar etti. Şöyle anlatayım: Ağabeyim askerlik yaparken trafik kazasında öldüğünde ben küçüktüm daha. Babam bana fazla güvenmiyordu, "yerimi, yurdumu dağıtır" diye. Çok hareketliydim. Çok yaramazlık yapıyordum. Çok kızıyordu. Kaygılanıyordu benim için. En beğendiği kişi, ağabeyim Hasan'dı. O da ölünce, hayata küstü babam. Kendisini rakı içmeye verdi. Rakıyı ölmek için içiyordu. İntihar edercesine içiyordu. Sabahleyin kalkıyor, çay yerine rakı içiyordu. Akşama kadar içiyordu. Geliyor içiyor, gidiyor içiyor-

du. Çok güçlü, kuvvetli bir adamdı. Rakı onu öldürdü. 1962'de öldü. Ben, askerden yeni gelmiştim. Sancılandı aniden. Arabayla Malatya'ya götürdüm. Doktorlar, "Ameliyat edilmesi gerekir. Bunu Gaziantep'e götürün," dediler. Taksiyle Gaziantep'e götürdüm. Orada ameliyat ettiler. Tifoya da yakalanmış. Öldü. Kurtaramadık. Hayatı sevmiyor, dünyayı sevmiyordu. Son dönemlerde aramız düzeldi, iyileşti. Askerden döndükten sonra beni sevmeye, bana güvenmeye başladı. Ama artık babamın hayatı bitmişti. Dönüştüremedi kendisini. Rakı içmeyi bırakmaya çalıştı. Yeniden hayata bağlanmaya çalıştı ama olmadı. Öyle öldü.

Babanızın politik hareketlere ilgisi nasıldı?

Babam Demokrat Parti'nin hem üyesiydi, hem de partinin Akçadağ ilçe yönetimindeydi. Adnan Menderes ile birkaç kez görüştü. Siyasetle ilgileniyordu. DP'li olmasına rağmen müthiş bir Atatürkçüydü. Onun kadar da İsmet İnönü düşmanıydı. Ters bir adamdı. Babam Atatürk'ü sadece sevmiyor, ona inanıyor, tapıyordu. Örneğin, hastalanıyor, yatıyordu. Bir bakıyorsun sabahleyin ya da gecenin bir saatinde kalkmış giyinmiş. "Ne oldu baba, nasıl oldun, iyileştin mi?" diye sorardım. "İyileşmedim ama Atatürk'ü gördüm rüyamda. İyileşirim artık," diye karşılık veriyordu. Böyle tapıyor Atatürk'e. Eskiden köye gelenleri köyün önde geleni ağırlar, misafir ederdi. Kim gelirse bizim evde ağırlanırdı. Bir ilkokul müfettişi de bizim eve gelmiş. Adam, Atatürk'e laf etti bir ara. Babam sofrayı kaldırdı, adamın başına geçirdi. Misafire değil böyle yapmak, en küçük bir ima yapılması bile ayıp karşılanırdı. Böyle bir anlayışımız vardı. Ailecek yas tuttuk misafire böyle yapıl-

dı diye. "Niye böyle yaptın adama?" diye sorduğumuzda, "Benim yanımda Atatürk'e laf edilemez!" dedi. Böylesine Atatürk'ü seviyordu. Ama İnönü'ye de düşmandı. İsmet İnönü'ye düşman olduğundan, Celal Bayar Demokrat Parti çalışmaları için Malatya'ya geldiğinde gitti hemen onunla görüştü, konuştu. İsmet İnönü'nün karşısında bir parti olsun da kim olursa olsundu. Demokrat Parti'nin kurulması için çalıştı babam. İlk üye olanlardan birisidir. CHP'ye karşı müthiş bir mücadeleye girdi.

Babanızın 27 Mayıs 1960 ihtilaline karşı tepkisi ne olmuştu?

Ben, 27 Mayıs 1960 ihtilali olduğu zaman Manisa'da askerlik yapıyordum. Hatta yakalandığımda MİT'te benimle şakalaştılar: "Ulan ihtilalciliği bizden öğrendin, bize satacaktın," diye. 27 Mayıs 1960 günü, bizi Manisa'nın Karaoğlan nahiyesini ele geçirmek için götürdüler. Karaoğlan nahiyesi o zaman Vatan Cephesi'nin (V.C.) en önemli yeriymiş. DP'nin dışmda başka hiçbir partiye oy çıkmıyormuş. Bize gerçek mermi verdiler, silah verdiler. "Direndikleri zaman kullanacaksınız, ateş edeceksiniz," dediler. Askeri birlik olarak gittik, Karaoğlan nahiyesini teslim aldık. Hiçbir direnme olmadı. Belediye başkanı, mülki amirleri, başçavuşu bizi yolda karşıladılar. Herkes binbaşıya anahtarını ve yetkilerini devretti. Binbaşı gitti belediye dairesini açtı. Karakolu açtı, bizi karakolda görevlendirdi. Ben daha çok binbaşının çocuklarıyla ilgileniyordum. Binbaşı görev gereği değişik yerlere gidiyordu. Bazen geç geliyordu. Bazen birkaç gün gelmiyordu. Bazen de biz, arazide göreve çıkıyorduk. Vatan Cepheli

diye bir sürü insan yakalayıp getiriyorduk. Nereye götürdüklerini bilmiyorduk. Daha sonra kimsenin peşine düşmemeye başladık. Binbaşı, "Gerek yok. Bize ve kimseye zararları yok," dedi. Fakir fukara adamlardı. Karaoğlan nahiyesinde bir süre kaldık, sonra birliğe geri döndük. Askerlikten sonra eve geldiğimde anlattılar. Babamı, 27 Mayıs 1960 ihtilalinin ilk günlerinde bir iki kere sorguya götürmüş, sonra da bırakmışlar. Daha sonra, babam bir ay evde Adnan Menderes'in yasını tutmuş. Yemek yaptırmamış. "Ben yastayım," demiş herkese.

Babanız hayattayken sizin de herhangi bir siyasi çalışmanız oldu mu?

Askere gitmeden önce Demokrat Partiliydim. Askerden geldikten sonra Adalet Partisi'nde çalıştım. Birkaç yıl Adalet Partisi'nin genel kurul çalışmalarına da katıldım. Malatya'da yapılan bir Adalet Partisi genel kuruluna delege olarak katılmış, onlarla tartışmıştım. "Yahu siz sahtekârsınız, üçkâğıtçısınız, namussuzsunuz. Benim ne işim var sizin yanınızda!" dedim. O zaman politik birikimim yoktu. Görerek, yaşayarak anlıyordum olayları. Ziraat Odaları Birliği yönetimine aday oldum. Adalet Partililere orada da karşı oldum. Bağımsız hareket ediyordum. Kavga ederek Adalet Partisi'nden ayrılmıştım.

Adalet Partisi'nden ayrıldıktan sonra hangi partiyle ilişkiniz oldu?

Yeni Türkiye Partisi (YTP) vardı. Bir süre onlarla ilişkim oldu. Gittim geldim; ne düşündüklerini, ne yaptıklarını öğrenmeye çalıştım. Baktım bunların hiçbirinin diğerinden farkı yok. Sonra bir süre bekledim. Türkiye İşçi Partisi

(TİP) Akçadağ'da kurulunca, neler söylüyorlar, neler düşünüyorlar diye onun programına baktım. "İşte bizim aradığımız bu!" dedim. Ayrıca, TİP'i kuranlar da çok dürüst kişilerdi. Böylece TİP'e gidip gelmeye başladım.

TİP'li tanıdıklarınız mı vardı?

Hayır. Beni TİP'e yönlendiren kimse olmadı. "Çolak Dede" dediğimiz birisi vardı. Kendisi Keferdizliydi; Keferdiz, Gaziantep'in bir köyü. Döndü Teyzemin kocasıydı. Akrabalık da var. Çok kültürlü biriydi. "Allah yoktur," diyordu. Alevi dedesiydi. Bir gün onunla konuşurken, "Teslim, Marx diye birisi varmış. Sen, onun kitaplarını ara. Bulursan bana getir," dedi. Ben ilk kez Marx'ı ondan duydum. "Dede, kimdir bu Marx? Nereden çıktı?" diye sordum. "Bu adam Allah'ı inkâr ediyormuş. Filozofmuş. Allah'ın yerine maddeyi koyuyormuş. Maddeden bahsediyormuş. Ama o madde dediği nedir, bilmiyorum. İranlı bir mollanın kitabını okudum. Marx'ı kitabında eleştiriyordu," dedi. Farsça ve Arapçayı çok iyi biliyordu. İranlı molla, Marx'ı eleştirmek için Marx'ın kitabından alıntı yapıyor, bizim dede de Marx'ın alıntılarına sevdalanıyor. "Ne kadar doğru söylüyor bu adam!" diye eleştirene değil de, eleştirilere sahip çıkıyor. Marx'ın görüşlerine daha yakın buluyor kendi düşündüklerini. Bana da anlatıyor ve "Bu adamın kitaplarını bul bana getir," diyor. Kitapçıları arıyorum, şuna buna soruyorum. Yok böyle bir kitap. Malatya'da bulamadım. Ankara'da kitapçılarda "Felsefenin Temel İlkeleri" adlı kitap ile "Marksistler" adlı üç ciltlik kitabı buldum, aldım. Malatya'ya giderken bu kitapları yolda biraz okudum. Kafam karıştı. Benim zaten oldum bittim din olgusu ile aram

iyi değildi. Kitapları dedeye götürdüm. "Dede, bunlar Marx'ın kitapları değil ama Marx'm düşünceleri hakkında yazılmış," dedim. Öylesine sevindi ki, kalktı oynadı o yaşta. "Allah'ın olmadığını biliyordum ama yerine ne koyacağımı bilmiyordum. Şimdi ne koyacağımı buldum," dedi. Daha sonra başka kitaplar da aldım, Çolak Dede'ye götürdüm. Ben de okumaya başladım. Götürdüğüm kitaplar Çolak Dede'yi iyice ikna etti. Beraber yoldaş olduk. Epeyce yaşlıydı zaten. Kısa bir süre sonra da öldü.

TİP'e üye olmanıza aile çevrenizden tepki oldu mu?

1969'da cezaevine girip, bir süre yatıp çıktıktan sonra bazı akrabalar vazgeçirmek için çok uğraştılar. Ören'de dayım vardı, Limon Poyraz. Akçadağ eski Belediye Başkanı Hacı Ömer vardı. Hacı Hasan, Tulinin İsmail vardı. Bunlar, o zaman Malatya'nın zenginlerindendi. Bunlar geldiler, "Sen TİP'den vazgeç, hangi partiden istersen oradan seni milletvekili seçtireceğiz," dediler. Yemek getiriyoruz yemiyorlar, çay getiriyoruz içmiyorlar. Böyle tepkililer. "Ben TİP'liyim, TİP'li kalacağım. Başka partilere giremem. Tamam, babam Demokrat Partili'ydi. Ama ben şimdi bu şekilde düşünüyorum," dedim.

TİP'de de kalmadınız. Başka arayışlar içine girdiniz. Sizi buna yönelten, yeni örgütlenme çabasına iten başka etkenler nelerdi?

Ben TİP'te ilçe başkanıyken o bölgede devletin kararı var; göz açtırmayacak. Kararlılar. Nerede bir şey olsa, jandarma hemen geliyor, bizi götürüyor. "Ne oldu?" diye sorduğumuzda, "Doğanşehir'de bir eylem olmuş. Sizin bil-

giniz var mı?" diye hiç ilgimiz olmayan şeyler soruluyor. Yahu Doğanşehir'deki eylemi Doğanşehirliler yapmıştır. Bizim bilgimiz nereden olsun, niye olsun? Biz, Türkiye'yi yönetmiyoruz ki kardeşim. Biz, ilçede ilçe başkanıyız. Nerede bir şeyler olsa bizi götürüyorlar. O zaman, Vahap Erdoğdu'yu tutuklamışlar. Biz, Vahap Erdoğdu'nun tutuklanmasını kınamak için bildiri yayınladık. Bildirinin altında Süleyman Kırteke'nin, benim, Ali Reşo Erdoğdu'nun, Mehmet Ali Özdoğan'ın, Hacı Tonak'ın, Köse Polat'm imzaları var. Bildiri tam anlamıyla milliyetçi bir dilde... Zaten başlığı, "Yüce Türk Milletine" diye başlıyor. Bir de içinde, "'Mustafa Kemal'in yolu, Atatürk'ün kurtuluş savaşındaki önderliği" gibi sözler var. Zaten daha sonra bazı arkadaşlar o bildiriyi bulmuşlar bir yerlerden, şakadan getirmişler, "Yahu biz bunu şimdi senin aleyhine kullanalım mı, bu herif zaten şovendi diyelim mi?" diye şaka yaptılar. Bizi o bildiriden dolayı tutukladılar. Asker geldi, topladı bizi götürdü, Malatya Cezaevi'ne koydu. Cezaevinde isyan çıktı. İsyanı bizzat idare çıkarttı. Orada kabadayılar vardı. Saka Şükrü oğlu Hüseyin var, öbürü var, beriki var. Onlar orada görüş günü aileleri ile görüşürken başgardiyan çıkarttı silah sıktı. Onları tahrik etti. Onlar da, gardiyanlara küfür ettiler; kavga çıktı. Ondan sonra, isyancılar koğuşlarda kapıları, pencereleri kırdılar. Bizim koğuşu da tahrip etmek için geldiler. Biz, 3. koğuştaydık. Bildiriden yargılananlar olarak ayrı ayrı koğuşlardaydık. Daha sonra bir araya gelmeye çalıştık. Koğuşları tahrip etmeye gelenleri sokmadık içeriye. "Yahu niye kırıyorsunuz? Kırmayın. Camları, pencereleri, kapıları kırıyorsunuz. Yarın burada soğuk olacak. Bunları devlet yapmaz. Burada bulunanların hepsi fukara insanlar. Niye bu zahmeti bize çektiriyorsunuz!" falan

dedik. İsyanı çıkartanlar, "Sen sözcülüğümüzü yaparsan senin kaldığın koğuşu tahrip etmeyiz," dediler. "Tamam, yaparım," dedim. Gittim; vali, savcı, bölgenin komutanı gelmiş; isyancıların taleplerini, isteklerini onlara anlattım. Vali, "Söyle onlara, vurup kırmasınlar etrafı. Kırdırma camları, pencereleri," dedi. "Vali bey, şimdi bu ortamda bunu yapmaym diye hiç kimse başkasına kefil olamaz. Kimse bunları durduramaz. İnsanlar burada bunalım içindeler. Bunalım içindeki insanları tahrik edici davranışlara giriyorsunuz. Onlar da isyan ediyor. Bana da durdur diyorsunuz. Ben onların bir şeyi değilim ki! Onları nasıl durduracağım?" dedim. Ondan sonra komutan, askeri getirdi, dizdi oraya. Ben ateş etmezler diye bekliyordum. İnsanlar orada toplandı duruyorlar. Onlara ateş edilir mi? Komutan, "Rahat, hazır ol, nişan al, ateş!" diye emir verdi. Askerler, ateş etmeye başladılar. Verdiler merminin gözüne. Yattık yerlere. "Deli!" dedim içimden. Kurşuna dizmek gibi bir şey bu... Koğuşlara kaçtık. Biraz sonra askerler koğuşlara girdiler. Polisler de duvarlara merdiven dayadılar. İsyanı bastırdılar. İlk olarak beni aşağı indirdiler. Yukarıdan koridor oluşturmuşlar. Tekme, tokat, yumruk; kim neyle vurabiliyorsa vuruyor. Allah'ını seven vuruyor ta alt kata kadar. Orada da polisler havuz kurmuş, dolaştıra dolaştıra vuruyorlar. Bu dayak faslından sonra bayıldığın zaman alıp götürüyorlar. Bu arada, Malatya'da o dönem 1. Şube Müdürü Namdi Bey diye birisi vardı. O, açık olarak, "Oğlum size burada TİP'den politika yaptırmayacağız. Git Adalet Partisi'ne gir, CHP'ye gir. Oralarda yapın politikanızı," diyordu. "Yahu ben oralarda politika yapmam. Oralarda benim istediğim politika yapılmıyor. Benim iste-

diğim politika burada yapılıyor. Ben burada politika yapmak istiyorum," dediğimde, "Burada size politika yaptırmayız," diye açıkça söylüyordu. Şimdi, cezaevinde oturup arkadaşlarla konuştuk. "Yahu biz burada politika yapmak istiyoruz. Burası bizim ülkemiz. Ülkenin siyasi sorunlarına çözüm aramaya çalışıyoruz. Dışarıdayken her gün savcılığa, karakola ya da cezaevine götürülüyoruz. Cezaevinde bilerek isyan çıkartıyorlar. İsyanı bize yükleyip işkence ediyorlar. Baskı yapıyorlar. Ya bırakacağız siyaseti, siyaset yapmayacağız ya da onların dediği yerde yapacağız. Bana göre onların dediği yerde politika yapmak alçalmaktır, alçaklıktır. Öyleyse biz de kendi yöntemlerimizi bulacağız. İllegaliteye geçeceğiz. Onların silahı var. Biz de silah alacağız. Çünkü bunun başka yolu yok. İkisinden birisini yapacaksın. Ya bırakacaksın ya bırakmayacaksın, bunların ulaşmadığı alanlara gideceksin, orada politika yapmaya çalışacaksın." Ben, bu düşüncelerimi bildiri nedeniyle yargılandığımız zaman mahkemede de söyledim. "Buraya ya bir daha cenazem gelir ya da idam cezasıyla gelirim. Bu kadar oyalanmayız birbirimizle. Yani bu ülke bizim ülkemizse, itiraz ettiğimiz şeyler var bizim. Kabul etmediğimiz şeyler var. Ben, Amerikalıların Türkiye'de üs kurmasına itiraz ediyorum. Kabul etmiyorum. Burası benim ülkem ve ben ülkeme Amerikalıların böyle pervasızca gelmesine karşıyım. Buna karşı mücadele edeceğim. Eğer bunun yolunu keserseniz, ben de başka yöntemler geliştiririm. İllegaliteye geçerim. Size silah çekerim," dedim. Bizi yargılayan Hâkim Hasan Bey vardı. O zaman, devlet ile halkın arası bu kadar açık değildi. TÖS'ün lokaline gelirdi Hâkim Hasan Bey ve tavla falan oynardı. Biz de gidip ara sıra,

"Hasan Abi" diye sohbet etmeye çalışıyorduk. Ağır Ceza Reisi idi. Soyismini şimdi hatırlamıyorum. Ben, bunları söyleyince, Hasan Bey, "Sen yap yap. Madem istiyorsun, ben o zaman kendi elimle o cezayı sana veririm," demişti. Bildiri nedeniyle bir süre cezaevinde yattıktan sonra bunları söylediğim gün tahliye olduk. Bizim avukatımız Halit Çelenk'ti zaten. Savunmamızı Halit Çelenk yapmıştı. Tahliye olunca, "Ne yapacağız, ne edeceğiz," diye düşünmeye başladık. Cezaevindeyken karar almıştık. "Bunlar bize politika yaptırmıyorlar. Çıkınca biz de artık silahlı mücadeleye başlayalım ve illegaliteye geçelim. Ya böyle yapalım ya da politikayı bırakalım," dedik.

1969 genel seçimlerinde bağımsız milletvekili adayı olmuştunuz, neden?

82 gün hapis yattıktan sonra, 1969'da cezaevinden çıktık. Milletvekili seçimi adayları için ön seçimlere 4 gün kalmıştı. O zaman önseçimler yapılıyordu. Bizim, Malatya'dan liste başı adayımız Hüseyin Akgün'dü. Liste başına getirebilmek için çok uğraştık. TİP Genel Merkezi'ne giderek durumu Mehmet Ali Aybar ile Yaşar Kemal'e anlattık. TİP Malatya İl Başkanı da Hayrettin Abacı'ydı. Hayrettin Abacı da milletvekili adayıydı. Biz liste başına geçer geçmez TİP Genel Merkezi, Turan Öztoprak'ı merkez kontenjanından Malatya birinci sıraya atadı. Turan Öztoprak'm karşısına da beni bağımsız aday gösterdiler. Hem aday oldum hem de Turan Öztoprak'ı istifa ettirmek için çok uğraştık. Daha sonra istifa etti. Hüseyin Akgün yeniden birinci aday oldu. Ben de bağımsız milletvekilliği adaylığından istifa ettim.

Sanırım bu durum, TİP içinde o dönemde etkili olan ayrışmalardan kaynaklanıyordu?

O zaman MDD'ciler ortaya çıkmışlardı. Behice Boran ile Şaban Yıldız gelmişlerdi Malatya TİP il binasına. Behice Hanım, il binasında konuşurken, "Ne istiyorsunuz, ne yapmak istiyorsunuz?" demişti konuşmasının bir yerinde. Oradaki bir genç de, "Bizim ne yaptığımız reformistleri, oportünistleri ilgilendirmez" dedi. Behice Boran, "Oportünist senin babandır," deyince ortalık karıştı. Ben, Behice Hanım'ın önünde durdum. Herkes elinde ne varsa ona fırlatıyordu. Behice Hanım'ı oradan dışarı çıkarttım. Bana, "Sen bu işin içinde yok musun?" diye sormuştu. "Behice Hanım, ben onlarla aynı görüş içinde değilim ki. Ben MDD'ci de değilim. Ben farklı şeyleri düşünüyorum. Onlarla aynı görüşte değilim ama sizin görüşünüzde de değilim. Biz farklı bir çizgi izliyoruz," demiştim. Kızıyordu bana. "Nedir o çizginiz, söyle bana ne olduğunu?" demişti. Bir keresinde de TİP Genel Merkez baskını olmuştu. Biz de tesadüfen oradaydık. Samsun'dan gelmişlerdi, biz de Malatya'dan bazı sorunları konuşmak için TİP Genel Merkezi'ne gitmiştik. Orada oturuyorduk. Mahir Çayan ve arkadaşları geldiler, TİP Genel Merkezi'ni bastılar. Sadun Aren'i ellerinden zor kurtardık. Hüseyin Onur'un elinden sopayı aldım. Savaş Al'ı dövmüşlerdi. Partideki malzemelerin bir kısmını kırdılar, bir kısmını alıp götürdüler. Çocukça şeylerdi onlar. Üstümüze kalmasın, siz de onlarla beraberdiniz demesinler diye hemen Malatya'ya geri döndük. Malatya'da herkesin parti üyeliğini yenilediler. Yeni üye kaydettiler. Beni atmadılar. O zaman bile Akçadağ TİP ilçe başkanıydım. Aranırken bile TİP Akçadağ ilçe başkanı sıfatı ile aranıyordum. Behice Boran ile en son 1982'de

Macaristan'da görüştüm. Sol Birlik toplantılarına katılmıştık. Behice Boran'a bir "Filistin kefiyesi" götürmüştüm hediye olarak. Bana hâlâ kızıyordu. "Deli oğlan. Silahını aldın dağa çıktın. Başımıza iş açtın. Az kalsın partiyi kapattıracaktın!" demişti. "Beni niye atmadınız partiden?" dedim. "Ne bilelim senin silah alıp dağa çıkacağını. Az daha partiyi kapatıyorlardı," dedi. "Az dahası mı var, kapatmadılar mı partiyi bir süre sonra?" dedim. "Delibozukluk yaptın. Olacak şey mi? Aldın silahını, çıktın dağa," dedi. "Tamam, Behice Hanım. Ben yanlış yaptım, çıktım dağa. Sen niye buradasın? Şimdi niye burada buluştuk? Acaba ben mi erken davrandım, siz mi geç kaldınız? Bunu da tartışalım," dedim. "Artık seninle tartışmayacağım bu konuları," dedi. Behice Hanım da illegal. Yurtdışına çıkmış. Aranıyor. Macaristan'da birlikte Sol Birlik'i oluşturuyoruz Behice Hanım'la beraber. Sol Birlik'in programını yapıyoruz. Behice Hanım her şeye rağmen çok iyi bir insandı. Çok saygı duyduğum bir insandı.

Hüseyin İnan ile ilişkiniz nasıl başladı?

Malatya'da, 1970 yılı Ağustos ayında bir gösteri yapılmıştı. Haşhaş gösterisi. Orada, Ahmet Erdoğan diye bir arkadaş ile tanışmıştım. ODTÜ'de okuyordu. Ahmet Erdoğan, cezaevinden çıktıktan sonra benim yanıma gelmişti. O sırada Hüseyin İnanlar Diyarbakır Cezaevi'nde yatıyorlardı. Gazeteden okumuştum. Filistin'den Türkiye'ye geldiklerinde silahla yakalanmışlar. İsimlerini böylece tanımıştık. Biz, haşhaş gösterisi olmadan önce gittiğimiz köylerde, "bu düzene karşı kafa tutmayı, ayaklanmayı, isyan etmeyi" savunuyorduk. Yaptığımız sohbette Ahmet Erdoğan, bana, "Biz de bunları savunuyoruz ama bizim

arkadaşlar cezaevinde. Bunları arkadaşlarımız cezaevinden çıktıktan sonra birlikte konuşalım," demişti. Hüseyin İnan ve arkadaşları tahliye olduktan sonra Ahmet Erdoğan geldi, "Arkadaşlar tahliye oldular. Seninle gelip görüşmek istiyorlar," dedi. Hüseyin İnan ile Yusuf Aslan, bizim köye geldiler. Oturduk iki-üç gün konuştuk, tartıştık; ne yapacağız, ne edeceğiz? Siz nasıl düşünüyorsunuz, biz nasıl düşünüyoruz, biz niye öyle düşünüyoruz, diye. Konuşmalardan, tartışmalardan sonra anlaştık. Onlar da artık ümidi kesmişler, "Bu düzende, bu legal ortamda mücadele olmuyor. Biz de illegaliteyi, silahlı mücadeleyi savunuyoruz," demişlerdi. Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan, beni ODTÜ'ye götürdüler. Meşhur 202 No'lu odaya gittik. Bu odada kalıyorlardı. Bu odada Deniz Gezmiş ile tanıştım. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okuyordu. Kaçaktı. Aranıyordu. Ben, Deniz ile daha önce, 1969 yılında, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde karşılaşmıştım. SBF'de bir forum vardı. Vahap Erdoğdu ile birlikte gitmiştim oraya. SBF'deki forumda Deniz de, Filistin'den getirdiği ve üzerine giydiği askeri elbisesiyle çıktı konuştu. Ben çıldırdım: Çıkmış askeri bir elbiseyle konuşuyor, dolaşıyor. Vahap Erdoğdu, "Onu eleştirme. Sen onunla çok iyi anlaşacaksın. Ben ikinizi sonra tanıştıracağım," demişti. Vahap Erdoğdu tanıyordu Deniz'i. Sonra tanıştık. Neyse, ODTÜ'ye geldim, Deniz ile tanıştım. Daha sonra Deniz ile bizim köye gittik, civar köyleri gezdik. Kilise Köyü'ne gittik. Hacı Amca diye birisi vardı. Onun evine gittik, oturduk, sohbet ettik. Deniz, sırtını duvara dayadı, ayaklarını evin ortasına doğru uzattı. Rahat ve çok samimi bir adamdı kişilik olarak. Ben, Deniz'e, "Yahu topla şu ayaklarını. Köylüler kızar!" diye kaş göz ediyorum. O da bana kızarak, "Sana ne!" falan diye

göz ediyor. Sonra Hacı Amca bizi yolcu etti. Bana da, "Bak, ben seni akıllı bir adam belliyordum. Böyleleri ile devrim yapacağım diye ortaya çıkma. Bu adam oturmasını bilmiyor, kalkmasını bilmiyor. Bununla ne iş yapacaksın? Benim oğlum bile bundan akıllı. Ayrıca, sizin Sağır'a gücünüz yetmez," dedi. Sağır dediği İsmet İnönü... Deniz ile böyle bir anım vardır. Ailem de çok iyi tanıyordu Deniz'i. Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan, anlaştıktan sonra bir gün köye geldiler. "Biz her şeyi tamamladık. Birçok kişiyle anlaştık. Bazı eylemler yapacağız. Fakat bize silah lazım. Silah tedarik etmenin yollarını bakalım," dediler. "Valla, benim yapacağım ne varsa yaparım. Bir tane arabam var, evim var, halılar var. Bazı eşyalar var. Onları satarım. Ne yapabilirsek alırız," dedim. "Tamam. Bunları da yaparız ama önce bize silah satması için para verdiğimiz bir kişi var. Onları almamız gerekir. Daha sonra eksiğimizi ona göre tamamlarız," dediler. Bunlar, Diyarbakır Cezaevi'nde yatarken, Diyarbakır'da silah kaçakçılığı yapan birisi ile tanışıyorlar. Cezaevinde tanıştıkları bu kaçakçıya o zamanın parası ile 27 bin lira para vermişler. Kaçakçı da bunlara bu para karşılığında silah verecekmiş. Bana bunu anlattılar. Kararlaştırdık: Hüseyin İnan evde kalacak, ben de Yusuf Aslan'la Diyarbakır'a gideceğim, cezaevinde o adamla görüşeceğiz, daha sonra silahları alacağız. Yusuf'la Diyarbakır'a gittik. Ramazan ayı... Diyarbakır'da ne bir kahvehane açık ne bir lokanta açık... Her taraf kapalı. Akşama kadar aç kaldık. Akşam gittik, bir yerlerden iki üç günlük yemek aldık. Çünkü hem kendimiz için hem de cezaevinde bulunanlar için yemek yaptırmak istedik. Yusuf Aslan, cezaevine gitti, söylenen adam ile görüştü, geldi. Adam, bir yer ve adres istemiş Yusuf'tan. Bizim köye yakın bir benzin istasyonu

vardı. Herhangi bir saatte silahları oraya getirsin, biz alırız diye oranın adresi verildi. Döndük köye geldik. Bekledik orada. Gelen giden olmadı. Yusuf'la tekrar kalktık gittik Diyarbakır'a. Hüseyin İnan, evde yalnız. Cezaevindeki adam Yusuf'a, bu kez açıkça, "Valla, para da yok, silah da yok. Sıkışmıştım, o nedenle ben size yalan söyledim. Özür dilerim. Fakat namus sözü... Çıkınca size isterseniz para olarak, isterseniz silah olarak öderim," demiş. Yusuf, "Bu herifi öldürmek lazım, şöyle yapmak lazım, böyle yapmak lazım!" diye köpürerek geldi. "Dur hele! Biraz sakin ol Yusuf. Köye gidip düşünelim. Başka çareler buluruz," dedim. Döndük geldik köye, durumu Hüseyin İnan'a anlattık; "Adam bizi aldatmış. Son sözünü söyledi. Para da yok, silah da yok!" dedik. "Peki, senin bildiğin birileri yok mu?" diye sordular. Ben de, Malatya Cezaevi'nde yatarken Kilisli bir şoförle tanışmıştım. Silah kaçakçılığı nedeniyle yatıyordu. Kendisinin değil birinin suçunu üstlenmiş. Kaçakçılık yapan birinin şoförlüğünü yaparken içeri düşmüş. "Böyle birisi var," dedim. "Silah bulur mu bulamaz mı" diye konuştuk. "Bulur mu bulamaz mı bilemem. Ama istiyorsanız gidip görebilirim," dedim. Benim gidip o adamı görmeme karar verildi. Hüseyin ve Yusuf köyde kaldılar. Gittim o adamı gördüm ve silah sorununu çözerek köye geri döndüm. Eve geldim. Annem çok kızmış. Bizim evde herkes misafire çok saygılıdır. Kimse misafire isyan etmez, itiraz etmez. Öteden beri bir gelenektir bu. Misafirin oturduğu oda ona aittir zaten. Ona sadece hizmet verirler. Misafir oturur. Ayrıca, o zaman bizim ekonomik durumumuz kötü de değildi. Olanaklarımız varsa, bir kişiye hizmet etmek, onu ağırlamak bizim açımızdan kötü bir gelenek de değil. Bu geleneği o zaman da bozmamıştık. Neyse, eve

gelmiştim. Annem kızgındı. "Yahu oğlum, sen neredesin? Eve birtakım adamları getirip bırakıyorsun, sonra da sağa sola gidiyorsun. Sen ne yapıyorsun, ne ediyorsun, neyle uğraşıyorsun?" dedi. "Ne oldu anne, ne kızıyorsun?" dedim. "Bu insanlar bu evde günlerce kalıyor. Kim bunlar, neyin nesidir? Oğlum, bizim dostumuz var, düşmanımız var. Elâlem her şeyi söyler," dedi. "Anne, elin ne söyleyeceğine sen bakma. Böyle de konuşma. Bunlar benim yoldaşlarım. Hüseyin de bizim liderimiz. Bu eve onu getirdiysek sen bununla gurur duymalısın. Ortada kötü bir şey yok," dedim. "Oğlum, eve misafir getirdiğin için sana kızmadım. Fakat böylelerini nereden bulup lider yapıyorsunuz? Sen çok karışık işlerle uğraşıyorsun. Ne yaptığını da bilmiyorum. Bu işlerin sonunun iyi olacağını da sanmıyorum. Deniz'i getirdin, tamam. Ne güzel insan! Fakat getirdiğin bu adam on gündür burada daha birimize bir kelime etmedi. Dili var mı, yok mu; konuşuyor mu, konuşmuyor mu; neyin nesi olduğunu anlayamadık. Bir şeyi on kere sorsan ancak cevap veriyor!" dedi. Hüseyin İnan'dan söz ediyordu. Hüseyin, çok sessiz, sakin bir insandı. Anneme zayıf noktasından yaklaştım; Alevi olduğu için, "Anne bak, Deniz Sünni, Hüseyin Alevi. Sence hangisi lider olmalı?" diye sordum. Önce bir durdu, sonra da, "Kötü mötü ama yine de Hüseyin olsun oğlum," dedi. Bunu Hüseyin'e söyledim. "Bak, annem böyle," diyor dedim. "Yahu annen çok haklı. Hakikaten burada biz halkla ilişkileri bilemiyoruz. Ama ben evimde de böyleyim. Bunu değiştirmemiz lazım. Konuşmak gerekiyor. Deniz, bunu daha iyi yapıyor," dedi. Annemin söylediklerini, Deniz'e söylediğimde, "Gördün mü, annen adamı tanıyor, sen tanımıyorsun oğlum. Sen adamdan anlamıyorsun," demişti. Bunun bir süre mavrasını yaptık.

Sinan Cemgil, köye geldiğinde sizinle buluşacakmış ama olmamış.

Biz, Sinan Cemgil ile Sultansuyu Köprüsü'nde buluşacaktık. Gittim orada bekledim Sinangilleri. Onlar geciktiler. Gecikince Sultansuyu harası köprüsünden eve döndüm tekrar. Ben ayrıldıktan sonra motorla gelmiş, benzinlikte çalışanlara, "Teslim'in evi nerede?" diye sormuş. Oradakiler de bizi tanıyorlar, tarif etmişler evi. Sinan geldiğinde evde yoktum ben. Bunun üzerine ayrılmış evden. Daha sonra eve geldim. "Bir adam motosikletle geldi, seni aradı, yoktun," dediler. "Bir şey söyledi mi?" dedim. "İsmi Sinan'mış," dediler. Evden hemen ayrıldım. Tam ayrılıyorken kapının önünde polisle jandarma belirdi. Gelen jandarmaların komutanı Yılmaz Erkekoğlu'ydu. Ayakkabımın birisi elimde, birisi ayağımdayken eve girdiler, odaları aradılar, bir şey bulamadılar. Malatya Emniyet Müdürü, "Yılmaz Bey. Teslim'i götürelim mi?" diye sordu. "Yok. Götürmeyelim. Çoluk çocuğu var. Bir yere gidemez. O elimizde. İstediğim zaman gelir, alırım onu," dedi. Jandarma ve polis ekipleri gittiler. Onlar çıkar çıkmaz ben Sinan'ı aramaya başladım. Dağdaki mağaraya gittim baktım ki, Sinan gelmiş. Sarıldık, kucaklaştık, öpüştük. Ben, Sinan'ı çok severim. Sinan ile daha önceden tanışıyorduk. Evine de gitmiştim. Şirin ile evliydi o zaman. Bir çocukları vardı, 9 aylıktı. Beyaz, tombul bir çocuktu. Evlerinde kaldım. Sinan ile birlikte ODTÜ'ye gittik. ODTÜ'de dağa götürmemiz gereken malzemeler vardı. Askeri malzemeler. Sırt çantaları, askeri ayakkabılar, parkalar, giyecekler vs. O malzemeleri aldım, arabamla Malatya'ya götürdüm. O dönem 1960 model, 8 silindirli Ford marka, uzun burunlu bir kamyonum vardı. Sinan'la ODTÜ'nün arazisine girdik.

Kamyona eşya yükleyenlerden birisi Deniz'di. Şakalaşıyorduk onunla. Boyumuz da yakındı birbirine. Deniz ile biraz boğuştuk, güreş tuttuk. ODTÜ'den eşyaları Malatya'ya götürdüğümde Mustafa Yalçmer de benimle gelmişti. Bizim eve boşaltmıştık eşyaları. Evde epeyce kaldı o malzemeler. Dağları, mağaraları dolaştık. Haritamız vardı. Dağ hazırlıklarını tamamladıktan sonra evdeki malzemeleri Güvercinlik mağarasına taşıdık. Sırtımızla taşıdık o eşyaları. Gece götürüyorduk. Ertesi gün gene eve geliyorduk. Gece olunca tekrar eşyaları sırtlayıp götürüyorduk. Akşam çıkıyorduk yola, ertesi sabaha karşı mağaraya varıyorduk. 11–12 saat çekiyordu. Bizim ev ovadaydı. Götürdüğümüz yer dağın başıydı. Ören'i ve birkaç köyü geçiyorduk. Öyle taşıdık eşyaları.

Dağdaki keşif olayını anlatır mısınız?

Geldikten sonra Sinan'la dağda kaldık. Daha sonra Nurhak'a kadar gittik. Bir eyleme hazırlanıyorduk. Karahan gediğine yakın yerde bir radar istasyonu vardı. O radarı keşfe gittik. Keşif şöyle: Radar tesislerinde kaç Amerikan askeri var, kaç subay var; bu subayların rütbeleri nelerdir; Türk askerleri tesislerin neresinde? Biz o zaman Türk askeri ile çatışmaya girmiyorduk. Türk Ordusu'na karşı sempatimiz vardı. Bizim askerlerin yerini öğrenelim ki, onlara zarar gelmesin. Eğer kötü bir durum olursa Amerikalılarla çatışacağız. Amerikalı subayların rütbesini öğrenmeye çalıştık. Çünkü bu yüksek rütbeli subaylara karşılık olarak Deniz ve arkadaşlarını isteyecektik. Denizler yakalanmışlardı o zaman. Cezaevindeydiler. Daha yüksek rütbeli subay olursa iyi olur diye düşünmüştük. Gittik bunları öğrendik. Buluşma yerimiz vardı. Ben buluşma yerine gittim,

bekledim. Kimse gelmedi o saatte. Buluşma yerine yakın bir ağacın üstüne çıktım, geleni-gideni daha iyi göreyim diye. Bir süre sonra baktım birisi geliyor. "Kimsin?" diye sordum. "Ben Mustafa Karadağ," dedi. Mustafa Karadağ, THKP-C'liydi ve o köydendi. Kaçağa düşmüş Mustafa da. Ağaçtan indim aşağıya. Baktım Mustafa ağlıyor. "Ne oldu?" diye sordum. "Bir kısmını öldürdüler, bir kısmını yakaladılar," dedi. "Kimi?" dedim. "Sinan'ı öldürdüler," dedi. Sinan'ı çok seviyordum. Sinan da, ben de evliydik. Onun da çocuğu vardı, benim de çocuğum vardı. Yaşımız birbirine yakındı. Çok olgun birisiydi. Bilinçliydi, bilgiliydi, birikimliydi. Şiir de okuyordu. Mustafa, "Sinan da vuruldu," deyince çok fena oldum.

El-Fetih kamplarına gitmek aklınıza nereden geldi?

Tuncer Sümer ile bir arkadaş, Sinan ve arkadaşların buluşma yerine gelebilmesi için bir jip bulmuşlar. Fakat jipin şoförü nasıl olmuşsa kaçmış bunların yanından, gitmiş Malatya'da askerlere anlatmış durumu. Zaten jipi de benim vasıtamla bulmuşlardı. Şoför beni tanıyor ve "Ben, Teslim Töre'nin vasıtasıyla gittim oraya," diyor. Böylece ben de aranmaya başlandım. Her taraf asker kaynıyordu. Dağda on gün kadar kaldım. Geceleri değil, daha az tehlikeli diye sabahları uyuyordum. Dağdayken bir çobanla karşılaştım. Çok ilginçti bu olay. Çok çetin bir yer buldum dağda. Orada uyudum. Sesler geldi kulağıma. Şöyle bir uyandım ki, benim çok sarp bildiğim, buraya kimse gelemez dediğim yere keçiler gelmiş otluyor. Yukarıya doğru baktım; çoban çömelmiş yere, beni izliyor. Kalktım, çobanın yanına gittim "Merhaba," dedim. Genç bir çocuk...

"Kimlerdensin, bunlar kimin davarları?" diye sordum. "Kilise Köyü'nün davarları. Ben de çobanlık yapıyorum," dedi. "Bizim katırlar vardı. Kaybettim, onları arıyorum. Sen katır falan gördün mü buralarda?" dedim. "Ağabey, ben seni tanıyorum," dedi. "Nereden tanıyorsun?" dedim. "Senin resmini köye getirip herkese gösterdiler. Askerler 2–3 kere köye geldi, seni aradılar. Seni tanıyoruz. Böyle hikâyeler anlatmana gerek yok," dedi. "Tamam. Ben Teslim Töre'yim ama beni gördüğünü sakın kimseye söyleme. Beni gördüğünü söylersen senin başın belaya girer. Çünkü ben zaten biraz sonra kalkıp gideceğim. O zaman sana daha çok baskı yaparlar," dedim. Çocuk ağlamaklı oldu. "Hiç olmazsa sana bir ekmek getireyim. Bir çay yapayım, içireyim öyle git," dedi. "Tamam," dedim. Zaten yanımda yiyecek falan yoktu. Çocuk, torbasındaki ekmeği hemen çıkarttı, orada yedik. Kilise Köyü'ndendi o çoban. Akşam da köyüne gittim, kaldım. Ayrılırken biraz ekmek aldım yanıma, yeniden dağa çıktım. Düşünmeye başladım. "Ne yapacağım tek başına?" dedim. Arkadaşların bir kısmı öldü, bir kısmı yakalandı, bir kısmı gitti teslim oldu. Bu hareket bitti, dedim. Ayrıca, yakınlarım da, "İlla gel teslim ol. Biz bir şeyler yapar, seni kurtarırız. Burada tek başına kalıp ne yapacaksın?" diye beni sıkıştırıyorlardı. Çok kararlıydım. Teslim olmak benim için mümkün değildi. Aklıma ilk gelen şey mermi almak oldu. Yanımda iki tane 14'lü tabanca vardı. Akrabalarımı Malatya'ya mermi almaya gönderdim. "Bunlar teröristlere verirler," diye akrabalarıma mermi satmamışlar. Bunun üzerine Filistin'e gitmeye karar verdim. Zaten daha önce Sinan'la bunu konuşmuştuk. ABD'li subayları kaçı-

rabilirsek onları Filistin'e götürmeyi düşünmüştük. Fakat olmadı. Öyleyse ben gideyim, diye düşündüm. Tanıdığımız biri vardı. Daha önce toprağına tütün, haşhaş ekerdi, sonra kaçakçı olmuştu. Bir arkadaş göndererek onu yanıma çağırdım. Gece bir yerde buluştuk. Kaçakçılara güven olmaz. Adamla buluştuğumuz yerde, "Şu an hareket edip Suriye'ye gideceğiz," dedim. "Tamam," dedi. Mustafa Karadağ, kaçakçı ve ben... Üçümüz yola çıktık. Köyden köye yürüyerek Suriye sınırına kadar yürüyerek gittik. Uğradığımız köylerde kaçakçının tanıdıkları var. Kaçakçıya para da verdik. Urfa'da bir şeyhin evine götürdü bizi. Şeyh bizi sınırdan geçirecek. Mustafa Karadağ hasta numarası yapıyor. Cin çarpmış yarı deli numarası yapıyor. Ben Mustafa'nın amcasının oğluyum. Onu şeyhe getirmişim, iyileşsin diye. Tedavi ettireceğiz! Şeyhe, "Misafirler geldi. Hastaları var," diye anlatmışlar. Şeyh, bizi yağlı müşteriler gibi gördü ve çok ciddiye aldı. Kuzu kesti, yedik. Önce bizi babasının mezarına götürdü. Mezardan birer avuç toprak aldı ve "Bunları yiyin iyileşirsiniz," diye bize verdi. Mustafa aldı toprağı, yemeye başladı. Eğilip kulağına, "Oğlum, yeme!" diyorum ama Mustafa, "Sen karışma bana!" diyor, Şeyh inansın diye toprağı yiyor. Şeyh sigara veriyor içelim diye, işi iyice deliliğe veren Mustafa onu da yiyor. Şeyh, "Gece hatim indireceğiz," dedi. Baktım iş uzayacak. Şeyh ile konuştum. "Bu hasta değil. Biz Suriyeliyiz. Buraya eşya getirdik. Eşyalarımızı, malımızı, paramızı, pasaportlarımızı, kimliklerimizi her şeyimizi elimizden aldılar. Suriye'ye geçebilmek için buraya kadar yaya geldik. Sen bize bir iyilik yap, bizi öbür tarafa geçir," dedim. "Hemen jipe binin," dedi. Gündüz vakti. Saat

12:00 falan. Şaşırdık ama jipe bindik, yola çıktık. Aracı karakolun önünde durdurdu. Yetkiliye, "Bu adamlar şimdi karşıya geçecek," dedi. Görevli, "Ama şeyhim, anarşistler var, nasıl olur?" dedi. "Sen benim misafirlerime nasıl anarşist dersin!" dedi. Neyse, bizim önümüze düştü. "Benim bastığım yerlere basarak takip edin," dedi. Biz giderken askerin birisi silahını kayaya dayamış işiyordu. Sırtını da silaha dönmüş. Adam gitti, silahı aldı. Versin diye yalvarıyor asker. Adam da vermem, diyor, sövüyor askere. Müdahale etmek zorunda kaldım. "Ver silahını. Niye alıyorsun askerin silahını? Bize bir şey diyen yok. Sen deli misin?" dedim, aldım silahı verdim askere. Tabii asker de şaşkın. Gündüz vakti. "Nereye gidiyorsunuz?" diyor. Gece gelip gidiyorlar o yoldan daha çok. Orası yol gibi. Adam bizim önümüze düştü, geçirdi bizi karşıya. Karakolun önünden hem de. Öbür tarafa geçtik.

İlk kez mi Suriye'ye gidiyordunuz?

İlk kez geçiyorum sınırı. Acemiyiz de. Mustafa'yla şöyle bir kaygımız da var: "Ulan bunlar Arap. Hepsi siyah insanlar. Biz iki tane beyaz adam, bunların arasında ne yapacağız, nasıl kamuflaj olacağız?" Biz, Arap deyince zenci anlıyorduk. Sonradan anladık ki değillermiş! Sınırdan geçiren adam, bizi bir köye götürdü, bir eve bıraktı. Gece olunca Suriye askeri köyü bastı. Onlar da gelip yabancı varsa haracını alıp gidiyorlarmış. Suriye askerleri gidene kadar köyün dışında bir harmanda saklandık. Kaldığımız evdeki adama, "Biz, Şam'a, Filistinlilerin bulunduğu yere gitmek istiyoruz," dedik. "Siz fedai misiniz?" diye sordu adam. Fedai sözcüğünü de ilk kez işitmiştim. "Hee, fedaiyiz," dedik. Suriye parası ile 60 liraya bir araba kiraladık.

Adam bizi götürecek. Fırat'a salla karşıya geçiyorlar. Salla bizi karşıya geçirdi ama "Suriye jandarmaları yolu kesmişler. Siz burada kalm, ben gidip motosiklet getireyim," dedi ve bizi bir köyde bıraktı, arabası ile çekti gitti. Yanımıza genç kızlar geldiler. Onlar Türkçe, biz Arapça bilmiyoruz. Bize bir şeyler söylüyorlar, anlamıyoruz. Bize gülüyorlar, üzerimize su atıp şakalaşıyorlar, elbiselerimizi çekiştiriyorlar, dalga geçiyorlar. "Şimdi buranın delikanlıları gelirse başımız belaya girer," diye çekindik. Köyün dışına çıktık. Motor sesini duyunca yola indik. "Neden ayrıldınız köyden?" dedi. Biz de, kızların bize yaptıklarını anlattık. "Yahu ne korkuyorsunuz! Bunlar Arap. Türkiye'deki gibi adam falan öldürmezler böyle şey için. Bekâr kızlar. Ne var bunda korkacak!" dedi. Bizi motora bindirdi, bir eve götürdü. Ev sahibi, "Bunlar İsrail ajanı," diye başladı söylenmeye. Oradan da kalktık, bir taksiye bindik, Halep'e gittik. Bir taksiye el kaldırıp durdurduk burada. "Bizi Şam'a götür," dedik. Tesadüf bu ya, taksinin şoförü Türkçe konuşuyor. "Niye geldiniz?" diye sordu. Anlattık. "Sizin Kilisli bir hemşeriniz var. Otobüs şoförü. Ona götüreyim sizi. O sizi otobüsle Şam'a kadar götürür," dedi. Kilisli dediği otobüs şoförünün yanına götürdü, o da bizi Şam'a kadar götürdü. Şam'da indik. "Şuraya gideceksiniz," dedi. Dediği yere gittik ama yanlış bir büroya gitmişiz. Bir polise sormak zorunda kaldık Filistinlilerin yerlerini. Polis de bizi aldı karakola götürdü. Biraz sonra bir adam geldi. Adam Türkçe biliyor. Bizi sorgulamaya başladılar. Biz de anlattık. "Türkiye'den geldik. Devrimciyiz. Ben THKO'luyum. Bize darbe vurdular. Arkadaşlarımızdan bir kısmı öldü, bir kısmı yakalandı. Hayatımız tehlikede olduğu için biz de Filistin kamplarına geldik. Filistinlilerle görüşmek istiyoruz,"

dedik. "Bu o kadar kolay değil. Ya ajansanız ne olacak?" dedi. "Ne ajanı olabiliriz?" dedik. "Türk ajanı da olabilirsiniz, İsrail ajanı da olabilirsiniz. Bizim için ikisi de tehlikeli," dediler. "Biz, İsrail'i daha bilmiyoruz. Türk ajanı da değiliz," dedik. "Bunu ispatlamanız gerekir," dediler. "Sizin buraya Türkiye'den gazete geliyor mu?" dedim. "Geliyor," dediler. "Türkiye'den gelen gazetelere bakın, orada benimle ve anlattığım olaylarla ilgili bir haber mutlaka vardır," dedim. Gittiler, *Hürriyet* gazetesini getirdiler. "Mucize adam aranıyor!" diye başlık atmış *Hürriyet* gazetesi. Mustafa Yalçmer'in günlüğünü yayınlamışlar. "İşte bu benim," dedim. Esas kimliğim ile Ziraat Odaları'nın kimliği vardı üzerimde. Onları da gösterdim. "Tamam," dediler ve bizi doğrudan Filistin bürosuna götürdüler. Orada İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenci olan Filistinli bir çocukla karşılaştık. Türkçe'yi çok iyi biliyor. O geldi, "Necisiniz, kimsiniz?" diye sorgulamaya başladı. Gazeteyi yanımızda götürmüştük. "Bak bu benim," dedim. THKO'yu falan biliyordu bizi sorgulayan çocuk. Gitti birileriyle görüştü, geldi. "Tamam. Kabul edildiniz. Yarın Ebu Cihad ile görüşeceksiniz," dedi. Bir-iki gün sonra Ebu Cihad ile orada görüştük. Ebu Cihad, El-Fetih'in Genelkurmay Başkanı ve ikinci adamıydı. İsrailliler, Ebu Cihad'ı, Tunus'ta evine özel baskın düzenleyerek öldürdüler sonra. Delik deşik ettiler adamı. Çok değerli bir adamdı. Siyaseti de, diplomasiyi de çok iyi bilirdi.

İlk gittiğinizde size ayrı bir kamp mı verdiler, yoksa var olan kamplardan birisinde mi kaldınız?

İlk başta El-Fetihlilerle bir süre eğitim gördük. Daha sonra bize ayrı kamp verdiler. Kampımız Şam'ın dışında-

dı. Filistin örgütlerinde Türkler çoktu. Bizim orada THKO adına ayrı bir kampımız vardı. Başka kişiler de geldi. Türkiye'den gelenlerle irtibat kurduk. Türkiye'ye gidip-gelen arkadaşlarımız oluyordu.

Kimler geliyordu ve neden gelip gidiyorlardı?

Mustafa Karadağ bir kere geldi Türkiye'ye. Türkiye'ye esas gelip giden Suriye'nin Kürtlerinden "Nasri" dediğimiz birisiydi. Esas ismi o değil. İstanbul'a kadar, Türkiye'nin her yerine gelip gidiyordu. Politik bir yönü yoktu. Köylüydü. Kaçakçılık yapan birisiydi. O bizi çok seviyordu. Bazen para da veriyorduk. Öyle abartılı değil tabii. "Bugün İstanbul'a gideceksin Nasri," dediğimizde hemen atlayıp gidiyordu. Çünkü pasaportu da vardı. Avni Gökoğlu birkaç kez gidip geldi. En son gidişinde; 1973 Mayıs'mda vuruldu. Tuncer Sümer, Türkiye'ye çalışmak için geldi, yakalandı. Alınan karar gereğince geldi. O zaman organizeydik. Artık örgütlü çalışmaya başlamıştık.

Kimler organize ediyordu bu çalışmaları?

Mustafa Karadağ, ben ve Avni Gökoğlu... İlk başka bu üç kişiydi yönetici olarak. Mustafa Karadağ, THKP-C'liydi ama bizim harekete kaydı ve bizim yoldaşımız oldu. Yakalandığında "THKO-2" davası onun üzerine kuruldu zaten. Daha sonra, Hasan Ataol ile Ergun Adaklı geldiler. Ergun Adaklı çok etkindi. Disiplinli, akıllı, okuyan birisiydi. Okuduğunu anlayabilen, tartışabilen bir arkadaşımızdı. O dönem özellikle kolektif yönetimi kabul etmiyorlardı. Özellikle Hasan Ataol kolektif yönetimi kabul etmiyordu. "Burada lider sensin. Sen ne dersen o olur," diyordu. Şeflik sistemini bir anlamda ön plana çıkartıyordu. Ben de bunu

kabul etmiyordum. Ayrılmanın temel nedeni de oydu. Ben "Partileşme" üzerine bir broşür yazdım. "Parti neymiş, parti olmaz!" dediler ve ayrıldılar. Partiye karşıydılar. "THKO var. Onu yaşatacağız," diyorlardı. Hüseyin İnan'ın cezaevinde yazdığı bir broşür vardı. Hasan Ataol küçük bir deftere onu yazmış, sürekli arka cebinde gezdiriyordu. Bu broşür daha sonra "Türkiye Devriminin Yolu" adıyla yayınlandı. Biz de, "Bu aşıldı. Bununla yürümez bu işler," diyorduk. Daha sonra ayrıldık.

1971'de çıkışımızdan sonra ne zaman Türkiye'ye geldiniz?

1971 yılında ilk kez Türkiye'den ayrıldıktan sonra, artık tamamen kalmak için 1973 yılında Türkiye'ye geldim. Fakat geldim gördüm ki, dergi çıkartmadan, kitap çıkartmadan örgütlenme olmayacak. Tekrar döndüm Şam'daki kampa. Bir yazı yazdım. "Mücadelede Birlik" adında broşür bastırdım. 400 tane sırtlayıp Türkiye'ye geldim ve örgütlenme çalışmalarına devam ettim. 1974'te geldim, 12 Eylül 1980'e kadar da bir daha dönmedim.

İlk aşamada nerelerde örgütlenmeler yaptınız?

İlk aşamada Urfa, Adıyaman, Gaziantep bölgesinde çalışmalar yaptık. Çalıştığımız yerlerde bir tane bile olsa örgütlediğimiz kişiler oluyordu. Örneğin Urfa'da bir ay bir şeyhin evinde kaldım. Bu şeyh bana, "Allah var mı, yok mu?" diye sordu. "Böyle şeyleri tartışmayalım," dedim önce. Daha sonra tartıştık, konuştuk. İyi bir adamdı. Namaz kılıyor, oruç tutuyor. Kendine göre bir inancı var ama kendisi gibi düşünmeyen kişilerle de oturup sohbet

etmeyi seviyor. Onlara da yardımcı olmak istiyor. Dini alet edip de din adına insanlık düşmanlığı yapanlardan değildi. Farklı bir din adamıydı. Ben de çok saygı gösterirdim ona. Öyle dost olduk ki, "Yahu sizin hatırınıza ben de sizin düşündüklerinize inanmaya başlayacağım," dedi. "Hayır. Dininden, inancından vazgeçme. Bizimle dost ol yeter. Biz senden fazlasını istemiyoruz," dedik. Urfa'da şeyhin evinde kalırken çalışmalarımı da yürütüyordum. Adıyaman'la ilişkiler kurdum. Araba ayarladım, silah ayarladım. Silahlı dolaşırdım zaten. Urfa'dan Adıyaman'a geçtim. Adıyaman'a geçtikten sonra çevreyle ilişki kurduk. Eğittiğim kişiler oldu. Artık oralara ben gitmedim. Onları gönderdim. Çıkarttığım broşürleri gönderdim.

THKO davalarından yargılananların bir kısmı 1974 affıyla dışarı çıktı. Onların bu örgütlenmeye ilişkileri oldu mu?

1974'te af çıkınca, bizim THKO'lulardan bir kısmı da dışarı çıktı. Bunların bir kısmıyla 1975'te, "THKO/GMK (Geçici Merkez Komitesi)" adı altında bir yapı oluşturduk. Merkez Komitesi 9 kişiydi. Bu Merkez Komite'de, Atilla Keskin, ben, Ercan Öztürk, Aktan İnce vardı. Aktan İnce, bir süre sonra ayrıldı, kendi grubunu kurdu. THKO'lu değildi. Cezaevindeyken THKO'lu olmuştu. Daha sonra "Maoculuk" ortaya çıktı. "Yoldaş" isimli bir dergi çıkartıyorduk. Bir sayısının kapağına "Sovyet Sosyal Emperyalizmi" diye başlık koydular. Ben reddettim. Ayrıştık. 9 kişilik Merkez Komitesi'nin içinde ben tek başmaydım. 8 kişi Maoculuğu savunuyordu. Savunmadığım için ayrıldım ve ayrı bir örgütlenmeye gittim. 1980'e kadar THKO/Mücadele

Birlik (MB) olarak kaldık. 1980 Nisan ayının sonlarında, Adıyaman'ın Karalar Köyü'nde yaptığımız bir kurultayla da Türkiye Komünist Emek Partisi'ni (TKEP) kurduk.

Filistin'de bulunduğunuz bölge neresiydi?

Biz, Şam ile İsrail'e doğru giden Lübnan sınırına yakın bir yerdeydik. Derenin içindeydi kampımız. Demokratik Cepheliler şehrin içindeydiler, Şam'daydılar.

O dönemde THKO ile THKP-C'nin birleşmesi konusunda görüşmeler oldu mu?

Hayır. Hiç olmadı. Kızıldere eylemi olduğu zaman bize şu bilgi geldi: Kızıldere eyleminden önce Ömer Ayna ile Cihan Alptekin'in yurtdışına çıkartılması düşüncesi vardı. Ayrıca, gelirse Mahirleri de götürecektik. Ben o bilgi üzerine sınıra Türkiye sınırına geldim. Malatya'da ilişkilerimiz vardı. Biz, onlara haber verdik. Onlar, harekete geçtiler. Birtakım görüşme yerleri belirlendi. O sınır köylerinde kalacaktım. Gerekirse ben de geçecektim Türkiye'ye. Ve onları Türkiye'den Suriye tarafına geçirecektik.

Hasan Ataol, "Ben Mahir'i Malatya'da bekledim," demişti; bu olayla bir ilgisi var mı sizin bu anlattıklarınızın?

Bilmiyorum. Belki de olabilir. Çünkü biz Malatya'dan gidecektik. Biz daha çok orada örgütlüydük. Şimdi, sınıra gelirken, Mümbüş'te El-Fetih'in bürosunda Ersen Olgaç ile karşılaştım. Henüz öğrenmemiştim Kızıldere olayını. Ersen Olgaç'la hal hatır sorduk, konuştuk. "Sen daha duymadın mı?" dedi. Başladı Mahir Çayan'a küfretmeye. Mahir'e çok ağır küfürler etti. Ben, "Küfür etme, adam gibi ol. Ne

oldu?" dedim. "Hepsini öldürdüler Kızıldere'de. Sen bilmiyor musun?" dedi. Radyoyu açtık. Haberleri dinledik. O zaman anlattım Ersen Olgaç'a. "Ben onları almak için sınıra gidiyordum. Bu konuda organizasyon yapmıştık. Biz, onları alacaktık. Bu tarafa getirecektik. Ama öyle olmuş. Yetişemedik. Fakat biz devam edeceğiz," dedim. Neyse, daha sonra Ersen Olgaç ile görüştük mü görüşmedik mi hatırlamıyorum ama, "Mahir'e, devrimci insanlara sövüyorsun. Bırakmışsın mücadeleyi. Sen burada bir şeyler geveliyorsun. Bu terbiyesizliktir. Seninle bir daha görüşmek istemiyorum," gibi şeyler söyledim. Kızdım ve bir daha da onunla ilişkimiz olmadı.

Uzun yıllar kaçak yaşadınız...

Evet, 23 yıl kaçak gezdim ve yaşadım. 23 yılın 12 yılını Türkiye'de, 11 yılını dışarıda yaşadım. Türkiye'de çok ilişkimiz vardı. Birisi benim doğal ilişkilerimdi. Bulunduğum, yaşadığım bölge, köy ve akraba çevrem. İlişkilerimiz iyi olan insanlardı. Halkla politika yapmayı iyi beceriyorduk o dönemde. Halka daha yakındık; aynı dili kullanabiliyorduk. Bu, büyük bir kamuflaj sağlıyordu bizim için. Herkes bakıyordu bize. Kimin evine gitsek, misafir ediyordu. Toplum o zaman böyle değildi. Yadsımıyordu kimseyi. Bir keresinde, kesmişler yolu, arıyorlar. Birisinin evine girdim. Adam kapıyı açar açmaz, "Ne oldu?" dedi. "Bakın, aranıyorum. Üzerimde silah da var. Gidersem ya onlar beni öldürecek ya da ben onları öldüreceğim. Ya da yakalayacaklar beni," dedim. "Yakalarsalar ne yaparlar?" dedi. "Asarlar!" dedim. "Peki, seni evde saklarsam bana ne ceza verirler?" dedi. O zaman 5 yıldı yardım yataklık. "Sana 5

sene ceza verirler," dedim. "Gel anasını satayım. Senin için 5 sene yatarım," dedi. Beni aldı içeriye. Çay yaptı, içtik. İnsanlar böyleydi. Tabii daha sonra halk içinde örgütlenince İstanbul'da da evlerimiz oldu. 1978'in sonunda İstanbul'a geldiğim zaman gidip kalabileceğim 30 tane örgüt evi vardı. Bunların bir kısmı partili yoldaşlarımızın evleri, bir kısmı da "anahtar", yani bizi seven insanlar. Çok saygın ilişkilerimiz vardı o dönemde. Onun için çok rahat kalabiliyorduk İstanbul'da ve bazı yerlerde. Bir süre silahlı dolaştık. İllegalitenin yurtiçi bölümü benim için iyiydi. Ama yurtdışı bölümü cezaevinden daha kötüydü. Filistin'de ise çok rahattık, bize çok saygı gösterirlerdi.

Filistin'de daha çok hangi grupla ilişkiniz oldu?

Her zaman El-Fetih ile ilişkimiz oldu. Bu hiç değişmedi. Arafat'la ilişkimiz hep sürdü. Ama en çok da onlarla tartışıyorduk. Örneğin benim orada yazdığım bir makaleyi Arafat'ın örgütü götürdü, bütün kamplara astı. "Bunu öldürün," der gibi. "Bakın burada Türkiyeli bir komünist var. Filistin halkı ile İsrail halkının ortak mücadelesini savunuyor." Beni çağırdılar, 3 gün tartıştık. Zorluyorlardı. Bana, "İsrail halkı diye bir halk yoktur. Bunların hepsi Siyonist. Bunların hepsi ölümcül. Bunların hepsini öldürmek lazım. Bunların hepsini denize dökeceğiz," diyorlardı. Ben de, "Arkadaş, ben komünistim. Böyle adam öldürmeye onay vermem, kabul etmem. Bir de yapamazsınız ki. Gücünüz yetmez ayrıca. Biz halkların birliğinden yanayız. Onlar en doğru çözümü getirir," diyordum. Bir sürü tartışma oldu aramızda. Ama demokratik bir anlayışları da vardı. "Öyle düşünüyorsan düşün. Burada kalmana engel değil," gibi anlayışları vardı. Bu olay 1983'te olmuştu yanılmıyorsam. Bu konuda çok tar-

tışmalar geçti aramızda. Arafat'ın politikalarına karşı tutum aldık. Ama yine de "yoldaş" diyorlardı. İlişkilerini sürdürüyorlardı. "Çekin gidin!" demiyorlar, destek veriyorlardı.

Ne zamandan beri silahla haşır neşir olmaya başladınız?

Çocukluğumdan beri silahım vardı. Evde tüfek vardı. Onun ötesinde babamın bana aldığı tabancam vardı. Erkek çocuk silahsız olmaz Türk toplumunda. Ailesinin gücü yetiyorsa iyi-kötü bir silah alır. İlk başta silah alınır. Öyle bir gelenek vardı. Silaha yabancı değildik hiçbir zaman.

Hamit Yakup hakkında bilginiz var mı?

Biz onunla Filistin'de tanıştık. Biz gittiğimizde oradaydı, bizden önce gitmiş oraya. Bir Filistin kampında eğitmendi. Kamp komutanı olmuştu. Filistinli arkadaşlar bir gün bize geldiler, "Burada böyle bir arkadaşınız var. O da THKO'lu imiş. Ama o olaylar başlayınca kaçmış buraya gelmiş. Şimdi burada. Sizinle görüşmek istiyor. Görüşmek ister misiniz?" dediler. Bizim Filistinlilerle yaptığımız ilk anlaşma, pazarlık şuydu: "Bizi hiç kimseyle tanıştırmayacaksınız. Bizim nerede olduğumuzu hiç kimseye söylemeyeceksiniz. Bize sormadan kimseyi bulunduğumuz kampa getirmeyeceksiniz." Konuştuğumuz komutan da herkese tembih etmişti bunu. Onun için ilk önce gelip bize sordular. Hamit Yakup daha sonra geldi. "Kimsin, nesin?" diye sorduk. Bizim kampa gelince soru sormak bize düşüyor. Anlattı. "Ben Hamit Yakup'um. Denizlerin arkadaşıyım. Diyarbakır'da Hüseyin ile beraber yattık. Hüseyinlerle daha önce Filistin'e gelmiştik. Burada askeri eğitim gördük. Geri döndüğümüzde yakalandık. Diyarbakır Cezaevi'nde

yattık. Daha sonra ben tekrar Filistin'e döndüm. Beni Filistinlilere sorun, öğrenin," dedi. Sorduk, öğrendik. "Tamam, seni sorduk öğrendik, anladık. Bizden ne istiyorsun?" dedik. "Size katılmak istiyorum," dedi. "Peki," dedik. Hamit Yakup böylece aramıza katıldı. Bu arada biz tartışıyoruz. Yenilgi almışız. İdeolojik arayış içerisindeyiz. Politik bakımdan, örgütlenme bakımından arayış içerisindeyiz. Bir sürü kayıp vermişiz. Bunun yanlışı neredeydi, doğrusu neredeydi diye böyle tartışmalar içerisindeyiz. Bu arada daha çok Marksizme yöneldik; Marksizmi tartışıyoruz, öğrenmeye çalışıyoruz. Filistin'e gittik, silahlı eğitim gördük. Ama kaldığımız yerde bizde olan silahların birkaç katı kitabımız vardı. Katır yükleriyle kitap taşıdık Türkiye'den Suriye'ye. Kapital'in bütün ciltlerini götürdük. Öğrenme faaliyetine başladık. Kamplarda silahlar bir yana bırakılmış, eğitim yapmaya başlamıştık. Bu nedenle bizi eleştirmeye başladılar. "Siz böyle yaparsınız hiçbir halt edemezsiniz," diye. Herkes kitap okuyordu. İdeolojik tartışmalar yapılıyor, seminerler veriliyordu. Yeni şeyler tartışılıyordu. Böyle müthiş bir öğrenme süreci başlamıştı kampta. Hamit Yakup bunları görünce, "Yahu nereden çıkattınız Marksizmi, Marksizm neymiş! Alevilik, Şiilik varken... Şiiliği öğrenmek anlamak varken, nereden çıktı bu Marksizm. Ben böyle bir şeyi kabul etmiyorum," dedi. "Marx'ı, Marksizmi kabul etmiyorsan gidebilirsin," dedik. Hamit Yakup da, "Zaten ben de gitmek için söylemiştim," dedi ve çıktı gitti aramızdan. Bir daha görüşmedik. Bir ara İngiltere'ye gitmiş, orada bir doktorla evlenmiş, dediler. İngiltere'den tekrar Filistin'e geldi. Oralarda dolaşıyordu. Sonra bilmiyorum ne oldu. İran'ın Şiilerindendi. Humeyni'nin adamıydı. Biz kampta eğitim görürken Humeyniciler de eğitim

görüyorlardı, onlar da vardı. Başlarını sarıyorlardı. Sadece gözleri gözüküyordu. Birçoğu açlık grevindeydi. "Şah'ı devireceğiz" diyerek açlık grevi yapıyorlardı. Sadece çay içiyorlardı ara sıra. Böyle tuhaf halleri vardı. Onun için en kısa sürede onlardan ayrıldık. Kendimize başka bir kamp bulduk, oraya taşındık. Daha sonra İran'ın Halkın Fedaileri ile tanıştık. Esas İran devrimini onlar yaptılar. Halkın Fedaileri, özellikle Şah'm sarayını bekleyen özel yetiştirilmiş askerleri savaşarak dağıttılar, silahlı çatışmalarla. Devrimi onlar yaptı ama daha sonra, toplumun dokusu gerici olduğu için Humeyni gibi çağdışı kafalar devrime el koydular.

Bulunduğunuz kampta İsrail'in dışında başka ülkelerin baskısıyla karşılaştınız mı?

Suriye'nin şöyle dolaylı bir baskısı vardı: Suriye, Filistinlileri denetlerken bizi de denetlemeye çalışıyordu. İlk dönemlerde önemli bir sorun yoktu. Böylesi denetlemeyi herkes doğal olarak yapar. Kendi sınırları içindesin. Ama şöyle bir şey oldu: Giriş kapısında bir El-Fetih kulübesi var. Onun yanma Suriye de bir denetleme kulübesi koydu. Suriye gizli servisi El Muhaberat gelene gidene kimlik sormuyor ama gözetliyordu. Kim olduğunu öğreniyordu. Filistinlilerden öğreniyordu. Suriye buna başlar başlamaz biz kampları terk ettik. Hayem'e taşındık; Filistinlilerin mahallesine...

1971'den sonra Filistin kamplarına gidenler çoğalıyor. Sorun oluyor muydu bu?

Filistin kamplarına giden hiç kimse açıkta kalmıyordu. Gelenler ya Demokratik Cephe'ye ya El-Fetih'e ya da başka bir örgüte gidiyordu. Bir sürü Filistinli örgüt vardı

orada. Herkes de onunla övünüyordu, "Benim dış ilişkim var," diye. Türkiye önemliydi onlar için. İlk dönemlerde, özellikle Filistinliler içinde az politik bilinci olanlar, "Türkler geldi, bunlar bizi kurtarır," diye düşünüyorlardı. Evlerinde hâlâ Abdülhamit'in resimleri asılıydı. İngilizler, "Filistin'i sat" diye para vermişler fakat Abdülhamit satmamış diye çok seviyorlardı. Abdülhamit, "Toprak namustur satılmaz!" demiş. Osmanlı İmparatorluğu yıkıldıktan sonra Ürdünlüler o toprakları rahatlıkla İsraillilere satmışlar. Bu nedenle Türkleri çok seviyorlardı. Bize sadece Atatürk nedeniyle kızıyorlardı. "Bir adam geldi, yerle yeksan etti!" diye. Cumhuriyetin kuruluşuna kızıyorlardı. "Biz, İslam birliği olarak kalacaktık. Yahudi bize tesir edemeyecekti," diyorlardı.

Filistin örgütlerinde İsrail'e yönelik tepkiler nasıldı?

Siyonizm düşmanlığı hepsinde var. Ama Filistin Komünist Partisi, Yahudi halkına düşman değildi. Mesela az önce sözünü ettiğim yazımı, Filistin Komünist Partisi, "Doğrudur!" diyerek savunuyordu. En eski örgüt Filistin Komünist Partisi'ydi. Demokrat Cephe ile Halk Cephesi, "İsrail halkı" diyordu. El-Fetih'in programında vardı. Sonra onu FKÖ'nün programı yaptılar. "Bütün Yahudilerin denize dökülmesini" programa koymuşlar.

Elrom'un öldürülmesine tepkileri ne olmuştu?

Elrom'un öldürülmesine çok olumlu bakıyorlardı. Zaten, İlyas Aydın'ı gider gitmez bağırlarına bastılar. "Sen Elrom'u öldüren adamsın" dediler. Zaten Demokrat Cephe, orada herkese hava attı. "Elrom'u öldüren adam bize

geldi. Komutan. Türk Ordusu'nda komutan!" diye. En kısa zamanda o çevrede yayıldı. Bir de Mahir, "Elrom'u İlyas Aydın öldürdü," demişti. Bu da yayılınca...

İsrail'in Filistin kamplarına yönelik saldırıları olduğunu biliyoruz. Bunlardan biri, 1973 yılında olmuştu. Buna benzer olaylarla siz hiç karşılaştınız mı?

1972-1973'te El-Fetih'in kampında kalıyorduk. Saldırı olacağı gün bizi izne çıkarttılar. Şam'a izin kâğıdı verdiler elimize. Gezmek, Şam'ı tanımak için götürdüler bizi. Daha sonra döndük. Öğleden sonraydı. Karanlık çökmek üzereydi. Tam kampa yakın bir yerdeyken, İsrail uçakları bizim kampı bombaladılar. Bombardıman yarım saatten fazla sürdü. Birkaç uçak filosu geldi, bombaladı gitti. Bizim kamp bir tepenin üzerindeydi. O tepeyi olduğu gibi Lübnan yoluna yığdılar. Toprak kaydı. Deprem gibi oldu. 63 kişi öldü orada o zaman. Biz de kıl payı kurtulmuştuk. Bu olaydan sonra çok sıkı tedbir aldık. Kamplarda daha az bulunduk. Daha çok mahallelerde kalmaya başladık. Bahçe gibi yerlerde kaldık. Kamplara gittiğimiz zaman Filistinlilerden ayrı yerlerde kaldık. Bu önlemler nedeniyle kaybımız çok az oldu. Fakat İsrail, 1982'de Lübnan'a saldırdığı zaman iki yoldaşımız şehit oldu. Onlar Arnon Kalesi'ndeydiler. İsrail uçaklarının bombardımanı sonucu orada şehit oldular. Birisi Mustafa Çetiner (Çolak Mustafa) idi. Diğeri de İmam Ateş'ti. Saim Çelen de (Teğmen Ali) 1986'daki İsrail saldırılarında Bekaa Vadisi'nde öldü. Saim orada Filistinlilerin kamp komutanıydı. Türklerden kimse yoktu. Bayramdan önce izne geldi Türkiye'ye. Eve gelmişti. Durduramadık. "Ben gitmeliyim. Oradaki Filistinliler de

ailelerini görsünler. Bayramda ailelerini ziyaret etsinler," dedi ve geri döndü. O sabaha karşı da kamp bombalandı. Orada şehit oldu. 3 tane yoldaşımız öldü. 6 kişi de esir düştü İsrail'e. Bir seneye yakın tutuklu kaldılar. Oğlum Hasan Töre de o savaşta vardı.

Suriye'de hiç gözaltına alındınız mı?

Suriye'de bir kez gözaltına alındım. 1970'li yıllardaydı. 1985'de kurultay yaptık Suriye'de. Hepimizi esir aldılar. "Derhal burayı terk edin!" dediler. Suriye'de kurultay yaptırmadılar bize.

Türk devletinin baskısı nedeniyle mi?

Hayır. Suriye oldum bittim sevmedi bizim hareketi. Biz Suriye ile hiçbir zaman yakın olmadık. Suriye her gidene, her yakalanana ajanlık teklif ediyordu. Bir keresinde bizim hareketten bir arkadaşı yakalamışlar. Ona da teklif etmişler. Ben, o arkadaşı almak için gittim. Getirdiler. Arkadaş, bana durumu anlattı. Suriyeliler, "Bize karşı koyuyor. Burası bizim ülkemiz. Bazılarını sorgulama hakkımız var. Belki kiminiz MİT ajanı, belki kiminiz İsrail ajanı olursunuz. Nereden bileceğiz?" gibi şeyler söylediler. Ben, "Bakın, arkadaşa ajanlık teklif etmişsiniz. Biz, ajanlığın her türlüsüne karşıyız. Bize göre bu dünyayı bu kadar kötüleştiren ajanlardır, ajan örgütleridir. Sizinki de dahil buna. Eğer ajanlık yapsaydık, gider Süleyman Demirel'e yapardık. Size yapmayız. Biz bu tür ilişkilere girmeyiz. Böyle şeylerle uğraşmayın. Olmaz bunlar. Bir daha böyle şeyler yapmayın!" dedim. Türkiye'de yakalandığımda MİT'te bunu sordular: "Niye Demirel dedin?" "Dünyada en sevmediğim adam Süleyman Demirel olduğu için onu örnek verdim," dedim.

Onun için Suriyelilerin verdiği hüviyeti de taşımadık biz. Kimlik de veriyorlardı. Biz, Filistin kimliğini taşıdık. Fakat Filistin kimliği de olsa tutukluyor seni. Filistin kimliğinin de geçerliliği yoktu. Sen kimsin, nesin diye tutup sorguluyor. Canı sıkıldığında yapıyor bunu. Sık sık sorgulanıyorduk, gözaltına alınıyorduk. Ama Suriye devleti ile hiçbir zaman ilişkimiz olmadı. Hep Filistinlilerle kaldık.

MİT'te sorgulanırken Süleyman Demirel hakkında söylediklerini̇z ortaya çıkmış, başka ilginç şeyler de ortaya çıktı mı?

MİT'te daha çok benim yazdığım mektuplar vardı. Bizim ÖDİP vardı, Ortadoğu Komitesi... Bizim diplomatik faaliyetlerimizi yürütüyordu. Ben oraya el yazımla mektuplar yazıyordum. Bazen daktilo ile yazıp gönderiyordum. Ben yakalanınca örgütün bütün arşivi de ellerine geçti. Bizim partinin Merkez Komitesi'nin tamamı yakalandı. Merkezin arşivi de ellerine geçti böylece. Bunların hepsi arşivde vardı. Bunları MİT'in elinde görünce yapacak bir şey yok ki. O mektuplara bakıp sadece, "Namuslu adammışsın. Tamam, bize de karşısınız ama bütün istihbarat örgütlerine de tutum almışsınız," diyorlardı. Partinin arşivinin hepsi Türkiye'deydi. Yakalanmadan önce 5 sene Türkiye'de kaldım. 5 sene boyunca yazdıklarım oraya gidiyordu. Mektuplarım, önerilerim, görüşlerim... Yazmak zorundaydım. Orada politika, diplomasi yapıyorlardı. Ben de görüşlerimi, önerilerimi onlara yazıyordum. Önerilerimde de sürekli olarak, "İstihbarat örgütlerinden uzak durun, hiçbir şekilde ilişkiye girmeyin, girdiğinizi sezdiğiniz arkadaşları da partiden atın," diyordum. Buna KGB dahildi, kim olursa olsun hepsi dahildi.

Rusların o bölgede etkisi neydi?

Ruslar, Ortadoğu'da çok etkiliydi. Ben Türkiye'deyken de Sovyetler Birliği'ne çok eleştirel yaklaşıyordum. "Leninist Yol" diye bir kitap yazmıştım. Çok eleştirel bir yaklaşımım vardı. "Oportünist" dediğimiz, "gericileşti" dediğimiz yerler vardı. Filistinliler en zor günlerini yaşıyorlardı. İsrail uçakları gelip bombalıyor onları. Bu koşullarda Filistinlilere destek veriyorlardı. Nereye gitsen bir Sovyet silahı... Nereye gitsen Sovyet konservesi, Sovyet ayakkabısı, Sovyet elbisesi... Filistinlileri onlar yaşatıyordu açıkçası. Bu etkili oluyordu üzerimizde. Ondan sonra eleştirel yaklaşımın sertliğini biraz daha düşürdük. Daha olumlu yaklaştık. Fakat hiçbir zaman için bir komünist parti olarak görmediler bizi. "Bizim TKP'miz var. Bunun dışındakilere ihtiyacımız yok. İlişki de kurmayız," dediler ve bizimle ilişki kurmadılar.

Yakalandığınızda size karşı sorgulama yapanların tavrı nasıldı?

Yakalandığım gün ya da ertesi gündü. MİT'ten birisi geldi. Gözbağımı çözdürttü. "Ben MİT'ten geldim," dedi. "Bazı konuları seninle tartışmak istiyoruz. Kabul edersen seni bir süre MİT'te misafir edeceğiz. Etmiyorsan burada kalacaksın," dedi. "Konuşmak istediğin konular nedir?" dedim. "Bölge sorunları... Sovyetler Birliği çöktü. Bundan sonra ne olur, nasıl bir gelişme olur. Kürt sorununu nasıl görüyorsun, sen olsan bu sorunu nasıl çözersin, Türkiye'nin siyasi durumunu nasıl görüyorsun? Bunları konuşalım," dedi. "Herkesle tartışırım bunları," dedim. Alıp götürdüler beni. Giderken gözümü de çok sıkı bağladılar. Nereye götürdüklerini bilmiyorum. Arabayla do-

laştırıp yine aynı yere getirmiş de olabilirler. Gayrettepe çok büyük bir yer çünkü. Ama gittiğim yer farklıydı biraz daha. Orada gözbağımı çözdüler, "Hoş geldin," dediler. Adam gibi davrandılar. Hakaret etmediler. Ve gerçekten de bu konuları tartıştılar. 5 gün sürdü. Ondan sonra yine Gayrettepe'ye geri götürdüler. Oradan da bir gün askeri istihbarat götürdü. Onlar da bu tip şeyleri tartıştılar benimle. Zaten bana kim var, kim yok diye soracak değillerdi ki; arşivin hepsi yakalanmış. Merkez Komitesi'nin hepsi orada... Sorup da elde edecekleri bir şey kalmamış ki. Her şey ellerinde. Ayrıca sorgu da yapmadılar. Poliste bir gün kaldım. Onda da, "Gün doldu, ifadeni alacağız," dediler. Her gün bir yere götürüyorlar. İfademi son güne sıkıştırdılar. Benim ifademde bir şey yoktu. Mücadele tarihini anlatıyorum. İfadeyi yazan adam, "Git kendi tarihini kendin yaz. Ben yazmıyorum," dedi. Bıraktı ifade almayı. Şef geldi ondan sonra. "Yahu Teslim, sorulacak başka şeyler de var. Ama sen mücadele tarihini anlatıyorsun," dedi. "Başka şey yok ki!" dedim.

EKLER

EK 1:

FİLİSTİN TARİHİ KRONOLOJİSİ

1096: Haçlıların Kudüs'e girerek 40 bin Müslüman'ı kılıçtan geçirmesinden sonra, Godefrei de Bouillon, Papa II. Urban'a yazdığı mektupta, "Kudüs'te bulunan bütün Müslümanları katlettik, malumunuz olsun ki, Süleyman Mabedi'nde atlarımızın diz kapaklarına kadar Müslüman kanına batmış olarak yürüyoruz," demiştir.

31 Mart 1492: İspanya Yahudileri için Osmanlı topraklarına büyük göçün başlangıç tarihi. Bu tarihte yayınlanan sürgün fermanıyla 200 binden fazla Sefarad Yahudisinin yaklaşık yarısı, Sultan II. Beyazıt (1481-1512) zamanında Osmanlı topraklarına yerleşti. Kudüs de dahil olmak üzere özellikle büyük şehirleri tercih eden Yahudiler, buralarda ticarette ve yönetimde söz sahibi oldu. Yeni gelenler başta İstanbul, Selanik, Edirne olmak üzere Osmanlı topraklarının sınırları içinde bulunan Korfu, Manastır, Kudüs ve Sefat'a

varana dek yayıldı. İstanbul'da 30.000 nüfus ve 44 sinagoguyla Avrupa'nın en büyük Yahudi yerleşimini oluşturdu.

23 Aralık 1876: Kanunu Esasi ilan edildi. İlk Osmanlı parlamentosunda Arap eyaletlerinden 16 temsilci seçildi. Birinci Kanunu Esasi, 1878'de II. Abdülhamit tarafından askıya alınmış, 24 Temmuz 1908 ihtilali sonucunda yeniden yürürlüğe girmiş ve kısmen 20 Nisan 1924 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır.

29 Ağustos 1897: 1. Siyonist Kongresi, İsviçre'nin Basel kentinde toplandı. Kongreye 80'i Rusya'dan olmak üzere 204 delege katılmıştı.

28 Haziran 1914: Saraybosna Suikastı.

28 Temmuz 1914: Avusturya-Macaristan, Sırbistan'a savaş açtı.

1 Ağustos 1914: Almanya Rusya'ya savaş açtı. Türkiye genel seferberlik ilan etti. Birinci Dünya Savaşı başladı.

3 Ağustos 1914: İngilizler, İngiltere'de inşa edilmekte olan *Sultan Osman I* ve *Reşadiye* adlı Türk savas gemilerine el koyduğunu açıkladı. Türkiye, Çanakkale Boğazı'nı mayınlamaya başladı. Almanya, Fransa'ya savaş ilan etti.

1 Kasım 1914: İngilizler Basra'yı ele geçirdi.

3 Kasım 1914: Rusya, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etti.

5 Kasım 1914: İngiltere ve Fransa, Osmanlı'ya savaş ilan etti.

11 Kasım 1914: Osmanlı, İttifak devletlerinin yanında 1. Dünya Savaşı'na girdi. 1914 yılında, 37'si Anadolu'da, 11'i Suriye ve Filistin'de, 5'i Mısır'da, 3'ü İstanbul'da, 5'i Trakya'da, 6'sı Makedonya'da ve diğerleri Kıbrıs, Mezopotamya, Arabistan ve Arnavutluk'ta olmak üzere 80'i aşkın şubesi bulunan Osmanlı Bankası; gerek savaş boyunca, gerekse hemen sonrasında şubelerinin çoğunu kapatmak zorunda kaldı.

19 Şubat 1915: İngiliz ve Fransız savaş gemileri, Çanakkale Boğazı'nın giriş tabyalarını topa tuttu ve karaya asker çıkarma girişiminde bulundu.

2 Mart 1915: General Liman von Sanders, Çanakkale'deki Osmanlı Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı'na atandı.

18 Mart 1915: Çanakkale Boğazı'nı geçmeye teşebbüs eden Amiral J. de Robeck komutasındaki 30 savaş gemisinden oluşan İngiliz ve Fransız donanmaları, ağır zayiat vererek başarısız oldu. Altı büyük gemiden *Bouvet*, *Irresistible* ve *Ocean* zırhlıları batırıldı, üçü ise kullanılamaz duruma geldi. Düşman donanması 7 saat süreyle tüm boğaz tahkimatini ateş altına almışsa da, bu girişim, kıyı topçusunun etkili karşı ateşi sayesinde sonuçsuz kalmıştır. Nusret mayın gemisinin döşediği mayınlar, düşman donanmasına ağır kayıplar yaşattı.

23 Mart 1915: Alman General Liman von Sanders, 5. Ordu Komutanlığı'na getirildi. Bu ordunun savunmasını oluşturacak 19. Tümen'in komutanlığına ise Kurmay Yarbay Mustafa Kemal atandı.

16 Mayıs 1916: İngiltere ve Fransa arasında Arap topraklarını paylaşmayı öngören Sykes Picot Anlaşması imzalandı.

2 Nisan 1917: ABD'nin savaşa girmesi... Nivelle'nin saldırıya geçmesi... İkinci Gazze Savaşı... Nivelle'nin başarısızlığı... Petain'in Genelkurmay Başkanı olması...

20 Eylül 1917: Mustafa Kemal'in VII. Ordu Komutanı sıfatıyla ülkenin ve ordunun durumunu açıklayan tarihi raporunu göndermesi.

15 Ekim 1917: Mustafa Kemal'in VII. Ordu Komutanlığı'ndan ayrılarak İstanbul'a dönmesi.

2 Kasım 1917: İngiltere, Yahudi halkına Filistin topraklarında devlet kurma yolunu açan Balfour Deklarasyonu'nu yayınladı.

9 Aralık 1917: Kudüs, tam 400 yıl sonra İngilizler tarafından işgal edilerek, Osmanlı'nın egemenliği sona erdirildi.

11 Aralık 1917: General Edmund Henry Hynman Allenby'in Kudüs'e girişi.

7 Ağustos 1918: Mustafa Kemal'in, Filistin'de bulunan VII. Ordu Komutanlığı'na ikinci defa tayin edilmesi.

12 Eylül 1918: İngilizlerin Filistin'e genel saldırısı... İngilizlerin Şam'ı alması...

19 Eylül 1918: Filistin Cephesi'ndeki Yıldırım Ordular Grubu, İngilizlerin taarruzunu durduramadı. İngilizler Suriye'ye doğru ilerlemeyi sürdürdü.

1 Ekim 1918: Şam, (16 Ekim'de) Humus ve (25 Ekim'de) Halep, İngilizlerin eline geçti.

3 Ekim 1918: Halep civarındaki Arap halkı, İngilizlerin kışkırtmasıyla ayaklandı.

28 Ekim 1918: Yeniden düzenlenen Yıldırım Ordular Grubu, Halep'in kuzeyine çekildi.

30 Ekim 1918: Mondros Ateşkes Antlaşması, Limni Adası'nda imzalandı.

13 Kasım 1918: İstanbul'un resmen işgali.

19 Aralık 1918: İşgalcilere karşı Kurtuluş Savaşı'nın ilk kurşunu, Dörtyol'da patladı. 7 Şubat 1919'da işgal orduları kumandanı sıfatıyla İstanbul'a gelen Allenby, kente beyaz bir at üzerinde girerek Fatih Sultan Mehmet'in 1453'teki adımına sembolik bir cevap verdi.

29 Eylül 1923: Filistin'de İngiliz mandası resmen yürürlüğe girdi.

27 Temmuz 1937: Mustafa Kemal Atatürk, şunları söyledi: "Arapların arasında mevcut olan karışıklığı ve hoşnutsuzluğu kimse bizim kadar bilemez. Biz vakıa birkaç sene Araplardan uzak kaldık. Fakat şimdi kendimize kâfi derecede güvenip kudretimizi bildiğimiz için İslamiyet'in mukaddes yerlerinin Musevilerin ve Hıristiyanların nüfuzunun altına girmesine mani olacağız. Binaenaleyh şunu söylemek istiyoruz ki, buraların Avrupa emperyalizminin oyun sahası olmasına müsaade etmeyeceğiz. Biz şimdiye kadar dinsiz ve İslamiyet'e lakayt olmakla itham edildik. Fakat bu it-

hamlara rağmen Peygamber'in son arzusu, yani, mukaddes toprakların daima İslam hâkimiyetinde kalmasını temin için hemen bugün kanımızı dökmeye hazırız. Cedlerimizin, Selâhaddin'in idaresi altında, uğrunda Hıristiyanlarla mücadele ettikleri toprakların yabancı hâkimiyet ve nüfuzunun tahtında bulunmasına müsaade etmeyeceğimizi beyan edecek kadar bugün, Allah'ın inayeti ile kuvvetliyiz. Avrupa bu mukaddes yerlere temellük etmek için yapacağı ilk adımda, bütün İslam âleminin ayaklanıp icraata geçeceğine şüphemiz yoktur."

22 Temmuz 1946: İsrailli terör örgütü Irgun'un Kral Davud Oteli'ne düzenlediği saldırıda, 96 kişi hayatını kaybetti.

29 Kasım 1947: BM, Filistin'i bölme planını kabul etti.

9 Nisan 1948: Irgun terör örgütüne bağlı militanlar tarafından Deir Yasin Köyü'nde gerçekleştirilen katliamda 254 Filistinli hayatını kaybetti.

14 Mayıs 1948: İsrail devleti kuruldu.

15 Mayıs 1948: İsrail devletinin kurulmasını kabul etmeyen Arap devletleri, İsrail'e saldırdı. Bu ilk Arap-İsrail savaşıydı.

29 Ekim 1948: İsrail Ordusu'nun Safsaf Köyü'ne düzenlediği saldırı sırasında köylülerin üzerine rasgele açılan ateş, 70 kişinin ölümüne neden oldu.

28 Mart 1949'da Türkiye, ilk Müslüman ülke olarak İsrail'i resmen tanıdı.

11 Mayıs 1949: İsrail BM'ye kabul edildi.

4 Temmuz 1950'de Modus Vivendi ve Ticaret ve Ödeme Antlaşması ile Türkiye-İsrail arasında ilk resmi diplomatik ilişki başlamış oldu.

23 Aralık 1950: İsrail Kudüs'ü başkent ilan etti.

2 Kasım 1956: Mısır Devlet Başkanı Nasır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirmesi üzerine İsrail, Fransa ve İngiltere, Mısır'a saldırdı.

29 Ağustos 1958: Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Adnan Menderes ile İsrail Başbakanı David Ben Gurion arasında gizli bir antlaşma imzalandı.

12 Ekim 1958: Şaron önderliğinde, Batı Şeria'da bulunan Kibya Köyü'ne düzenlenen saldırıda 67 kişi hayatını kaybetti, 75 kişi de yaralandı.

7 Ekim 1959: El-Fetih'in kuruluş kongresi Kuveyt'te yapıldı.

29 Mayıs 1964: Filistin Kurtuluş Örgütü kuruldu.

5 Haziran 1967: İsrail; Mısır, Suriye ve Ürdün'e saldırdı ve 6 günde, Sina Yarımadası, Golan Tepeleri, Batı Şeria, Gazze ve Doğu Kudüs'ü işgal etti.

22-25 Eylül 1969: 21 Ağustos 1969'da Mescid-i Aksa'nın Yahudilerce yakılmak istenmesi, İslam dünyasında tepkilere yol açtı ve bunun üzerine İslam Konferansı Örgütü, Rabat'ta ilk kez bir araya geldi.

7 Haziran 1970: Ürdün Kralı Hüseyin, İsrail ve ABD'den aldığı destekle Filistin mülteci kamplarını yoğun top ateşine tuttu. Kral Hüseyin'e bağlı Bedevi Milisleri tarafından gerçekleştirilen bu katliam "Kara Eylül"

olarak nitelendirildi. Bu katliam sırasında onbinlerce Filistinli hayatını kaybetti. Bir yıl sonra FKÖ, Ürdün'den sürüldü ve Lübnan'a yerleşti.

2 Nisan 1973: İsrail askerlerinin Beyrut'a düzenledikleri operasyonda 3 FKÖ lideri öldürüldü.

8 Ağustos 1973: Filistin Ulusal Cephesi işgal altındaki topraklarda kuruldu.

6 Ekim 1973: Mısır, Suriye ve Ürdün'ün, Sina Yarımadası'nda ve Golan Tepeleri'nde bulunan İsrail kuvvetlerine saldırmasıyla Yom Kippur Savaşı başladı.

13 Kasım 1974: BM, Filistinlilerin kendi kaderini tayin hakkını tanıdı. FKÖ, BM'de gözlemci statüsü elde etti.

13 Nisan 1975: Hıristiyan Falanjistlerin, içinde Filistinlilerin bulunduğu bir otobüsü makineli tüfeklerle taramaları üzerine Lübnan'da iç savaş başladı.

6 Eylül 1976: FKÖ, Arap Birliği'ne tam üye oldu.

17 Mayıs 1977: İsrail genel seçimlerinde ilk kez Menahem Begin'in liderliğindeki sağcı Likud Partisi iktidara geldi.

14 Mart 1978: İsrail, Güney Lübnan'ı işgal etti.

17 Eylül 1978: Mısır, İsrail ve ABD arasında Camp David Antlaşması imzalandı. Bu anlaşma Arap Birliği Zirvesi'nde kınandı.

1 Ekim 1979: Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat, Ankara'ya geldi; Ankara'da FKÖ temsilciliği açıldı.

1980: İsrail Parlamentosu'nda alman bir kararla Kudüs, İsrail'in değişmez ve bölünmez başkenti olarak ilan edildi.

17 Temmuz 1981: İsrail, Beyrut'u bombaladı.

14 Aralık 1981: İsrail, Golan Tepeleri'ni ilhak etti.

6 Haziran 1982: İsrail Lübnan'ı işgal etmeye başladı FKÖ, eylül ayında Beyrut'tan çekilmeye başladı.

9 Eylül 1982: Arap Birliği Zirvesi'nde bölge ülkelerinin barış içinde yaşaması için, FKÖ'nün Filistin halkının tek meşru temsilcisi olması gerektiği kabul edildi.

15-16 Eylül 1982: İsrail, Filistin mülteci kampları olan Sabra ve Şatilla'ya kanlı bir saldırı düzenledi. 991 Filistinli hayatını kaybetti.

1 Ekim 1985: İsrail, Tunus'taki FKÖ karargâhına hava saldırısı düzenledi. Saldırıda 70 kişi hayatını kaybetti.

8 Aralık 1987: Gazze'de bir Yahudi kamyonetinin Filistinli işçileri taşıyan bir araca çarparak dört Filistinlinin ölümüne, dokuzunun yaralanmasına neden olmasının ardından, Filistinliler İntifada hareketini başlattılar.

16 Nisan 1988: FKÖ'nün ikinci komutanı Ebu Cihad, İsrail askerlerince öldürüldü.

12 Kasım 1988: Cezayir'de toplanan Filistin Ulusal Konseyi, Filistin Devleti'ni ilan etti.

20 Haziran 1990: Sovyet Yahudilerinin İsrail'e göçü, Filistinliler ile İsrailliler arasında büyük sorun oldu. Bunun üzerine Filistinli bir komando grubu, İsrail'e

girmeye kalkıştı. ABD Başkanı Bush, bu olaydan dolayı ABD-Filistin görüşmelerini askıya aldı.

8 Ekim 1990: Kudüs'de, Mescid-i Aksa'da katliam gerçekleştirildi. 30 Filistinli hayatını kaybederken 800 kişi de yaralandı.

15 Ocak 1991: FKÖ'nün ikinci komutanı Salah Halef, danışmanı Ebu Muhammed ve FKÖ güvenlik şefi Ebu el-Hol, bir suikast sonucu öldürüldüler.

30 Ekim 1991: ABD Başkanı Bush ile SSCB lideri Gorbaçov'un Madrid Konferansı'nı başlatmalarından sonra, İsrail ile Arap komşuları arasında ilk görüşmeler başladı. Filistin, Birleşik Ürdün-Filistin delegasyonunun parçası olarak görüşmelere katıldı.

13 Eylül 1993: İsrail Devlet Başkanı İzak Rabin ve FKÖ lideri Yaser Arafat arasında Washington'da, beş yıl sonra Filistin'de özerk bir devletin kurulmasını öngören, Filistin Özerklik İlkeleri Deklarasyonu (Oslo Antlaşması) imzalandı.

25 Şubat 1994: Batı Şeria'nın El Halil kentinde bulunan Hz. İbrahim Camii'ne sabah namazı esnasında bir Yahudi tarafından gerçekleştirilen saldırıda, aralarında çocukların da bulunduğu 50'nin üzerinde kişi hayatını kaybetti, yaklaşık 300 kişi de yaralandı.

4 Mayıs 1994: İzak Rabin ve Yaser Arafat arasında İsrail-Filistin İlkeleri Deklarasyonu'nu tamamlayıcı düzenlemeler içeren Kahire Antlaşması imzalandı.

26 Ekim 1994: İsrail ve Ürdün arasında barış antlaşması imzalandı.

28 Eylül 1995: II. Oslo Antlaşması Washington'da imzalandı.

4 Kasım 1995: Oslo Antlaşması'nın altına imza atan İsrail Başbakanı İzak Rabin, aşırı sağcı Yigal Amir tarafından öldürüldü.

20 Ocak 1996: FKÖ lideri Yaser Arafat, Filistin Özerk Yönetimi'nin başkanı seçildi.

18 Nisan 1996: İsrail Başbakanı Şimon Peres, Lübnan'a karşı "Gazap Üzümleri" operasyonunu başlattı. Güney Lübnan'daki Kana BM mülteci kampında 109 sivil, İsrail saldırıları sonucu hayatını kaybetti.

29 Mayıs 1996: İsrail seçimlerini Benjamin Netanyahu liderliğinde aşırı sağ partilerden oluşan koalisyon kazandı.

27 Eylül 1996: Kudüs belediye başkanının Kubbet'üs-Sahra'nın altına tüneller açtırması sonucu patlak veren olaylarda üç günde 76 kişi öldü.

15 Ocak 1997: II. Uygulama Antlaşması olan El-Halil Protokolü imzalandı.

1 Ekim 1997: İsrail, Ürdün'ün baskısıyla, 16 Ekim 1991'de müebbet hapis cezasına çarptırılan Hamas'm manevi lideri Şeyh Ahmet Yasin'i serbest bırakmak zorunda kaldı.

14 Mayıs 1998: İsrail Devleti'nin kuruluşunun 50. yıldönümünde, Filistinlilerin protesto gösterileri sırasında çıkan çatışmalarda dokuz Filistinli hayatını kaybetti, 1200 Filistinli yaralandı.

21 Haziran 1998: İsrail hükümeti, Netanyahu'nun "Büyük Kudüs" planını onayladı.

7 Temmuz 1998: BM Genel Kurulu, Filistin delegasyonuna gözlemci statüsü verdi.

23 Ekim 1998: İsrail ile Filistin arasında Wye River Memorandumu imzalandı.

14 Aralık 1998: Bill Clinton, Filistin'i ziyaret eden ilk ABD Başkanı oldu.

18 Aralık 1998: ABD ve İngiliz birlikleri Irak'ı bombalarken, İsrail hükümeti, Wye River Memorandumu'nu uygulamayı askıya aldığını bildirdi.

4 Mayıs 1999: Mayıs 1993 İlkeler Deklarasyonu'nda Filistin özerkliği için verilen sürenin sona ermesi üzerine, ABD Başkanı Clinton'm Arafat'a nihai statü görüşmelerinin bir yıl içinde sonuçlanacağı garantisini vermesi dolayısıyla, Filistin Merkez Konseyi bağımsız Filistin Devleti'nin ilanını erteledi.

17 Mayıs 1999: İsrail'de yapılan seçimleri, Likud Partisi lideri Netanyahu'yu yenilgiye uğratan İşçi Partisi lideri Ehud Barak kazandı.

25 Temmuz 2000: Camp David Zirvesi, ABD Başkanı Clinton'ın, "Anlaşmaya varamadılar," şeklindeki açıklamasıyla sona erdi.

28 Eylül 2000: İsrail Savunma Bakanı Ariel Şaron'un, Mescid-i Aksa'ya yaptığı provokatif ziyaret Filistinlilerin tepkisine neden oldu. El-Aksa İntifadası baş-

ladı. İsrail Başbakanı Ehud Barak, ilk kez Kudüs'te, Filistin ve İsrail'e ait iki başkent olabileceğini ifade etti.

6 Şubat 2001: İsrail'de yapılan erken genel seçimlerde Likud Partisi Genel Başkanı Ariel Şaron, ezici üstünlükle başbakan seçildi.

17 Ekim 2001: İsrail-Filistin barış anlaşmalarına karşı çıkan Ulusal Birlik Partisi Genel Başkanı Rehavam Zeevi, silahlı saldırı sonucu öldü. Saldırıyı FHKC üstlendi.

19 Kasım 2001: Sabra ve Şatilla Katliamı'ndan kurtulan Filistinlilerin suç duyurusu üzerine Belçika, katliamın sorumlusu olan İsrail Başbakanı Şaron'u ifade vermeye çağırdı.

23 Kasım 2001: İsrail Ordusu'nun roketli saldırısında Hamas'ın askeri kanat liderlerinden Muhammed Ebu Hanud öldürüldü.

2 Aralık 2001: Kudüs'te ve Hayfa'da meydana gelen dört patlamada 26 kişi öldü, 220 kişi yaralandı. Saldırıyı Hamas üstlendi. İsrail hükümeti, Arafat'ı saldırıdan sorumlu tuttu.

3 Aralık 2001: Kudüs ve Hayfa'da gerçekleştirilen bombalı saldırıların ardından harekete geçen İsrail, Gazze'ye ve Batı Şeria'ya saldırdı. Batı Şeria'da birçok eve füze isabet ederken, Gazze'deki hedef Arafat oldu.

13 Aralık 2001: İsrail Güvenlik Kabinesi, Arafat'la tüm ilişkilerini kesme kararı aldı ve Arafat'ı saldırı dalgasının doğrudan sorumlusu olmakla suçladı.

27 Mart 2002: Suudi Arabistan Veliaht Prensi Abdullah'ın, Filistin-İsrail sorununun çözümüne yönelik olarak hazırladığı "Ortadoğu Barış Planı", Beyrut'ta gerçekleştirilen Arap Birliği Zirvesi'nde onaylandı.

29 Mart 2002: İsrail Başbakanı Ariel Şaron, Batı Şeria'daki tüm Filistin kentlerine tanklarla girerek Koruyucu Duvar Operasyonu'nu başlattı. Arafat'ın Ramallah'taki karargâhını kuşattı. İsrail askerleri karargâhı tahrip ederek, elektrik, su ve telefon bağlantısını kestiler.

19 Nisan 2002: BM Güvenlik Konseyi toplantısında, Cenin'de İsrail tarafından yapılan katliamları araştırmak üzere bir komisyonunun kurulmasına karar verildi. Söz konusu katliamda bini aşkın kişi hayatını kaybetti.

1 Mayıs 2002: BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın oluşturduğu Araştırma Komisyonu'nun üyeleri konusunda İsrail'in gösterdiği tepkiler nedeniyle, Annan komisyonun dağıtıldığını açıkladı.

2 Mayıs 2002: Arafat'ın karargâhında, yanında bulunan ve Zeevi'nin ölümünden sorumlu tutulan altı kişinin Eriha'daki hapishaneye gönderilmesi karşılığında, karargâh çevresindeki kuşatma kaldırıldı ve Arafat'ın karargâhtan çıkmasına izin verildi.

30 Eylül 2002: Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıyan yasa, ABD Kongresi'nden geçti.

5 Ekim 2002: ABD Kongresi'nin kararına karşılık Arafat, iki yıl önce Filistin Konseyi'nden geçen Doğu Kudüs'ü Filistin Devleti'nin başkenti olarak kabul eden yasayı imzaladı.

17 Kasım 2002: İsrail Dışişleri Bakanı Benjamin Netanyahu, Oslo Antlaşmaları'nın tamamen iptal edildiğini bildirdi.

30 Kasım 2002: İsrail kuvvetleri, BM Gıda Programı'nın Gazze'deki gıda deposunu yerle bir etti.

28 Ocak 2003: İsrail'de yapılan erken genel seçimlerde Ariel Şaron başkanlığındaki Likud Partisi, milletvekili sayısını ikiye katlayarak (38) seçimin galibi oldu. İşçi Partisi ise altı sandalyeyi kaybederek 19 milletvekilli çıkardı.

19 Mart 2003: Arafat, Mahmud Abbas'ı başbakanlığa atadı.

30 Nisan 2003: Yol Haritası ilan edildi.

25 Mayıs 2003: İsrail hükümeti Yol Haritası'nı 14 çekince ile 7'ye karşı 12 oyla onayladı.

3-5 Haziran 2003: Mısır'ın Şarm el-Şeyh Kasabası ve Ürdün'ün Akabe kentinde, Yol Haritası'nm hayata geçirilmesine ilişkin ABD Başkanı Bush'un öncülüğünde iki zirve gerçekleştirildi.

9 Haziran 2003: Akabe Zirvesi'nin sonuçlarını reddeden Filistinli direniş örgütleri ilk kez ortak silahlı eylem gerçekleştirerek dört İsrail askerini öldürdüler.

10 Haziran 2003: Hamas liderlerinden Dr. Abdülaziz el-Rantisi'ye yönelik füzeli saldırıda biri bebek dört kişi öldü. El-Rantisi yara almadan kurtuldu.

11 Haziran 2003: Kudüs'ün merkezinde düzenlenen intihar saldırısında 17 kişi öldü, 65 kişi yaralandı.

29 Haziran 2003: Başta Hamas, İslami Cihad ve El-Aksa Şehitleri Tugayı olmak üzere direniş örgütleri üç aylık şartlı ateşkes ilan ettiler.

15 Temmuz 2003: İsrail Parlamentosu 8'e karşı 26 oyla Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Gazze'nin ne tarihi açıdan ne uluslararası hukuk ne de İsrail devletinin daha önce imzaladığı anlaşmalar açısmdan işgal edilmemiş topraklar olduğu yönünde bir karar çıkardı.

31 Temmuz 2003: İsrail, Batı Şeria ve Kudüs çevresine inşa edilen güvenlik duvarının ilk etap inşasını tamamladı.

19 Ağustos 2003: Filistinli direniş örgütlerinin ilan ettikleri şartlı ateşkes, İsrail'in saldırılarına devam etmesi sonucu bozuldu.

20 Ağustos 2003: Hamas ve İslami Cihad'm Kudüs'te ortaklaşa düzenledikleri saldırıda 20 İsrailli öldü, 120 kişi de yaralandı. İsrail, saldırının ardından Filistin yönetimiyle ilişkilerini dondurdu.

21 Ağustos 2003: İsrail'in Gazze'ye düzenlediği füze saldırısında Hamas liderlerinden Ebu Şenneb iki korumasıyla birlikte hayatını kaybetti.

6 Eylül 2003: Filistin Başbakanı Mahmud Abbas görevinden istifa etti. Aynı gün İsrail'in, Hamas'ın kurucusu ve manevi lideri Şeyh Ahmed Yasin'e yönelik düzenlediği saldırıdan Ahmed Yasin, yardımcısı ile birlikte hafif yaralı olarak kurtuldu.

11 Eylül 2003: İsrail Güvenlik Kabinesi, Filistin lideri Arafat'ı sürgüne gönderme yönünde ilke kararı aldı.

Ayrıca 15 AB üyesi, Hamas'ı AB'nin terör listesine alma konusunda uzlaşmaya vardı.

25 Eylül 2003: 20. yüzyılın önemli düşünürlerinden Filistinli akademisyen Edward Said hayatını kaybetti.

4 Ekim 2003: Hayfa'da düzenlenen intihar saldırısında 20 İsrailli ölürken 55'i de yaralandı.

5 Ekim 2003: İsrail, Hayfa'da düzenlenen saldırıya misilleme olarak, 30 yıl sonra ilk kez Suriye topraklarını bombaladı.

15 Ekim 2003: İçlerinde CIA mensuplarının da bulunduğu dört araçlık konvoya düzenlenen saldırıda üçü CIA personeli dört kişi öldü, bir kişi de yaralandı.

9 Kasım 2003: Berlin'deki "Utanç Duvarı"nın yıkılışının yıldönümü olan 9 Kasım, İsrail'in Filistin'de inşa ettiği "Irkçı Ayrım Duvarı"na uluslararası tepki günü olarak ilan edildi.

19 Kasım 2003: BM Güvenlik Konseyi'nden oybirliği ile geçen 1515 sayılı kararla Yol Haritası taraflar açısından bağlayıcı hale geldi.

15 Kasımve 20 Kasım 2003: El-Kaide, İstanbul'da Neve Şalom ve Beth İsrael sinagogları, Levent HSBC Bank Genel Müdürlüğü ile Beyoğlu'nda İngiliz Konsolosluğu'na bombalı saldırılar düzenledi. Patlamalarda 57 kişi öldü, 647 kişi yaralandı. İngiliz Konsolosluğu'na düzenlenen saldırıda, İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosu Roger Short da hayatını kaybetti.

1 Aralık 2003: Cenevre İnisiyatifi'nin Yol Haritası'na alternatif olarak hazırladığı deklarasyon resmen ilan edildi.

20 Aralık 2003: 8 Aralık'ta BM Genel Kurulu'da alınan karara uygun olarak Lahey Adalet Divanı, İsrail'in Batı Şeria çevresine inşa ettiği güvenlik duvarının meşruiyetini şubat ayında ele almaya karar verdi.

14 Ocak 2004: Gazze'de ilk kez Hamas üyesi bir kadın militan tarafından düzenlenen saldırıda, dört İsrail askeri öldü. Saldırının ardından İsrail, Hamas'm kurucusu ve manevi lideri Şeyh Ahmet Yasin'i, her an bir suikasta hedef olabileceği yönünde tehdit etti.

11 Şubat 2004: Filistin'i çevreleyen tecrit duvarına ve 15 Filistinlinin ölümüyle sonuçlanan İsrail saldırısına karşı bir tepki olarak El-Aksa Şehitleri Tugayı'nm Kudüs'te düzenlediği saldırıda 7 İsrailli öldü, 60'ı da yaralandı.

22 Mart 2004: Filistin'in manevi önderi Şeyh Ahmet Yasin, sabah namazı çıkışında bizzat Şaron tarafından yönetilen askeri bir operasyon sonucu, sekiz Filistinli ile birlikte öldürüldü.

17 Nisan 2004: Şeyh Ahmet Yasin'in ölümü sonrası Hamas liderliğine getirilen Abdülaziz el-Rantisi, Ahmet Yasin'e karşı düzenlenen suikasta benzer bir yöntemle öldürüldü.

2005: Gazze'den çekilme... Ocak ayında Filistin'de yapılan seçimler sonunda Mahmud Abbas, özerk yönetimin başkanlığına getirildi. Ariel Şaron ise, Gazze'den

çekilme planı için hükümetinden onay aldı ve plan ağustos ayı sonunda yaşama geçirildi. Gazze'de bulunan yerleşimciler zorla bölgeden uzaklaştırıldı.

1-2 Mayıs 2005: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, İsrail'i ziyaret etti.

2006: *Hamas'ın zaferi...*

Ocak ayı başında beyin kanaması geçirerek komaya giren Ariel Şaron'un yerine gelen Ehud Olmert, Kadima adlı yeni bir parti kurdu.

Kadima, seçimler sonunda merkez sol İşçi Partisi ve aşırı Ortodoks Şas Partisi'yle koalisyon oluşturdu.

İlk başta güçlü bir kamuoyu desteğine sahip olan Olmert, Hizbullah'm iki İsrail askerini rehin almasının ardından, temmuz ayında Lübnan'a savaş açtı ve Beyrut'un da aralarında bulunduğu bazı kentleri bombaladı.

Çatışmaların sonunda ilan edilen ateşkesin ardından Olmert, askerleri kurtarmayı başaramadığı ve savaşı yönetme biçimi nedeniyle ağır şekilde eleştirildi. Filistin'de ise, ocak ayında düzenlenen seçimlerden Hamas ezici zaferle çıktı ve tek başına hükümet kurdu.

Ancak İsrail'in var olma hakkını tanıması ve şiddeti reddetmesi için baskı altında kalan Hamas'a yönelik uluslararası ambargo uygulandı. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği, Hamas'ı gerekçe göstererek Filistin'e mali yardımları durdurunca, Hamas hükümeti kamu çalışanlarının maaşlarını bile ödeyemez hale geldi. Hamas'la El-Fetih arasında tırmanan gerilim çatışmalara dönüştü; bu çatışmalar kimi gözlemcilere göre, Filistin'i bir iç savaşın eşiğine getirdi.

2005 yılının Mayıs ayında, tarafların üzerinde uzlaşabileceği bir siyasi zemin olması için İsrail cezaevlerinde bulunan önde gelen El-Fetih ve Hamaslı isimler, "cezaevi belgesi" olarak anılan bir bildirge hazırlamıştı. Direnişin 1967'de işgal edilen topraklarla sınırlı tutulmasını ve İsrail'in üstü kapalı olarak tanınmasını öngören bildirgenin başta yarattığı heyecana rağmen, bu belge de anlaşmazlıkları gidermeye yetmedi. Hamas'ın belgenin bazı noktaları üzerindeki itirazları karşısında Filistin lideri Mahmud Abbas, konuyu referanduma götüreceğini ilan etti.

Bu amaçla Hamas'a tanınan süreler tekrar tekrar uzatıldı; referandum kozu, yerini erken genel seçime gitme tehdidine bıraktı, ancak Abbas bu adımları hayata geçirme aşamasına gelmedi.

2007: *Ulusal Birlik Hükümeti...*

"İç savaş" endişeleri nedeniyle devreye giren Suudi Arabistan'ın aracılığıyla, Mekke'de bir araya gelen Hamas ve El-Fetih, ulusal birlik hükümeti kurulması üzerinde anlaşmaya vardı.

Ancak İsmail Haniye başkanlığındaki hükümetin ömrü uzun olmadı. El-Fetih'le Hamas arasında yaşanan çatışmalar sonunda, haziran ayında Hamas, Gazze'nin kontrolünü ele geçirdi. Abbas, hükümeti azletti. Hamas, kontrolü altındaki Gazze'de hükümet kurdu; Mahmud Abbas ise, Selam Feyyad başkanlığında yalnızca Batı Şeria'yı kontrol edebilen bir hükümet kurdu.

ABD Başkanı George Bush, temmuz ayı ortasında İsrailllilerle Filistinliler arasında barış görüşmelerinin yeniden başlatılmasını tartışmak üzere uluslararası bir toplantı yapılması çağrısında bulundu.

Filistin ile İsrail tarafları "konferansın sonuç bildirgesi" konusunda uzlaşmakta zorlanınca toplantının yapılacağı yer ve tarihin açıklanması son dakikaya kaldı. Amerikalı yetkililer, kasım ayı ortasında, konferansın 27 Kasım'da Annapolis kentinde düzenleneceğini açıkladı.

2008: *Annapolis görüşmeleri suya düştü.*

2008 yılı, İsrail-Filistin ilişkilerinde, bir önceki yılın sonunda ABD'de düzenlenen uluslararası Ortadoğu Konferansı'nda verilen taahhütlerin yerine getirilip getirilmeyeceğine ilişkin tartışmalarla geçti.

ABD'nin Maryland eyaletindeki Annapolis Kasabası'nda, 27 Kasım 2007 tarihinde düzenlenen Ortadoğu Konferansı'nda, İsraillilerle Filistinlilerin 2008 sonuna kadar barış anlaşmasına varma taahhüdünde bulunulmuştu.

Filistin'in bağımsızlık ilanının üzerinden 20 yıl, Oslo Antlaşması'nın üzerinden 15 yıl geçerken, bir yıllık Annapolis sürecinde de önemli bir adım atılamadı. Gazze Şeridi'nin Hamas'ın denetimine geçmesiyle Filistinliler ikiye bölündü, İsrail bu bölgedeki Filistinlilerin dünyayla bağlantısını kesti.

Annapolis'in ardından Bush'un, İsrail ve Filistin'e yaptığı ziyaretin hemen akabinde; İsrail'in özellikle Gazze Şeridi'ne yoğun askeri operasyonları, sürecin sancılı başlamasına neden oldu. İsrail'in, 9 Ocak'ta Gazze'nin Secaiye ve Zeytun mahallelerinde Hamaslı eski Dışişleri Bakanı Mahmud Zahar'ın oğlu Hüsam Mahmud Zahar'ın da (24) aralarında bulunduğu 20 kişinin öldüğü, 50'den fazla kişinin yaralandığı operasyonlarını, şubat başında İsrail'in güneyindeki Dimona'da Filistinli militanların düzenlediği intihar saldırısında bir kişinin ölümü üzerine yenileri izledi.

2009' da neler oldu?

3-4 Ocak 2009: Irak Başbakanı Nuri El-Maliki, Ankara ziyaretinin ardından Tahran'a gitti. İran dini lideri Ayetullah Hamaney, Maliki'ye "Amerikalılar çok ciddi bir biçimde gaddarlar ve sözlerinde durmuyorlar. Öyle ki, hatta bölgedeki müttefikleriyle bile hakiki bir dostluğa sahip değiller. Bu yüzden onların hiçbir sözüne güvenilemez ve güvenilmemelidir," dedi.

3 Ocak 2009: İsrail, 27 Aralık 2008'de Gazze'ye başlattığı "Dökme Kurşun" adlı hava operasyonunu kara operasyonuna dönüştürdü.

8 Ocak 2009: BMGK, Gazze'de acil ve kalıcı ateşkes sağlanması çağrısında bulunan 1860 sayılı karar tasarısı kabul etti.

18 Ocak 2009: Obama göreve başlamadan ateşkes: Gazze'yi işgalinin 23. gününde İsrail, Obama'nın yemin töreninden bir gün önce tek taraflı ateşkes ilan etti. Ancak Gazze'de kalmaya devam edeceğini duyurdu. İşgal boyunca BM okulları dahi bombalandı.

29 Ocak 2009: Başbakan Erdoğan'ın, Davos Zirvesi sırasında İsrail Cumhurbaşkanı Peres ve BM Sekreteri Ban Ki-moon ile katıldığı "Gazze: Ortadoğu'da Barış Modeli" oturumunda kriz yaşandı.

1 Şubat 2009: Hamas lideri Meşal, Katar'ın ardından Tahran'ı ziyaret ederek İran dini lideri Ayetullah Ali Hamaney'le görüştü.

10 Şubat 2009: İsrail'de yapılan erken genel seçimlerde Tzipi Livni'nin başkanı olduğu Kadima 28, Benyamin Netanyahu'nun Likud'u 27 milletvekilliği aldı.

6 Mart 2009: İsrail Başbakanı Olmert, Kudüs'ün bir kısmının Filistin devletinin başkenti olmasına izin verilmeden barışın sağlanamayacağını söyledi.

1 Nisan 2009: İsrail'de Likud lideri Benyamin Netanyahu, başbakanlık görevini Ehud Olmert'ten devraldı.

6 Nisan 2009: ABD Başkanı Obama, G-20, NATO ve AB-ABD zirvesindeki temaslarının ardından Ankara'ya gelerek TBMM'de konuştu.

7 Haziran 2009: Hizbullah'ın kazanacağı tahminleri yapılırken Lübnan'da yapılan milletvekili seçiminde Saad Hariri önderliğindeki ABD ve Suudi Arabistan'ın desteklediği iktidardaki 14 Mart Hareketi koalisyonu çoğunluğu sağladı.

16 Haziran 2009: ABD eski başkanlardan Jimmy Carter, Gazze'de Hamas'la görüştü.

15 Eylül 2009: Yargıç Richard Goldstone başkanlığındaki BM İnsan Hakları Konseyi misyonu raporunu yayınladı. İsrail'in savaş suçu işlediği kaydedildi. Goldstone, "İsrail ordu güçleri tarafından savaş suçlarına benzetilebilir ve belki bazı koşullarda, insanlığa karşı suçlara benzetilebilir eylemler yapıldı," dedi.

1-2 Ekim 2009: İsrail-Netanhayu yönetimi ile Hamas arasında ilk takas sağlandı. ABD eski başkanlarından Jimmy Carter, Alman ve Mısırlı arabulucular vasıtasıyla varılan anlaşma gereği esir Er Gilad Şalit'in vi-

deo görüntülerine karşılık 19 Filistinli kadın tutsağı İsrail serbest bıraktı.

5 Kasım 2009: Filistin Devlet Başkanı Abbas, 2010 başkanlık seçimlerinde aday olmayacağını açıkladı.

9 Kasım 2009: Lübnan'da seçimden 5 ay sonra yeni hükümet kurulabildi. Hükümet Saad Hariri Başbakanlığı'nda "Ulusal Birlik Hükümeti" olarak kuruldu. Hizbullah'a 2 bakanlık verildi.

25 Aralık 2009: İsrail askerleri Gazze Şeridi ve Batı Şeria'da 6 Filistinliyi öldürdü.

2 Şubat 2010: El-Kaide, ABD'nin Adana Konsolosluğu binasına silahlı saldırı düzenlendi.

31 Mayıs 2010: İsrail güvenlik kuvvetleri İHH (uluslararası insani yardım kuruluşu) tarafından organize edilen insani yardım gemilerine uluslararası deniz sularında saldırdı. İsrail televizyonları en az 19 kişinin öldüğü birçok kişinin yaralandığını ileri sürdü. İsrail adına olayla ilgili açıklama yapan İsrail Dışişleri Bakanı Ayalon, askerlerinin kendilerini savunduğunu iddia etti.

30 Haziran 2010: Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, İsrail Ticaret Bakanı Ben Eliezer ile Brüksel'de gizli bir toplantı yaptı.

EK 2:

Filistin Halkıyla Dayanışma Derneği

Türkiye sosyalist hareketinin Filistin ulusal kurtuluş mücadelesine ilgisi hiçbir zaman eksilmedi. 27 Mayıs 2005 yılında çalışmalarına başladığını duyuran Filistin Halkıyla Dayanışma Derneği, bu ilişkilenişin örgütsel örneklerinden biri oldu. Onlarca aydının desteğini arkasına alan dernek, kısa sürede kurumsallaşmasını sağladı. Aşağıdaki metin, derneğin kuruluş bildirisidir.

Filistin, yalnızca Filistin değildir. Çocuk generallerin Siyonistlere attıkları taşların, yalnızca taş olmadığı gibi. Bir çağrıdır Filistin; insanlığa, insan olana. Bir umuttur atılan her taş, insanlık için geleceğini arayana. Bizler, bu çağrının gönüllü sözcüleri olmak istedik. Bizleri bir araya getiren, Filistin'de direnen umudun gücünden başka bir şey değil. Bizler, Filistin'in, haklılığını ve meşruluğunu emekçi insanlığa kabul ettirmiş ulusal davasına omuz vermeyi, enternasyonalist bir görev ve onur kabul ediyoruz. Biliyoruz ve inanıyoruz ki, bütün dünya halkları gibi ülkemizin halklarının yüreğinde de Filistin için sımsıcak duygular var. Biliyoruz ve inanıyoruz ki halklarımız, siyonist işgalcilerin ve emperyalist haydutların Filistin'de ve bütün Ortadoğu'da ortaya koydukları barbarlıklara lanet okumaktadır.

Halklarımız, Filistin'deki siyonist soykırıma ve Irak'taki emperyalist işgal vahşetine karşı tepkisini sokaklara çıka-

rak defalarca gösterdi. Dostluk ve dayanışma elini uzatmakta tereddüt etmedi. Ortadoğu halklarının emperyalistlere, siyonistlere ve işbirlikçilere karşı kardeşliğin ve birliğin saflarında yer almak istediğini ortaya koydu.

Filistin Halkıyla Dayanışma Derneği Kimdir?

Filistin Halkıyla Dayanışma Derneği; aydın, gazeteci, yazar, işçi, öğretmen, doktor vb. çeşitli meslek gruplarından Filistin halkına kardeşlik ve dayanışma elini uzatmak isteyen duyarlı bireylerden ve çeşitli sendika, kültür merkezi ve demokratik kitle örgütlerinden oluşan bir birliktelik... halkların kardeşliği ve enternasyonalist dayanışmasını şiar ediniyor...

Bizim girişimimizin amacı, bu kardeşlik, dostluk ve dayanışma isteğini daha da geliştirmek, bu siyasal duyarlılığı yaygınlaştırmak, özgün araçlar üzerinden de somutlamaktır. Bütün dünyanın gözü önünde yaşanan siyonist vahşet, Filistin'i yakıp yıkmaktadır. Filistin toprakları harabedir. Filistinliler tutsak, gazi ve hastadır. Filistinliler işsiz, aç ve yoksuldur. Siyonizm, Filistin intifadalarını yanlızca katliamlarla değil, toplama kamplarına çevirdiği Filistin topraklarını sefaletle, eğitimsizlikle, salgın hastalıklarla kuşatmakta ve ekonomik ambargoyla da teslim almak istemektedir.

Bizler, Filistin halkının ve direnişinin bu türden ihtiyaçlarını bir nebze bile olsa karşılamanın önemli olduğunu düşünüyoruz. Ülkemiz halklarının, Filistin halkının bu kapsamdaki maddi ihtiyaçlarının karşılanması için de olanaklarını devreye sokacağından kuşku duymuyoruz. Halklarımızın böyle bir yardım ve dayanışma seferberliğine gönülden katılacağına inanıyoruz. Tarih kanıtla-

mıştır ki, halkların gerçek dostları yine halklardır. Bizler, halklarımız arasında da bunu yaşatmak ve tekrar göstermek istiyoruz.

Biz aşağıda imzası bulunan kurum ve bireyler, Filistin Halkıyla Dayanışma Derneği'ni yerinde buluyor, çalışmalarına katılmanın ya da destek olmanın insani bir sorumluluk olduğunu belirtiyoruz.

Haluk Gerger (yazar), Şanar Yurdatapan (müzisyen), Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı (doktor), Mehmet Bekâroğlu (eski milletvekili), Eşber Yağmurdereli (yazar), Akm Birdal (insan hakları savunucusu), Veysi Sarısözen (yazar), Feyza Hepçilingirler (yazar), Kutsiye Bozoklar (yazar), Temel Demirer (yazar), Av. Ercan Kanar, Sevgi Özdem (öğretmen), Selam Sultan (Filistinli mühendis), Av. Tahsin Ayçık, Selma Şahin (gazeteci), Şenol Gürkan (gazeteci), Musa Kılıç (diş doktoru), Av. Gulizar Tuncer, Nurten Baydemir (tiyatrocu), Sinan Buday (diş doktoru), Bektaş Elçin (işçi), Erdoğan Yılmaz (öğretmen), Sedat Şenoğlu (gazeteci), Bilim Eğitim Estetik Kültür Sanat Araştırmaları Vakfı (BEKSAV), Çağdaş Gazeteciler Derneği İstanbul Şubesi (ÇGD), Çağdaş Hukukçular Derneği İstanbul Şubesi (ÇHD), Mihri Belli (yazar), Sevim Belli (yazar), Abdurrahman Dilipak (yazar), Adnan Özyalçmer (Yazar), Sennur Sezer (şair), Hüseyin Aykol (gazeteci), Hüsnü Mahli (gazeteci), Prof.Dr. M. Hayri Kırbaşoğlu (öğretim üyesi), Tarık Ziya Ekinci (yazar), Turhan Feyizoğlu (yazar), Emriye Demirkır (gazeteci), Tohum Kültür Merkezi, Sanat ve Hayat Dergisi, Eğitim-Sen İstanbul 8 No'lu Şube, Deri-İş Sendikası Tuzla Şubesi, Limter-İş Sendikası, Tekstil-Sen Sendikası, Kiraz Biçici (İHD Genel Baş. Yard.), Semra Somersan (öğretim üyesi), Alev Erket-

li (sosyolog), Fikret Başkaya (yazar), Suna Aras (şair), Av. Mihriban Kırdök, Sabri Kuşkonmaz (gazeteci), Hacı Orman (gazeteci), Zuhal Yıldırım (müzisyen), Rahşan Köse (müzisyen), Yeşim Sönmez (müzisyen), Serap Kervancı (sinema sanatçısı), Aynur Özbakır (sinema sanatçısı), Muharrem Demircioğlu (tiyatrocu), Nevzat Çelik (yazar), Ulus Fatih, Hasan Sever, Gökhan Cengizhan (Edebiyatçılar Derneği Genel Başkanı), Özcan Karabulut, Ahmet Yüzüak, İsmet Arslan, Yeşim İşleyen (doktor), Prof. Dr. Zeki Kılıçaslan, Fehmi Dinçaslan (iktisatçı)

Ayrıntılı bilgi için: www.filistindayanisma.org

KAYNAKÇA

Kitaplar:

ALTINOĞLU, Garbis: *Tanıklıklar-Makaleler-Belgeler-Mülakatlar ve Şiirlerle Filistin-İsrail Dosyası*, Pozitif Yayınları, İstanbul, Mayıs 2005

ARAS, Bülent: *Filistin-İsrail Barış Süreci ve Türkiye*, Bağlam Yayınları, İstanbul, Ekim 1997

BALCI, Ramazan: *Osmanlı'yı Yıkan Cephe Filistin*, Nesil Yayınları, İstanbul, Ekim 2006

BALCI, Ramazan: *Filistin'de Son Türkler/Bir Aşiretin Sıradışı Macerası*, Tarih Düşünce Kitapları, İstanbul, Mayıs 2005

BEŞİKÇİ, İsmail: *Ortadoğu'da Devlet Terörü*, Yurt Yayınları, Ankara, Tammuz 1991

BOZKURT, Celil: *Türk Kamuoyunda Filistin Problemi/ İlk Arap-Yahudi Çatışmaları (1920-1939)*, IQ Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, Nisan 2008

BULUT, Faik: *Filistin Rüyası/İsrail Zindanlarında 7 yıl*, Berfin Yayınları, İstanbul, üçüncü baskı, Temmuz 1998

COLLINS, Larry/ LAPIERRE, Dominique: *Kudüs Ey Kudüs*, E Yayınları, İstanbul, 1973

ÇETİNER, Yılmaz: *El Fateh/Yolum-Kanım-Adım-Evim-Adresim Filistin*, May Yayınları, İstanbul, 1970

DİKERDEM, Mahmut: *Ortadoğuda Devrim Yılları/Bir Büyükelçinin Anıları*, İstanbul Matbaası, İstanbul, 1977

FEYİZOĞLU, Turhan: *Deniz/ Bir İsyancının İzleri*, 28. baskı, Ozan Yayınları, İstanbul, 2010

FEYİZOĞLU, Turhan: *Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi*, Cilt: 1, 1960-1968, Belge Yayınları, İstanbul, Ekim 1993

FEYİZOĞLU, Turhan: *Mahir/ On'ların Öyküsü*, Ozan Yayıncılık, İstanbul,14. baskı, 2010

FEYİZOĞLU, Turhan: *İbo/İbrahim Kaypakkaya*, Ozan Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2000

FEYİZOĞLU, *Turhan: Sinan/ Nurhak Dağlarından Sonsuzluğa*, Ozan Yayınları, İstanbul, 3. baskı, Kasım 2004

FEYİZOĞLU, Turhan: *Fikir Kulüpleri Federasyonu/ Demokrasi Mücadelesinde Sosyalist Bir Öğrenci Hareketi*, Ozan Yayıncılık Yayıncılık, İstanbul, 2. Baskı, Kasım 2004

FEYİZOĞLU, Turhan: *Fırtınalı Yılların Gençlik Liderleri Konuşuyor*, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 3. baskı, Nisan 2005

FEYİZOĞLU, Turhan: *Hüseyin Cevahir/ Ulaş Bardakçı-İki Adalı*, Ozan Yayınları, İstanbul, Ekim 2006

GUHR, Hans: *Anadolu'dan Filistin'e Türklerle Omuz Omuza*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, Ocak 2007

GÜNDÜZ, Uğur: *THKO'dan TKEP/L'ye-Leninist Parti'nin Kısa Tarihi*, Birlik Yayıncılık, İstanbul, Haziran 2000

GÜNEY, Ahmet: *İntifada Gerçeği*, Ceylan Yayınları, İstanbul, Ocak 2002

HALİD, Halil: *İngilizlerin Osmanlıyı Yok Etme Siyaseti (Musul-Kerkük-Mısır-Arabistan)*, Ekim Yayınları, İstanbul, Ocak 2008

HAVATME, Nayif: *Filistin'de Halk Savaşı ve Ortadoğu*, Ant Yayınları, İstanbul, Haziran 1970

HÜLAGÜ, M. Metin: *Pan-İslamist Faaliyetler (1914-1918)*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, Ocak 1994

KAFKAS, Cüneyt: *Filistin Günlüğü*, A Yayınları, Haziran 1990

KEPENEK, Nuran Alptekin: *Oy Cihan Bizum Cihan*, 68'liler Birliği Vakfı Yayınları, Kasım 2001

KOCABAŞ, Süleyman: *Filistin İçin Mücadele/ Türkiye ve Siyonizm*, Vatan Yayınları, Kayseri, üçüncü baskı, Ekim 2005

KOÇ, Malike Bileydi: *İsrail Devleti'nin Kuruluşu ve Bölgesel Etkileri 1948-2006*, Günizi Yayınları, İstanbul, Aralık 2006

LUMER, Hyman: *Siyonizm ve Dünya Politikasındaki Rolü*, Bilim Yayınları, İstanbul, Mayıs 1976

ÖZCAN, Halil İbrahim: *Ejderha Yılları*, Gendaş Yayınları, İstanbul, Eylül 2001

PARLAR, Suat: *Ortadoğu'da Yeni Dünya Düzeni*, Yar Yayınları, İstanbul, Aralık 1999

PARLAR, Suat: *Ortadoğu Vaadedilmiş Topraklar*, Yar Yayınları, İstanbul, ikinci baskı, Mayıs 2002

SAYILGAN, Aclan: *Türkiye'de Sol Hareketler (1871-1972)*, Hareket Yayınları, İstanbul, ikinci baskı, Haziran 1972

TOY, Erol: *Türk Gerilla Tarihi*, Giray Yayınları, İstanbul, 1970

TUNÇAY, Mete: *Türkiye'de Sol Akımlar*, üç cilt, BDS Yayınları, İstanbul, 1991-1992

YAŞARGÜN, Abdulkadir: *Gaziantep'ten Filistin'e Bir Dostluk ve Mücadele Öyküsü/ Filistin Fedaileri*, Ozan Yayınları, İstanbul, Ekim 2005

YAŞARGÜN, Abdulkadir: *Umutlarımız Yarıda Kaldı*, Ozan Yayınları, İstanbul, Ocak 2006

YAŞARGÜN, Abdulkadir: *Direniş/ 12 Mart ve Sonrası*, Ozan Yayınları, İstanbul, 2007

WİLLAMS, H. Robert: *Yahudi Ütopyasında Siyonistlerin Nihai Dünya Düzeni*, Ozan Yayınları, İstanbul, Nisan 2006

Dergiler:

Akköy, Aksiyon, 68'liler Birliği Vakfı Bülteni, Ant, Aydınlık, Belleten, Berfin Bahar, Bilim-Sanat, Birikim, Çark Başak, Devrimci Hareket, Ergenekon, Güney, İks, İleri, Meydan, M.K Dergisi, Orhun, Özgür Üniversiteli, Özgürlük, Sanat Yaprağı, Tarih ve Toplum, Tohum, Toplumsal Tarih, Turan, Türk Solu, Türk Sözü, Türk Yolu, Türkiye Defteri, Yazın, Yeni Dünya, Yeni Ufuklar, Yurt ve Dünya, Yürüyüş

Gazeteler:

Akşam, Birgün, Bizim Gazete, Cumhuriyet, Çağdaş Marmara, Değişim, Devrimci Demokrasi, Evrensel, Günaydın, Güneş, Hürriyet, Milli Gazete, Milliyet, Radikal, Sabah, Ses, Son Havadis, Tan, Tercüman, Vakit, Vatan, Yeniçağ, Yeni Şafak, Zaman

Makale, yazı dizisi, haber:

ATEŞ, Süleyman: *İsrail Neden Bu Kadar Güçlü?(1)*, Vatan, 28.1.2009

BELGE, Murat: *Marksizmin "Millileşmesi" mi "Yerlileşmesi" mi?*, Birikim, Şubat 1980, sayı: 60

Beşşar Esad (Suriye Devlet Başkanı): *İsrail Terörist İlan Edilsin*, Akşam, 20.1.2009

BİLA, Fikret: *Filistin Güçlerini Birleştirmeli*, Milliyet, 7.2.2009

FEYİZOĞLU, Turhan: *1960-1970 Gençlik Liderleri Tartışıyor (1)*, Yarın, Haziran 1985, sayı: 46, Temmuz 1985, sayı: 47

FEYİZOĞLU, Turhan: *Öğrenci Hareketi Tarihinden*, Özgür Üniversiteli, Mart 1993, sayı:1

FEYİZOĞLU, Turhan: *Mahir (Yazı Dizisi)*, Cumhuriyet, 13-24.4.1996

FEYİZOĞLU, Turhan: *İlk Öğrenci Cemiyetinden Günümüze Bazı Hatırlatmalar*, M.K. Dergisi, Eylül 1997, sayı: 11

FEYİZOĞLU, Turhan: *1961-71 Döneminde ABD-NATO ve 6. Filoya Karşı Yapılan Eylemler Dizini*, 68'liler Birliği Vakfı Bülteni, Temmuz 1996, sayı: 14

FEYİZOĞLU, Turhan: *Bağımsızlık Haftası*, MK Dergisi, Mayıs 1998, sayı:16

FEYİZOĞLU, Turhan: *Bir Uzun Yürüyüş*, Yazın, Mayıs 1998, sayı: 81

FEYİZOĞLU, Turhan: *Nurhak'ta Bir Şafak Vakti*, Cumhuriyet, 25.5.1998-7.6.1998

FEYİZOĞLU, Turhan: *1961-71 Döneminde Kemalizm ve Gençlik*, Yazın, Kasım 1998, sayı: 83

FEYİZOĞLU, Turhan: *Deniz Gezmiş'in Öyküsü*, Cumhuriyet, 7.5.2000 (1)

FEYİZOĞLU, Turhan: *Sinan Cemgil'in Hayat Hikâyesi*, Yeni Gündem, 31.5.2000-2.6.2000

FEYİZOĞLU, Turhan: *Deniz Gezmiş ve Arkadaşlarının Öyküsü*, Cumhuriyet, 6-11.5.2003

FEYİZOĞLU, Turhan: *15-16 Haziran/ Türkiye'yi Sarsan İşçi Direnişi*, Cumhuriyet, 15-16

HACIR, Gürkan: *İsrail'e Dokunan Lider Yanar*, Akşam, 4.1.2009

OLMERT, Ehud (İsrail Başbakanı): *Sana Niye Askeri Planlarımı Anlatayım?*, Vatan, 19.2.2009

ÖĞÜNÇ, Pınar: *İsrail Tohumuna Boykot mu?*; Radikal, 24.1.2009

ALBÜM

رقم الهوية
٩٢٤٨

ـة الشعبية الديمقراطيه
لتحرير فلسطين
(اللجنة المركزية)

بطاقة حزبية

ـم: محمد علي حمد

ـة: مقاتل

ـخ: ١٩٦٨/٤/٢٠

3 YARGIÇ KALEMİNİ KIRD

sıkıyönetim Mahkemesinden bu yana ilk defa bir davada 18 idam cezası Gezmiş ve arkadaşlarına verildi

NOTLAR

SANSLAR ÖLDÜRÜN YARGILARI AÇIYORUM

Hürriyet

YILDIRIM BASKI

Yakalandığı an oradaydık

İşçiler Bakanı kabul etti

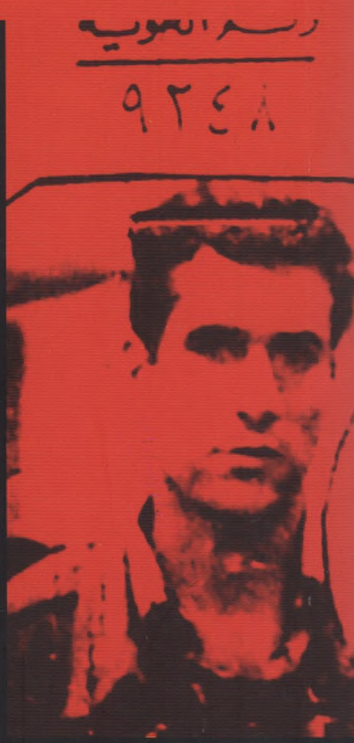
GEZMİŞ: "İstesem çok kan dökerdim.."

Hürriyet
YILDIRIM BASKI
Deniz
EZMIŞ
Yusuf
ASLAN
Hüseyin
INAN
IDAM EDILDILER

DENİZLER VE FİLİSTİN

Türkiye devrimci gençlik hareketinin, 1960'ların sonlarına doğru kampuslarda başlayıp dağlara uzanan mücadele sürecinin en önemli halkalarından birisi; Türkiyeli devrimcilerin, Filistin halkının ulusal kurtuluş savaşıyla kurduğu ilişkilerdir.

Bu kitap, 1968–1978 arasında Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan gibi THKO önderleri başta olmak üzere Türkiyeli devrimcilerin, Filistinli direniş örgütleriyle kurduğu ilişkilere odaklanıyor... Gerilla eğitimi almak için Filistin kamplarına giden genç devrimcilerin yaşadıkları, belgeler ve tanıklıklarla okura aktarılıyor.

ALFA Basım Yayım Dağıtım Ltd.
Ticarethane Sokak No: 53
34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel : +90 (212) 511 53 03
+90 (212) 513 87 51
Fax : +90 (212) 519 33 00
www.alfakitap.com
e-mail: info@alfakitap.com

ISBN: 978-605-106-318-8